

MENSENSMOKKEL

Criminaliteitsbeeldanalyse 2012

Koninklijke Marechaussee

Mensensmokkel Criminaliteitsbeeldanalyse 2012

Koninklijke Marechaussee

« waakzaam en dienstbaar »

• Korps landelijke politiediensten

Uitgave

Ministerie van Defensie,
Koninklijke Marechaussee
Brigade Centrale Recherche & Informatie

In opdracht van

Openbaar Ministerie, Landelijk Parket
Korps Landelijke Politiediensten,
Dienst Nationale Recherche

Auteurs

I. Tijssens MSc, onderzoeker
drs. H. Hamers, onderzoeker
W. Buijk, strategisch analist

Met medewerking van W. Benschop (KMar), G. Biersteker (KMar) en A. Lensink (stagiaire Universiteit Utrecht).

Wij danken verder onze KMar-collega's die opsporingsonderzoeken hebben geanalyseerd, de politieregiokorpsen die dossiers ter beschikking hebben gesteld en eenieder die bereid is geweest om ons middels een interview van aanvullende informatie te voorzien. Ten slotte danken we de deelnemers van de focusgroepsbijeenkomst voor hun waardevolle bijdrage aan dit rapport.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden de auteurs en de Koninklijke Marechaussee geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Omslag tekening

Arthur Gorissen, Stein

Postadres

Postbus 90004
3509 AA Utrecht

Datum

December 2011

Inhoud

	Voorwoord	6
	Samenvatting	8
1	Inleiding	22
	1.1 Doelstelling	23
	1.2 Onderzoeksvragen	23
	1.3 Leeswijzer	25
2	Methode van onderzoek	26
	2.1 Dossierstudie	26
	2.2 Literatuurstudie	30
	2.3 Interviews	30
	2.4 Focusgroep	31
	2.5 Afbakening	31
	2.6 Beperkingen	32
3	Omvang van mensensmokkel	34
	3.1 Omvang op basis van OM-data	34
	3.1.1 Aantallen verdachten en onderzoeken	34
	3.1.2 Opsporingsinstanties die de onderzoeken hebben uitgevoerd	36
	3.1.3 Tenlasteleggingen artikel 197a Sr	37
	3.1.4 Tenlasteleggingen artikel 273f Sr en artikel 140 Sr	39
	3.2 Afdoeningresultaten	40
	3.3 Aantallen geanalyseerde onderzoeken	41
	3.3.1 Projectmatige opsporingsonderzoeken	41
	3.3.2 Incidentgerichte opsporingsonderzoeken	43
	3.4 Darknumber	44
4	Aard van mensensmokkel	47
	4.1 Barrièremodel	47
	4.1.1 Contactlegging	48
	4.1.2 Routes en entree	48
	4.1.3 Identiteits- en verblijfsdocumenten	58
	4.1.4 Verblijf / huisvesting	61
	4.1.5 Arbeid	62
	4.1.6 Financiën	64

4.2	Casestudies	66
4.2.1	Garantstellingen	66
4.2.2	Gezinshereniging	69
4.2.3	Schijnhuwelijken	71
4.3	Type en soort smokkel	74
4.3.1	Type	74
4.3.2	Soort	76
5	Kenmerken individuen	78
5.1	Projectmatige opsporing	78
5.1.1	Verdachten	78
5.1.2	Gesmokkelde personen	84
5.2	Incidentgerichte opsporing	86
5.2.1	Verdachten	86
5.2.2	Gesmokkelde personen	88
6	Criminele samenwerkingsverbanden	92
6.1	Beschrijvingen verdachtencombinaties	92
6.2.1	Niveau en samenwerkingsduur	114
6.2.2	Samenstelling van de CSV's	115
6.2.3	Toepassen van geweld	121
6.2.4	Contrastrategieën	122
6.2.5	Wederrechtelijk verkregen voordeel	124
6.2.6	Corruptieve contacten	126
6.3	Mate van georganiseerdheid	126
6.3.1	Rolverdeling	126
6.3.2	Netwerkstructuur	127
7	Gevolgen voor de maatschappij	129
7.1	Gevolgen voor de gesmokkelde migrant	129
7.2	Gevolgen voor de samenleving als geheel	132
8	Criminaliteitsrelevante factoren	134
8.1	Economische situatie	134
8.2	Geografische ligging en infrastructuur	134
8.3	Wet- en regelgeving	135
8.4	Demografische kenmerken	135

9	Ontwikkelingen	136
9.1	Misbruik legale procedures	136
9.1.1	Misbruik aanvraag studievizum	136
9.1.2	Misbruik aanvraag visum kort verblijf	139
9.1.3	Misbruik aanvraag verblijfsvergunning	142
9.1.4	Misbruik verblijf bij partner EU-onderdaan	143
9.1.5	Misbruik geboorteaangifte	144
9.1.6	Misbruik 'regelingen kennis- en arbeidsmigratie'	145
9.2	Verstopt in voertuigen	146
9.3	Documenten	148
9.4	Overige ontwikkelingen	150
	Bibliografie	153
	Bijlage 1	158
	Overzicht geïnterviewde personen	158
	Bijlage 2	159
	Aanwezigen focusgroepsbijeenkomst	159
	Bijlage 3	160
	Artikel 197a Wetboek van Strafrecht	160
	Bijlage 4	162
	Verdachten artikel 231 Wetboek van Strafrecht	162

Voorwoord

Mensensmokkel is van alle tijden en heeft altijd al plaatsgevonden. Soms onder meer, soms onder minder politieke belangstelling. In het gedoogakkoord van het huidige kabinet is de bestrijding van mensensmokkel als één van de prioriteitspunten beschreven. “Tegen mensensmokkel wordt hard opgetreden... Illegaliteit in de zin van een onrechtmatig verblijf van vreemdelingen in Nederland, vormt een belangrijk probleem. Deze illegaliteit gaat vaak gepaard met diverse vormen van overlast en criminaliteit, waaronder mensensmokkel, en met een verblijf in mensonterende omstandigheden.” (VVD-PVV-CDA, 2010)

Gelukkig is in de afgelopen jaren de publieke en private aandacht voor mensensmokkel toegenomen. Voor politie en Openbaar Ministerie geldt de aanpak, in samenhang met mensenhandel, als prioriteit. Met de toename van de publieke en politieke bewustwording, is de afschuw over deze vorm van criminaliteit ook toegenomen. Tegelijkertijd geven de cijfers aan dat het aantal ingeschreven strafzaken bij de parketten in de loop der jaren fluctueert en de laatste twee jaar zelfs afneemt. Veroordelingen voor mensensmokkel nemen zowel percentueel als reëel af en blijft ver achter ten opzichte van andere delicten.

Om deze vorm van criminaliteit effectief aan te pakken is het noodzakelijk om de vijf P's, *prevention, protection, prosecution, punishment* en *partnership*, een vaste plaats te geven binnen de vorming van het beleid en de daadwerkelijke toepassing in de praktijk. Voor een effectieve stap vooruit is het noodzakelijk om samenwerking tussen die partners die zich bezig houden met deze P's te verbeteren en is betrokkenheid essentieel. Ketensamenwerking is daarbij misschien wel het toverwoord; de bereidheid tot continue samenwerking en meedenken (en niet alleen over de eigen P) is een vereiste.

In deze Criminaliteitsbeeldanalyse mensensmokkel wordt u een inzicht verschaft in de aard en omvang van mensensmokkel in de jaren 2007 tot en met 2010, de (samenwerkingsverbanden van) personen die zich met die activiteit bezighielden of daarbij op een andere manier waren betrokken, de maatschappelijke gevolgen en de recente ontwikkelingen op dit gebied. Hopelijk zullen deze aandachtspunten een bijdrage leveren aan een nog effectievere aanpak van deze criminaliteitsvorm en zal het onderwerp mensensmokkel als politiek prioriteitspunt kunnen verdwijnen.

Lt.-kol. drs. J.B. van der Kieft

Brigadecommandant Centrale Recherche en Informatie

Samenvatting

De criminaliteitsbeeldanalyse (CBA) Mensensmokkel wil aan het bevoegd gezag en opsporingsinstanties inzicht geven in (de ontwikkeling) van het fenomeen mensensmokkel. Hiermee wordt voor opsporing en justitie onderbouwing mogelijk wanneer prioriteiten in de aanpak van georganiseerde criminaliteit op nationaal bestuursniveau worden vastgesteld. De centrale bevinding is dat mensensmokkel waarbij Nederland als bestemmings- of transitland fungeert, omvangrijk en divers is. De werkelijke omvang is moeilijk vast te stellen vanwege het *darknumber*, maar vermoed wordt dat de omvang zoals die blijkt uit de onderkende mensensmokkelzaken slechts een klein deel vormt van het totaal. Uit de geanalyseerde projectmatige en incidentgerichte onderzoeken wordt duidelijk dat de motieven variëren van winstbejag tot vrienden- of familiedienst of een combinatie van beiden. Criminele samenwerkingsverbanden variëren qua grootte van 2 tot 15 leden en zijn in sommige gevallen etnisch zeer heterogeen en in andere gevallen etnisch volledig homogeen. De manier waarop mensen worden gesmokkeld varieert van documentfraude tot het misbruiken van legale toelatingsprocedures tot het verstoppen van vreemdelingen in vervoermiddelen.

Mensensmokkel is in deze CBA gedefinieerd volgens het artikel 197a Sr. waarin o.a. de volgende handelingen strafbaar zijn gesteld:

- Het verschaffen van hulp bij de illegale toegang tot Nederland;
- Het verschaffen van hulp bij de illegale doorreis door Nederland;
- Het uit winstbejag verschaffen van hulp bij het illegale verblijf in Nederland.

Omvang van mensensmokkel

Het doen van kwantitatieve uitspraken over de omvang van mensensmokkel is vrijwel onmogelijk. In het Communicatie Openbaar Ministerie Parket Administratie-Systeem (COMPAS) van het OM, zijn in de periode 2007 t/m 2010 in totaal 1199 verdachten van (onder meer) artikel 197a Sr. geregistreerd. Deze verdachten zijn naar voren gekomen in 867 onderzoeken uitgevoerd door de verschillende opsporingsinstanties. De meeste verdachten werden aangedragen door de Koninklijke Marechaussee (KMar), de Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst (SIOD) en het politieregiokorps Haaglanden. Het aantal aangedragen onderzoeken en verdachten is sinds 2008 afgenomen. Het aantal onderzoeken is gedaald met 36% en het aantal verdachten is in diezelfde periode afgenomen met 26%.

Deze cijfers zijn slechts zeer indicatief voor de werkelijke omvang van het fenomeen mensensmokkel. Er moet rekening worden gehouden met het *dark-number*. Uit de cijfers van het OM blijkt dat in de jaren 2007 t/m 2010 in totaal aan 4205 personen artikel 231 lid 2 Sr.1 ten laste werd gelegd. Er is gebleken dat het gebruik van valse, vervalste of look-a-like documenten een veel gebruikte manier is om mensen te smokkelen. Er kan worden aangenomen dat het merendeel van deze personen enige vorm van hulp heeft ontvangen bij het verkrijgen van deze documenten en daarmee tevens hulp heeft gekregen bij het illegaal passeren van de grens. De smokkelaar is bij het onderkennen van deze incidenten vaak gewoonweg niet in beeld. Deze gegevens vormen een reden om aan te nemen dat de werkelijke omvang van mensensmokkel groter is dan de zaken die als zodanig worden onderkend.

Aard van mensensmokkel

De aard van de mensensmokkelzaken is beschreven aan de hand van een barrièremodel.

- *Contactlegging*: Er is slechts beperkt zicht op het totale smokkelproces omdat de bevoegdheden van de Nederlandse opsporing zich beperken tot het Nederlandse grondgebied. Hierdoor kon niet uit alle dossiers worden opgemaakt hoe de contactlegging tussen de gesmokkelde personen en hun smokkelaar had plaatsgevonden. Wanneer daar wel enig zicht op was, vielen er twee zaken op. Ten eerste dat er vanuit de smokkelaar in Nederland contact is met personen in het land van herkomst. Deze personen hebben een rol bij het aandragen van potentiële "klanten". Ten tweede lijkt reputatie vaak van groot belang te zijn. Een goede naam helpt bij de "werving" van nieuwe te smokkelen personen. Mond-tot-mondreclame speelt hierbij een rol.
- *Routes en entree*: Binnen de geanalyseerde onderzoeken is er een grote diversiteit aan routes geconstateerd. Afghanistan, Iran, Irak, Somalië en Turkije komen als belangrijkste bronlanden naar voren. Bij veel routes wordt vanuit Turkije het Schengengebied ingereisd. Dit komt overeen met het beeld dat door Europol wordt geschetst. Turkije wordt beschreven als belangrijkste knooppunt om Europa in te reizen. Voor Nederland lijkt Schiphol een belangrijke rol te spelen bij de binnenkomst. Hierbij dient echter te worden opgemerkt dat het beeld hieromtrent wordt beïnvloed door de grenscontroles die worden gehouden. Om de mensen Nederland binnen te smokkelen, worden diverse methoden toegepast. De meest geconstateerde variant, is het misbruik van identiteitsdocumenten. Daarnaast werd er misbruik gemaakt van de

transitmogelijkheden op de luchthaven Schiphol en werden visa misbruikt om het Schengengebied en vervolgens Nederland binnen te reizen. Ook werden er personen gesmokkeld door het verstoppjen in voertuigen. Deze laatste MO kwam vooral naar voren bij de doorreis vanuit Nederland naar Engeland.

In het Nationaal Dreigingsbeeld (NDB) 2008 wordt opgemerkt dat er binnen de destijds bestudeerde opsporingsonderzoeken sprake was van "doorsmokkel". Nederland werd gezien als transitland. Binnen de huidige bestudeerde dossiers, kwam naar voren dat ongeveer 20% van de gesmokkelde personen in Nederland wilden blijven. Circa 10% zou door willen reizen naar Engeland, en circa 10% was op doorreis naar Scandinavië. Van meer dan 25% van de gesmokkelde personen is niet bekend wat de voorgenomen eindbestemming van hun reis was. Daarnaast werden in mindere mate bestemmingen als België, Spanje, Frankrijk, Canada en de VS genoemd. Opvallend is vooral het verschil tussen de projectmatige opsporing en de incidentgerichte opsporing. Op basis van de informatie afkomstig van de projectmatige opsporing lijkt Nederland in veel mindere mate als bestemmingsland te fungeren.

- *Identiteits- en verblijfsdocumenten*: De meest geconstateerde MO is het misbruik van identiteits- en verblijfsdocumenten. In 40% van de KMar-onderzoeken werd door in totaal 252 personen misbruik gemaakt van documenten. Het totale aantal aangetroffen documenten ligt binnen de mensensmokkelonderzoeken echter veel hoger. Bij huiszoekingen, maar ook bij het doorzoeken van bagage en voertuigen werden documenten aangetroffen. In de helft van de zaken betrof het authentieke documenten, hetgeen overeenkomt met de bevindingen van Frontex in een recent verschenen rapport over 'false documents'. Door hen wordt het gebruik van look-a-like documenten verklaard door de verbeterde kwaliteit van de documenten die moeilijk(er) na te maken zijn door bijvoorbeeld het gebruik van biometrische gegevens. Binnen de voor de CBA onderzochte mensensmokkeldossiers werd het paspoort het vaakst als document aangetroffen en/of misbruikt.
- *Verblijf*: Niet in alle mensensmokkelzaken was er sprake van verblijf van de gesmokkelde personen in Nederland. Zoals bij de barrière over route en entree al werd beschreven, is er bij een deel van de zaken sprake van doorsmokkel. Het is voor hen daarbij niet altijd noodzakelijk in Nederland te verblijven. Daarnaast werd door een deel van de gesmokkelde personen asiel aangevraagd, waardoor gearrangeerd (illegaal) verblijf voor hen niet van toepassing was. Bij de smokkelzaken waar de gesmokkelde personen

(tijdelijk) werden gehuisvest, was dat vaak bij één van de verdachten thuis. De verdachten bleken vaak verschillende rollen te hebben. Naast het regelen van bijvoorbeeld vervoer en documenten, boden zij de personen thuis ook onderdak aan. Bij de arbeidsgerelateerde mensensmokkelzaken kwam het soms ook voor dat ze op de plaats van tewerkstelling verbleven.

- *Arbeid:* Door illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen te werk te stellen maken de werkgevers zich schuldig aan mensensmokkel in de vorm van het verschaffen van middelen om het illegale verblijf mogelijk te maken (197a/lid 2 Sr.). In 13 onderzoeken is sprake van deze arbeidsgerelateerde vorm van mensensmokkel. Over het algemeen zijn de lonen laag en de arbeidstijden lang. Er is soms sprake van slechte werkomstandigheden zoals hoge temperaturen en verduisterde ruimtes. Uit twee onderzoeken is gebleken dat er door de werkgever bedreigingen werden geuit.
- *Financiën:* Het bedrag dat per smokkel wordt betaald, varieert per onderzoek. Er zijn een aantal zaken die bepalend zijn voor de prijs. Het gaat hierbij onder andere om de afstand, de manier van transport, het aantal personen en bijvoorbeeld het al dan niet verstrekken van voedsel. Deze factoren verschillen per smokkel waardoor het lastig is een totaalbeeld te schetsen en prijzen vast te stellen. Daarbij wordt er in sommige gevallen per reisdeel en in andere gevallen voor de gehele reis betaald. Ook is niet altijd duidelijk of de kosten voor een document bij de prijs zijn meegerekend. Het is hierdoor moeilijk om uitspraken te doen over gemiddelden prijzen. Uit de onderzoeken blijken de betaalde bedragen te variëren van € 250,- tot € 80.000,-. Om te voorkomen dat afspraken over de smokkel niet worden nagekomen, wordt het bedrag niet altijd in zijn geheel vooraf betaald. Een deel van het bedrag wordt dan bijvoorbeeld vooraf betaald, voor het bekostigen van de reis zelf. Pas als de smokkel succesvol is afgerond en de gesmokkelde persoon op de eindbestemming is aangekomen, wordt het andere deel betaald.

Casestudies:

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat er misbruik wordt gemaakt van legale procedures om mensen naar Nederland te smokkelen. In één van de onderzoeken regelde een echtpaar referenten die tegen betaling garantstelling-formulieren tekenden, zodat de Filippijnse personen een visum kregen. Zeker 55 personen zijn zo naar Nederland (en vervolgens naar Italië) gesmokkeld, waarbij de opbrengst, na een globale berekening, wordt geschat op € 274.880,-. In een ander onderzoek werden vervalste en valse arbeidscontracten verstrekt aan (pseudo-)werknemers, zodat er personen op basis van de procedure van

gezinshereniging/-vorming onrechtmatig naar Nederland werden gehaald. Naar schatting zijn er 80 personen op dergelijke wijze naar Nederland gekomen. In nog een ander onderzoek werden schijnhuwelijken gearrangeerd om het verblijf van illegaal in Nederland verblijvende personen te legaliseren. Aan de groep verdachten die het regelden, werden bedragen tussen de € 6.000,- en € 36.000,- betaald.

Kenmerken van verdachten

Bij het analyseren van 39 projectmatige opsporingsonderzoeken zijn 109 mannen en 33 vrouwen als verdachten naar voren gekomen. Meer dan de helft van hen heeft de Nederlandse nationaliteit. Daarna komen de Irakese en Iranese nationaliteit het vaakst voor. Wat betreft de geboortelanden van de verdachten, komt Nederland minder vaak voor (19%). Na Nederland volgen Irak en Iran in de top drie van geboortelanden.

Van de verdachten uit projectmatige onderzoeken die door de KMar zijn aangedragen bij het OM (n=87), is gekeken naar het justitieel verleden. Van hen hebben 52 personen gezamenlijk 90 antecedenten (JDS), uiteenlopend van migratiecriminaliteit tot levensdelicten. Ook gedurende de mensensmokkelactiviteiten voerden 17 van hen andere criminele handelingen uit. Bijna de helft van de 87 verdachten had geen baan. Een deel van hen ontving een uitkering. De andere verdachten werkten binnen diverse sectoren zoals de horeca, zorg, reclame en beveiliging. Meer dan de helft had schulden, uiteenlopend van “ kleine ” bedragen onder de € 2.500,- tot schulden van meer dan € 25.000,-.

Binnen de incidentgerichte opsporing is vaak minder bekend over de achtergrond van de verdachten. Een ruime meerderheid is man en ook bij deze groep verdachten komt de Nederlandse nationaliteit het vaakst naar voren. De meeste verdachten van deze incidentgerichte onderzoeken zijn geboren in Somalië, gevolgd door Turkije en dan Nederland.

Criminele samenwerkingsverbanden

Van de 39 projectmatige onderzoeken die onderwerp van analyse waren, is bij 28 onderzoeken een crimineel samenwerkingsverband (CSV) vastgesteld. De samenstelling van de CSV's kenmerkt zich door relatief kleine groepen variërend van 2 tot 15 leden. De grootste groep van 15 leden kwam naar voren in onderzoek ANNA en werd gevormd door het echtpaar dat misbruik maakte door onder valse voorwendselen en tegen betaling garantstellingen voor visumaanvragers te arrangeren. Gemiddeld genomen bestonden de CSV's uit 5 a 6

leden, waarbij het aantal kernleden met gemiddeld 2 a 3 personen beduidend lager ligt. Verder kenmerkt de samenstelling zich door een relatief hoge mate van verwantschap. Binnen het merendeel van de groeperingen is er sprake van familiebanden. Zo komen in drie onderzoeken onder andere broers als verdachten naar voren, één CSV bestaat uit een vader en zijn drie volwassen kinderen en in meerdere onderzoeken blijken echtparen samen te werken in de mensen-smokkel. Bij de meeste CSV's is sprake van een structurele samenwerking. Van de 28 CSV's werken er 22 een jaar of langer samen en zijn er 10 al langer dan drie jaar actief.

Ten aanzien van nationaliteiten en geboortelanden is er veel variatie. De meeste CSV's bestaan uit leden van verschillende nationaliteiten en/of leden die zijn geboren in verschillende landen. In vrijwel iedere onderkende groep is een lid met de Nederlandse nationaliteit aanwezig. In de meeste gevallen gaat het hierbij om personen die zelf eerder gemigreerd zijn. In 7 van de 28 CSV's zijn verdachten vertegenwoordigd die in Nederland zijn geboren. Van vijf CSV's zijn alle leden geboren in Irak en van 3 CSV's zijn alle verdachten geboren in Iran. Gelet op de geboortelanden van de groepsleden kan er onderscheid worden gemaakt tussen etnisch volledig homogene netwerken (alle verdachten en gesmokkelde personen geboren in hetzelfde land), etnisch nagenoeg volledig homogene netwerken (de hoofdverdachten geboren in hetzelfde land) en etnisch heterogene netwerken (bestaande uit verdachten geboren in diverse landen). Van de 28 netwerken kunnen er 11 als volledig homogeen worden beschouwd. De eerder genoemde geboren Irakese en Iranese netwerken zijn daar voorbeelden van. Tien netwerken bleken nagenoeg homogeen te zijn en zeven netwerken waren etnisch heterogeen van aard. Een voorbeeld hiervan kwam naar voren in onderzoek PORDOI waar een combinatie van geboren Irakese, Iranese, Turkse, Surinaamse en Nederlandse verdachten en betrokkenen mensen naar Groot-Brittannië smokkelden. Opvallend hierbij is dat de gesmokkelde personen wel een nagenoeg homogene groep vormden. Vrijwel allen waren (vermoedelijk) van Chinese afkomst.

In twee van de 28 geanalyseerde opsporingsonderzoeken komt een vorm van geweld naar voren. Het gaat hierbij om dreigementen die vanuit het CSV werden geuit naar de illegaal tewerkgestelde vreemdelingen. Uit het onderzoek ZILVERPALING bleek dat de eigenaar van een autosloperij, kernlid van het CSV, dreigde geen loon uit te betalen indien de illegaal tewerkgestelde mannen brutaal waren. Uit het onderzoek AEGIR bleek dat er werd bedreigd met ontslag als de illegale werknemers zouden klagen over loon of arbeidsomstandigheden. Anders dan deze dreigementen zijn er geen signalen gevonden die duiden op het gebruik van geweld of intimidatie als vorm van interne of externe sanctionering. Het

hebben van een goede reputatie is vaak van belang bij mensensmokkel. Vanuit dat oogpunt is het misschien niet zo vreemd dat er relatief weinig signalen van geweld naar voren komen in de onderzoeken. Er moet echter ook worden benadrukt dat illegale vreemdelingen in een kwetsbare positie verkeren, hetgeen van invloed kan zijn op de aangiftebereidheid. Hierdoor blijven geweldsincidenten mogelijk buiten beeld van de opsporing.

Schattingen van het wederrechtelijk verkregen voordeel variëren van bedragen onder de € 10.000,- tot een bedrag van € 1.918.241,-. Het wederrechtelijk verkregen voordeel van 8 CSV's wordt hoger dan € 225.000,- geschat. Vijf van deze CSV's hebben zich bezig gehouden met het illegaal te werk stellen van vreemdelingen, twee CSV's hielden zich bezig met het op grote schaal misbruiken van legale procedures (ANNA, HARFORD) en één CSV smokkelde mensen door gebruik te maken van gestolen, valse, vervalste of look-a-like documenten (EVERVIS). Het wederrechtelijk verkregen voordeel bij arbeidsgerelateerde smokkel (faciliteren van het illegale verblijf), wordt in de meeste gevallen (onder andere) verworven door geen loonbelasting en sociale premies af te dragen.

In één onderzoek is naar voren gekomen dat het CSV mogelijk gebruik maakte van corruptieve contacten. Het gaat hierbij om het onderzoek BEST waarin uit tapgesprekken werd opgemaakt dat er in Iran 40 ambtenaren belast zijn met het inklaan van goederen. Naar aanleiding van dit gesprek ontstaat de indruk dat verdachte A drie douaniers in Iran kent die mogelijk om te kopen zijn of reeds omgekocht zijn.

De CSV's die in de afgelopen jaren zijn onderkend lijken meer weg te hebben van fluïde netwerken dan van een hiërarchisch gestructureerde organisaties.

Gevolgen van mensensmokkel

Naar de gevolgen van mensensmokkel kan vanuit twee perspectieven worden gekeken. Enerzijds zijn er (mogelijke) gevolgen voor de gesmokkelde personen, anderzijds zijn er gevolgen voor de Nederlandse samenleving als geheel.

In het merendeel van de onderzoeken zijn geen gevaarlijke en risicovolle situaties naar voren gekomen. Een deel van de gesmokkelde personen reist door gebruik te maken van valse, vervalste of look-a-like documenten op relatief veilige wijze ons land binnen. Ook door legale procedures te misbruiken wordt er bij de entree weinig risico gelopen. Recente incidenten tonen echter aan dat het verstoppertje van personen in vervoermiddelen nog steeds plaatsvindt. Deze

fysieke reisomstandigheden zijn niet geheel zonder risico. Uit onderzoeken naar arbeidsgerelateerde mensensmokkel, blijkt naast lage lonen en lange arbeidstijden, ook in sommige gevallen sprake te zijn van andere slechte werk-omstandigheden. Daarnaast zijn geuite dreigementen van werkgevers naar illegaal tewerkgestelde vreemdelingen, illustratief voor de kwetsbare positie waarin sommige van hen verkeren. Ondanks de over het algemeen “vrije” keuze om gesmokkeld te worden, kunnen gesmokkelde vreemdelingen in benarde situaties terecht komen die mogelijk gepaard gaan met fysieke en psychische gevolgen.

Mensensmokkel is juridisch gezien een slachtofferloos delict. Niet de gesmokkelde persoon, maar de Staat wordt aangewezen als gedupeerde. Met het wederrechtelijk verschaffen van toegang tot Nederland, wordt het (migratie) beleid ondermijnd. Uit een aantal onderzoeken is gebleken dat smokkelaars een adviserende rol hebben bij het afleggen van valse verklaringen tijdens de asiel-aanvraag. Om deze reden kan het zo zijn dat de gesmokkelde persoon ten onrechte een beroep doet op de asielprocedure. Met het onrechtmatig verkeren in een asielprocedure en als gevolg daarvan ook het (onrechtmatig) verblijven, gaan kosten gepaard die voor rekening zijn van de Nederlandse Staat. Het misbruik van de asielprocedure (of andere toelatingsprocedures) kan tevens van invloed zijn op het klimaat in Nederland ten aanzien van vreemdelingen. Personen voor wie de regelingen daadwerkelijk bedoeld zijn, kunnen daar negatieve gevolgen van ondervinden.

Het misbruiken van identiteitsdocumenten is de meest toegepaste MO in de onderzochte opsporingsonderzoeken. De Nederlandse samenleving zou moeten kunnen vertrouwen op de authenticiteit en het rechtmatig gebruik van officiële documenten. Naast documentfraude, benadeelden de verdachten van mensensmokkel de Nederlandse Staat door andere vormen van fraude te plegen. Hierbij ging het onder meer om arbeidsgerelateerde fraude, uitkeringsfraude, identiteitsfraude, documentfraude en de eerder genoemde fraude met asielverhalen.

Naast de gevolgen van grensgerelateerde smokkel, zijn er ook bij arbeidsgerelateerde smokkel gevolgen voor de Nederlandse samenleving te onderkennen. Het tewerkstellen van illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen, gaat gepaard met het niet afdragen van loonbelasting. Een gevolg hiervan is inkomstenderving van de Nederlandse Staat. Daarnaast is er sprake van een “oneerlijke concurrentie” ten aanzien van branchegerelateerde bedrijven, aangezien door het illegaal te werkstellen van vreemdelingen de productiekosten laag gehouden kunnen worden.

Voor een deel van de smokkelzaken geldt dat ze nauwelijks of geen directe gevolgen hebben voor de Nederlandse samenleving, omdat de illegaal verblijvende personen bijvoorbeeld doorreizen naar andere landen.

Criminaliteitsrelevante factoren

De migratiestromen die wereldwijd plaatsvinden zijn het resultaat van push-factoren in de herkomstlanden en pull-factoren in de bestemmingslanden. Een deel van deze migratie vindt op illegale wijze plaats, waarbij een deel van de migranten gebruik maakt van mensensmokkelaars. Er is veel gepubliceerd over de factoren die ten grondslag liggen aan migratieprocessen. Binnen deze CBA zijn enkel de factoren behandeld die binnen de interviews ter sprake zijn gekomen.

De welvaart in Nederland wordt als pull-factor beschouwd. Economische verbetering lijkt een belangrijke drijfveer te zijn, en met name arbeid is in de gesprekken als pull-factor benoemd. Hoewel de economische crisis van invloed is, lijkt de illegale arbeidsmarkt in Nederland een belangrijke factor te zijn die indirect zorgt voor het voortbestaan van mensensmokkel. Ook de geografische ligging en de infrastructurele mogelijkheden maken Nederland een aantrekkelijk land. Vanuit een ruime hoeveelheid landen kan makkelijk naar Nederland worden gereisd, en eventueel van daaruit weer verder. Ook is in de interviews regelmatig het restrictieve migratiebeleid dat Nederland in samenwerking met andere Schengenlanden voert, ter sprake gekomen. De restricties zouden niet zozeer van invloed zijn op de keuze om wel of niet te migreren, maar eerder op de methode en de risico's die daarmee eventueel gepaard gaan. Ten slotte lijkt de aanwezigheid van een etnische gemeenschap een belangrijke pull-factor te zijn. Er wordt vaak een positief beeld afgegeven door de al aanwezige groep, waardoor Nederland voor mensen uit het land van herkomst aantrekkelijker wordt. Daarbij zou de al aanwezige groep eerder geneigd zijn om personen te helpen omdat ze weten in welke omstandigheden de "achterblijvers" verkeren. Zij zullen zich eerder sociaal verplicht voelen te helpen. Hoe sterker de banden met de personen in het land van herkomst, hoe eerder men geneigd is te helpen. Daarmee zou de aanwezigheid van relatief nieuwe groepen in Nederland, voorspellend kunnen zijn voor eventuele stromen die op gang gaan komen.

Ontwikkelingen

Er zijn de afgelopen periode signalen gekomen die het bestaan van diverse soorten misbruik van legale procedures benadrukken. Europol bevestigt dit en stelt in haar *Organised Crime Threat Assessment (OCTA)* van 2011 dat de meest

professioneel georganiseerde criminele groeperingen momenteel potentiële illegale immigranten werven door het aanbieden van ogenschijnlijk legale manieren om de EU binnen te gaan.

- *Misbruik aanvraag studievizum:* Vreemdelingenpolitie Haaglanden en het Openbaar Ministerie hebben een bestuurlijke rapportage geschreven naar aanleiding van een onderzoek waarin een particuliere onderwijsinstelling ervan werd verdacht buitenlandse studenten onder valse voorwendselen naar Nederland te halen en deze te huisvesten. Tijdens een huiszoeking in het kader van de opiumwetgeving werden er in een woning negen mannen van Indiase afkomst aangetroffen. Allen verklaarden te studeren aan één en dezelfde particuliere onderwijsinstelling en hiervoor door een bemiddelingsbureau te zijn gerekruteerd. Dit bureau maakte gebruik van bemiddelaars in India welke zorgden voor de afname van taaltesten en het controleren van de echtheid van diploma's. Zij werden hiervoor betaald en hadden dus een financieel belang bij de rekrutering. Het bureau regelde onder andere de MVV en tickets. Ondanks dat veel van deze studenten niet of nauwelijks Engels spraken, werden zij toch geselecteerd. Bij aankomst op Schiphol werden de studenten opgehaald en naar hun "woning" gebracht. De huisvesting en leefomstandigheden waren slecht. De studenten werden financieel uitgekled en waren bang dat hun verblijfsvergunning zou worden afgenomen wanneer zij zouden klagen of aangifte zouden doen. Naar aanleiding van dit onderzoek werd door de medewerkers van de Vreemdelingenpolitie Haaglanden en het OM een bestuurlijke rapportage opgesteld. Hierin wordt niet gerapporteerd over de exacte omvang van het misbruik, maar wordt wel het vermoeden beschreven dat de omvang aanzienlijk is; *"Gedurende het opsporingsonderzoek kregen de Vreemdelingenpolitie en het OM het vermoeden dat veel studenten bij de onderwijsinstelling waren ingeschreven met een ander doel dan het volgen van een opleiding, namelijk het verkrijgen van een verblijfsstatus."* De rol van de onderwijsinstelling in het kader van de MVV-procedure is zodanig dat de instelling als direct commercieel belanghebbende te veel invloed heeft op verstrekken van een MVV. Bij verlening van een studievizum wordt slechts gekeken naar het feit of de studenten aan de voorwaarden voldoen die aan het verlenen van studieviza in de wet gesteld zijn. Er wordt niet gesproken over studieresultaten, -voortgang en -aanwezigheid van de student. De bestaande regelgeving gaat uit van de goedwillendheid van onderwijsinstellingen, maar biedt mogelijkheden voor misbruik. Meerdere nationale en regionale opsporingsonderzoeken werden geconfronteerd met deze legale route om toegang te verkrijgen tot Nederland. In Den Haag,

Rotterdam, Amsterdam en Arnhem zijn er opsporingsonderzoeken op dit thema geweest.

- *Misbruik aanvraag visum kort verblijf:* Uit onderzoek ANNA is gebleken dat mensen direct en indirect worden geworven om tegen betaling garant te staan voor Filippijnse aanvragers van een visum voor kort verblijf. De garantsteller haalt een garantverklaring bij de gemeente. De verdachten schrijven uit naam van de garantsteller een uitnodigingsbrief, zonder dat deze ervan op de hoogte is. Met de uitnodiging konden de personen in het bronland een toeristenvisum aanvragen bij de Nederlandse ambassade. Uit de verhoren bleek dat er al langere tijd op deze manier wordt gewerkt en dat deze methode meer voorkomt. Binnen het betreffende onderzoek is vastgesteld dat er door de betrokken gemeenten geen administratie werd bijgehouden met betrekking tot afgegeven garantverklaringen en garantstellers. Het ontbreekt aan structurele communicatie tussen de diverse instanties en de mogelijkheid elkaars systemen te raadplegen. Nader onderzoek door politie Rotterdam Rijnmond heeft uitgewezen dat er personen zijn die zich binnen één jaar variërend van 5 tot 34 keer of meer garant hebben gesteld. Omdat de overheid niet weet of een visumhouder al dan niet is teruggereisd naar het land van herkomst nadat het visum is verlopen, zijn er vrijwel nooit consequenties voor garantstellers.
- *Misbruik aanvraag verblijfsvergunning:* Uit onderzoek HARFORD is gebleken dat een bedrijvengroep een belangrijke rol speelt bij het organiseren van misbruik van de legale procedures. Het gaat hierbij om het aanvragen van een verblijfsvergunning of de verlenging hiervan in verband met gezinshereniging of –vorming. De hoofdverdachten waren werkzaam als directeurs of voormannen bij een aantal bedrijven in de uitzend- en detacheringbranche. Door middel van het verstrekken van vervalste of valse arbeidscontracten en valse salarisbetalingen maakten zij het mogelijk voor (ex-)werknemers om te voldoen aan de eisen om hun partner naar Nederland te laten komen of in Nederland te laten blijven. Op deze manier werd een verblijfsvergunning (MVV) dan wel een verlenging daarvan (VRR) verkregen. Het loon dat werd gestort op de bankrekeningen van de garantstellers werd direct na storting in zijn geheel opgenomen. Dit zou erop kunnen wijzen dat het loon terugbetaald moest worden aan het bedrijf en dat de persoon in kwestie feitelijk geen (dan wel minder loon) ontving dan staat vermeld op het arbeidscontract of de loonstroken. Indien tijdens de procedure bleek dat niet werd voldaan aan de inkomenseis, dan werd het inkomen middels een nieuw arbeidscontract ‘passend’ gemaakt.

- Misbruik verblijf bij partner EU-onderdaan:* Uit onderzoek TONG is gebleken dat er schijnhuwelijken / schijnrelaties werden gearrangeerd tussen illegaal verblijvende Indiase dan wel Pakistaanse mannen en Oost-Europese vrouwen uit Hongarije of Polen. De hoofdverdachte wist precies hoe de legale procedures omzeild konden worden en hoe ze een schijnhuwelijk aan konden gaan. Een Hongaarse man wierf vrouwen in Oost-Europese landen. Ondertussen adviseerde een betrokken advocaat de hoofdverdachte en de betrokken Hongaarse man over de procedure en de benodigde uittreksels om een aanvraag in te dienen bij de IND. In de tussentijd werd de geworven vrouw uit Oost-Europa door de hoofdverdachte ingeschreven als werknemer bij een bedrijf door middel van een arbeidsovereenkomst. Ze zou daar echter nooit gaan werken. Wel werd er door de hoofdverdachte een bankrekening geopend voor de vrouw, waarop haar loon (verkregen uit de fictieve arbeid), uitbetaald werd. Hiermee kon worden aangetoond dat ze in staat was om haar partner van buiten de EU te onderhouden. Zodra de vrouw naar Nederland was gehaald, schreef zij zich in bij het immigratiekantoor en in de GBA. Ook de illegaal in Nederland verblijvende Indiase man werd op dit adres ingeschreven. Om het verhaal te ondersteunen, maakten de Hongaarse vrouw en de Indiase man samen foto's om te overleggen aan de IND. De vrouw verbleef slechts een aantal dagen op een adres dat door de hoofdverdachte werd geregeld. Na die paar dagen vertrok ze weer naar het Oost-Europese land. Al dit bovenstaande moest de schijn opwekken dat een Europees onderdaan gezinshereniging wilde aanvragen voor een momenteel illegaal in Nederland verblijvende man van buiten de EU.
- Misbruik geboorteaangifte:* Uit een lopend onderzoek van de Koninklijke Marechaussee blijkt een andere vorm van misbruik van legale procedures, welke betrekking heeft op het tegen betaling erkennen van een kind. De erkener hoeft immers niet de biologische vader te zijn van het kind. Indien de Nederlandse erkener het kind erkent voordat het geboren wordt, dan is het kind bij de geboorte al Nederlander. Er wordt (vermoedelijk) in Nederland door de moeder aangifte gedaan van de geboorte van een kind. Vervolgens wordt de geboorteakte vervalst en wordt, tegen betaling, een 'vader' toegevoegd. Op grond van dit 'vaderschap' wordt vervolgens een visum aangevraagd.
- Misbruik 'regelingen kennis- en arbeidsmigratie':* Uit een actueel onderzoek van de SIOD blijken Chinese migranten € 38.000,- te betalen om opgenomen te worden in een constructie. De criminele organisatie biedt aan de migranten de mogelijkheid om zich een permanente verblijfsstatus in Nederland te verschaffen. Dit doen zij door in Nederland een constructie met bedrijven

op te zetten, waarbij het op papier lijkt of de Chinese personen bij deze bedrijven in Nederland werkzaam zijn. In werkelijkheid verblijven deze personen echter in China en komen zij gedurende een periode van vijf jaar slechts één keer naar Nederland om een tijdelijke verblijfsvergunning te regelen. Op deze wijze wordt een arbeidsverleden in Nederland opgebouwd. Na vijf jaar komen de migranten in aanmerking om een permanente verblijfsstatus of, na inburgering, het Nederlanderschap aan te vragen. Gedurende de eerste periode van vijf jaar betalen de Chinese migranten zelf hun premies en belastingen. De totale kosten voor de gehele constructie liggen hierdoor tussen de € 100.000,- en € 120.000,-. Om de kosten een beetje te drukken regelt de organisatie dat voor de Chinese migranten kinderbijslag en andere toeslagen worden aangevraagd en uitgekeerd. Er zijn aanwijzingen dat deze constructie ook in andere Europese landen wordt of is gebruikt.

Naast het misbruik van diverse legale procedures als methode om mensen te smokkelen, wordt er ook nog steeds gebruik gemaakt van documentfraude en het verstoppertje in vervoermiddelen.

Binnen de geanalyseerde onderzoeken komt het misbruik van identiteits- en verblijfsdocumenten als meest voorkomende MO naar voren. Het valt op dat in bijna de helft van de gevallen er geen vals of vervalst, maar een authentiek document wordt gebruikt. Dit lijkt overeen te komen met het algemene Europese beeld dat is geschetst door Frontex in een risicoanalyse over de aard en omvang van fraude met reisdocumenten in 2009-2010. In dit rapport wordt gesteld dat de paspoorten die tegenwoordig gemaakt worden, moeilijker na te maken zijn. Door geavanceerde technieken zoals het verwerken van biometrische gegevens, wordt het lastiger om de documenten te vervalsen of valselijk op te maken. Dit is volgens Frontex een belangrijke verklaring voor de toename van authentieke documenten die gebruikt worden als look-a-like documenten, of documenten die onder valse voorwendselen verkregen zijn.

Vergeleken bij de andere manieren om mensen te smokkelen, is er in de onderzoeksperiode een relatief klein aantal zaken naar voren gekomen waarbij de gesmokkelde personen verstopt zaten in een voertuig. Door het vrij verkeer van personen binnen het Schengengebied lijkt de noodzaak om illegale migranten te verstoppertje in een voertuig bij het passeren van de Duitse of Belgische landsgrens minder groot. De zaken waarin wel sprake was van het verstoppertje in vervoersmiddelen, hadden allen betrekking op het traject vanuit het Europees vasteland naar Groot-Brittannië. Recentelijk, oktober 2011, is gebleken dat deze manier van smokkelen nog steeds voorkomt. In de Britse haven Newcastle

werden negen Albanese vreemdelingen aangetroffen die zich verstopt hadden onder twee Roemeens gekentekende vrachtwagens. De Albanese hadden zich verstopt in een apart compartiment aan de onderzijde van de trailer. Uit verklaringen bleek dat de Albanese per trein of vliegtuig naar Duitsland, Italië of Frankrijk en op diverse manieren waren doorgereisd naar Brussel, België.

In april van 2011 werd er in de Landelijke procesmonitor van het Tactisch Informatie Centrum van de KMar, over een mogelijke verplaatsing van de illegale migratiestroom naar Groot-Brittannië gerapporteerd. De Britse autoriteiten hebben aangegeven strenger te gaan controleren op de ferryverbinding tussen Calais en Dover. De Nederlandse *liaison officer* in Groot-Brittannië heeft bevestigd dat de Britse autoriteiten een intensivering doorvoeren op het gebied van de controles aan alle grensposten. Als mogelijk gevolg daarvan, wordt een verplaatsing van het vertrekpunt van het Europese vasteland naar Groot-Brittannië voorspeld. In plaats van Frankrijk zouden de migranten zich kunnen verplaatsen naar België en Nederland om van daaruit de oversteek naar Engeland te maken. Een meer restrictief beleid heeft mogelijk ook invloed op de toegepaste MO, en zou het verstopping in voertuigen in de hand kunnen werken. Ondanks het feit dat er, voor zover bekend, in de onderzoeksperiode geen illegale migranten gewond zijn geraakt of zijn overleden bij het passeren van de Nederlandse grens, brengt het verstopping van personen in een voertuig risico's voor het fysieke welzijn met zich mee.

1

Inleiding

Het gedoogakkoord van het huidige kabinet dat in 2010 werd ondertekend, start met het hoofdstuk immigratie. De begintekst van het betreffende hoofdstuk luidt;

“ Het asiel- en migratiebeleid is streng maar rechtvaardig. Ombuiging, beheersing en vermindering van de immigratie zijn geboden en urgent gelet op de maatschappelijke problematiek. Verwezenlijking hiervan behoort tot de primaire doelstellingen van het te voeren kabinetsbeleid (VVD-PVV-CDA, 2010)”.

In de daaropvolgende tekst wordt uitgelegd welke standpunten voor het kabinet belangrijk zijn, waaronder;

“ Tegen mensensmokkel wordt hard opgetreden..... Illegaliteit in de zin van een onrechtmatig verblijf van vreemdelingen in Nederland, vormt een belangrijk probleem. Deze illegaliteit gaat vaak gepaard met diverse vormen van overlast en criminaliteit, waaronder mensensmokkel, en met een verblijf in mensonterende omstandigheden. Dit tast ook het draagvlak voor het asiel- en migratiebeleid aan en heeft een negatief effect op het integratieproces (VVD-PVV-CDA, 2010).

De criminaliteitsvorm mensensmokkel staat daarmee hoog op de politieke agenda. In het Nationaal Dreigingsbeeld (NDB) van 2008 wordt mensensmokkel als één van de negen illegale markten behandeld. In het rapport wordt mensensmokkel niet als concrete dreiging betiteld, omdat Nederland veelal als transitland fungeerde. Mensensmokkel met Nederland als bestemmingsland werd als witte vlek benoemd (Korps Landelijke Politie Diensten, Dienst IPOL, 2008).

In deze criminaliteitsbeeldanalyse (CBA) gaat aandacht uit naar mensensmokkel over de jaren 2007 t/m 2010. Op basis van de resultaten, gecombineerd met recente signalen uit 2011, worden ontwikkelingen beschreven.

1.1 Doelstelling

Het primaire doel van deze CBA mensensmokkel is het verschaffen van inzicht in de (toekomstige) ontwikkeling van het genoemde criminele verschijnsel op het terrein van de georganiseerde criminaliteit. Hiermee wordt voor opsporing en justitie onderbouwing mogelijk wanneer prioriteiten in de aanpak van georganiseerde criminaliteit op nationaal besturingsniveau worden vastgesteld.

Het onderliggende doel is het verkrijgen van inzicht in:

- de ontwikkeling van aard en omvang van mensensmokkel (2007 t/m 2010),
- de (samenwerkingsverbanden van) personen die zich met die activiteiten bezighouden of daarbij op een andere manier zijn betrokken,
- de maatschappelijke gevolgen, en
- de toekomstige ontwikkelingen van de aard, omvang en gevolgen,

ter ondersteuning

- van de aanpak van mensensmokkel door publieke en private partijen en
- als bouwsteen voor het opstellen van het Nationaal dreigingsbeeld 2012.

1.2 Onderzoeksvragen

Om de CBA als bouwsteen te kunnen gebruiken voor het NDB 2012, zijn enkele algemene richtinggevende vragen opgesteld¹. Deze vragen gelden voor alle verschillende CBA's die over de verscheidene illegale markten worden gemaakt, zodat deze makkelijker te stapelen zijn. Deze algemene vragen zijn voor het thema mensensmokkel nader uitgewerkt in deelvragen. Dit heeft geleid tot de volgende onderverdeling, waarbij per vraag een korte uitleg gegeven wordt.

- Hoe heeft de omvang van mensensmokkel zich ontwikkeld?

Bij de omvang is gekeken naar het aantal verdachten van mensensmokkel, het aantal gesmokkelde personen en naar de omvang van het aantal bewust betrokken natuurlijke en rechtspersonen. Ook is er een onderscheid gemaakt naar de ontwikkeling van de omvang van incidentele en projectmatige opsporing.

¹ Deze vragen zijn terug te vinden in het document; Richtlijnen voor plan van aanpak deelprojecten NDB 2012 (17-1-2011)

- Hoe heeft de aard mensensmokkel zich ontwikkeld voor wat betreft de wijze waarop die criminaliteit wordt gepleegd?

Deze vraag is beantwoord aan de hand van het barrièremodel dat veelal gehanteerd wordt bij de aanpak van mensensmokkel en –handel. Er wordt hierbij gekeken naar de contactlegging tussen de smokkelaar en de gesmokkelde persoon, de gebruikte reisroutes en de entree, het gebruik van reis- verblijfs- en identiteitsdocumenten, het verblijf in Nederland, de eventuele arbeid die verricht wordt en het financiële aspect van de mensensmokkel. Ook gaat aandacht uit naar de motieven die ten grondslag liggen aan het delict. Eveneens komt de verhouding tussen de smokkelaar en de gesmokkelde persoon aan bod, waarbij gekeken is of deze dienstverlenend, sturend of juist onderhandeld van aard is. Extra aandacht gaat uit naar het misbruik van legale procedures.

- Hoe heeft de aard van mensensmokkel zich ontwikkeld voor wat betreft de kenmerken van personen respectievelijk criminele samenwerkingsverbanden die van (betrokkenheid bij) het plegen daarvan worden verdacht?

Deze vraag bestaat uit twee facetten, namelijk de kenmerken op individueel niveau en de kenmerken van de CSV's. De individuen zijn uitgesplitst naar verdachten, gesmokkelde personen en overige betrokkenen. Kenmerken als leeftijd, geboorteland, nationaliteit, geslacht, baan, antecedenten zijn onder meer bekeken. Bij de kenmerken van CSV's is aandacht uitgegaan naar het aantal personen, de verschillende rollen, de manieren van werken en de mate van georganiseerdheid.

- Wat zijn de gevolgen van mensensmokkel voor de Nederlandse samenleving?
Bij het vaststellen van de gevolgen is aandacht uitgegaan naar de gevolgen op individueel niveau van de gesmokkelde persoon, maar ook naar de gevolgen die de gehele Nederlandse samenleving treffen.
- Welke criminaliteitsrelevante factoren zijn, in welke mate en op wat voor wijze, van invloed op mensensmokkel?

Omdat mensensmokkel onlosmakelijk verbonden is aan migratieprocessen, is bij deze vraag aandacht uitgegaan naar de push- en pullfactoren die daaraan ten grondslag liggen.

- Wat zijn de verwachtingen over omvang, werkwijze, betrokkenen en maatschappelijke gevolgen van mensensmokkel in de komende jaren, en welke aanknopingspunten voor het beleid komen uit het onderzoek naar voren?

Op basis van de resultaten van de afgelopen vier jaar, gecombineerd met signalen uit 2011, worden de geconstateerde ontwikkelingen gepresenteerd.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat de methode van het onderzoek centraal en wordt uitgelegd welke bronnen zijn gebruikt voor de totstandkoming van de CBA. Hoofdstuk 3 gaat in op (de ontwikkeling van) de omvang van mensensmokkel. In hoofdstuk 4 wordt de aard van het fenomeen beschreven aan de hand van barrières uit een barrièremodel. Hoofdstuk 5 behandelt de kenmerken van de verdachten en gesmokkelde personen. In hoofdstuk 6 worden de verdachtencombinaties beschreven en wordt dieper ingegaan op de onderkende criminele samenwerkingsverbanden. De gevolgen van mensensmokkel voor de maatschappij staan in hoofdstuk 7 centraal, waarna in hoofdstuk 8 ingegaan wordt op de criminogene factoren. Ten slotte worden in hoofdstuk 9 recente ontwikkelingen behandeld.

2

Methode van onderzoek

De afbakening bij het beschrijven van het fenomeen mensensmokkel is binnen dit onderzoek gelegen in het Wetboek van Strafrecht. Het begrip mensensmokkel is gedefinieerd volgens het artikel 197a Sr.: het wetsartikel dat in 1993 van kracht is geworden om het smokkelen van mensen strafbaar te stellen.

Samengevat zijn de volgende handelingen strafbaar gesteld:

- Het verschaffen van hulp bij de illegale toegang tot Nederland;
- Het verschaffen van hulp bij de illegale doorreis door Nederland;
- Het uit winstbejag verschaffen van hulp bij het illegale verblijf in Nederland.²

Artikel 197a Sr. is uitgangspunt geweest bij de dossierstudie (§ 2.1). Focus binnen de dossierstudie en binnen deze CBA ligt bij lid 1 van artikel 197a Sr. welk betrekking heeft op het verschaffen van hulp bij de illegale toegang tot en doorreis door Nederland. Naast de dossierstudie is er literatuur geraadpleegd (§ 2.2), zijn er interviews gehouden (§ 2.3) en heeft er een focusgroepsbijeenkomst (§ 2.4) plaatsgevonden. Naast de afbakening op basis van het artikel 197a Sr. is het onderzoek op een aantal andere manieren ingekaderd (§ 2.5). De beperkingen die zijn ondervonden bij het maken van deze CBA mensensmokkel staan beschreven in § 2.6.

2.1 Dossierstudie

De dossiers die zijn opgemaakt naar aanleiding van de strafrechtelijke onderzoeken naar mensensmokkel zijn de belangrijkste bron van informatie voor deze CBA. Er is gestart met het opvragen van de gegevens van verdachten van mensensmokkel bij het OM.

OM-data als startpunt

Om een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van het fenomeen mensensmokkel waarmee de (opsporings)instanties in Nederland in de periode 2007 t/m 2010 werden geconfronteerd, is er voor

gekozen om uit te gaan van de *instroomgegevens* van het Communicatie Openbaar Ministerie Parket AdministratieSysteem (COMPAS) van het OM.

² Zie bijlage 2 voor de complete beschrijving van artikel 197a Sr.

Aanvankelijk waren echter alleen *afdoeninggegevens* van de jaren 2008 t/m 2010 beschikbaar. Op basis van deze gegevens is de datacollectie gestart. Door middel van een filter op artikel 197a Sr. is er een bestand gevormd waarin de parketnummers en de namen van de verdachten van mensensmokkel zijn opgenomen. Daarnaast wordt in dit bestand weergegeven welke korpsen en bijzondere opsporingsdiensten (BOD'en) de verdachten hebben aangedragen bij het OM. Dit bestand, bestaande uit de afdoeninggegevens van de jaren 2008 t/m 2010, is de basis voor deze CBA mensensmokkel.

Uit voornoemd bestand kwam naar voren dat er naast de KMar, 20 regio-korpsen, het KLPD, de SIOD en de FIOD verantwoordelijk zijn voor het aandrazen van de verdachten van artikel 197a Sr. in de voornoemde periode. Met behulp van de VerwijzingsIndex Personen (VIP) werd het VIP-nummer bij de verdachten gezocht. Vervolgens werd het Justitieel DocumentatieSysteem (JDS) geraadpleegd om de nummers van de processen verbaal te herleiden en tevens de afdeling van het betreffende korps dat het onderzoek naar de verdachte had uitgevoerd. Toen deze gegevens beschikbaar waren kon er worden gestart met het opvragen van de dossiers.

In een latere fase van het onderzoek zijn overigens zowel de instroom- als afdoeninggegevens van de jaren 2007 t/m 2010 beschikbaar gesteld. Deze gegevens zijn alleen gebruikt om de vraag over de omvang van het fenomeen mensensmokkel te beantwoorden (§ 4.1).

Opvragen dossiers

Vanuit de infodesk KMar zijn de infodesken van de politiekorpsen en BOD'en benaderd met het verzoek om de dossiers van de betreffende verdachten aan te leveren. In sommige gevallen zijn de dossiers opgehaald bij de betreffende regio, in andere gevallen zijn de (digitale) dossiers per post ontvangen en in een enkel geval zijn er dossiers ter plekke bij het betreffende korps bestudeerd.

Voor het opvragen van de dossiers van de verdachten die door de KMar zijn aangeleverd, is gebruik gemaakt van het eigen netwerk binnen de organisatie en van de toegang tot het recherchebasis systeem (RBS) en het bedrijfsprocessen systeem (BPS) van de KMar.

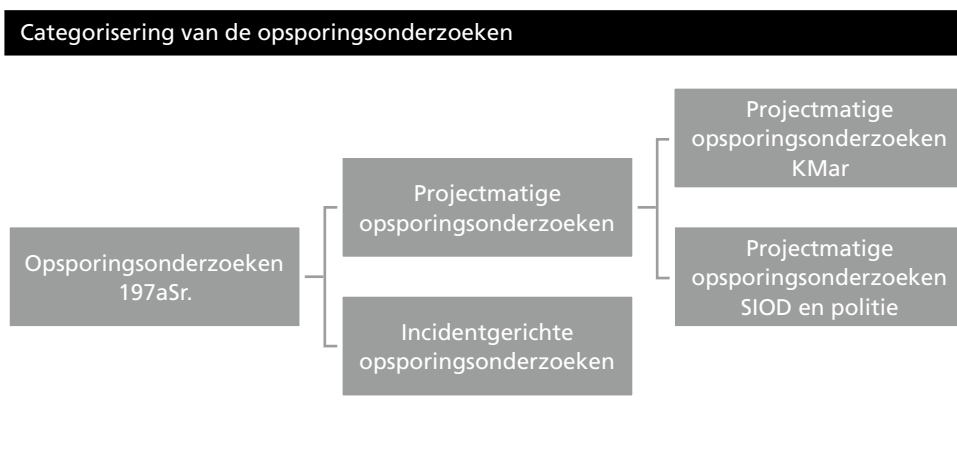
Analyseren dossiers

Er worden drie typen onderzoeken onderscheiden. Een eerste onderscheid is gemaakt tussen verdachten die naar aanleiding van een projectmatig onderzoek zijn aangehouden en verdachten die naar aanleiding van een incident zijn aangehouden. De projectmatige onderzoeken gaan over de meer georganiseerde

vorm van mensensmokkel en krijgen om die reden de meeste aandacht in deze CBA. Binnen de categorie projectmatige opsporingsonderzoeken is er vervolgens een tweede onderscheid gemaakt. De eerste categorie bestaat uit de KMar-onderzoeken die vooral betrekking hebben op het behulpzaam zijn bij het verschaffen van toegang tot of doorreis door Nederland. De tweede categorie bestaat uit de onderzoeken van de SIOD en regiokorpsen welke vooral betrekking hebben op het (uit winstbejag) behulpzaam zijn bij het zich verschaffen van verblijf in Nederland.

In onderstaande figuur wordt de categorisering weergegeven.

Figuur 2-1

Voor de 3 typen onderzoeken zijn formats in Excel gemaakt waarin verschillende tabbladen met diverse variabelen zijn opgenomen. Daar waar mogelijk zijn de variabelen gevalideerd. Vanwege de focus op de projectmatige KMar-onderzoeken, is het format voor dit type onderzoeken uitgebreider dan de formats voor de incidentgerichte onderzoeken en voor de projectmatige onderzoeken die door de SIOD en politie zijn uitgevoerd. Hieronder staan de tabbladen die zijn opgenomen in het format voor de projectmatige KMar-onderzoeken. Voor de formats van de incidentgerichte onderzoeken en de projectmatige onderzoeken die door de SIOD en politie zijn uitgevoerd is een selectie van tabbladen en variabelen gebruikt. Per tabblad wordt globaal weergegeven welke informatie uit de dossiers wordt gehaald:

- *Onderzoek*: In dit eerste tabblad wordt de meer algemene informatie over het onderzoek opgenomen. Zo wordt bijvoorbeeld geregistreerd welke opsporingsinstantie het onderzoek heeft uitgevoerd. Ook worden de aantal verdachten en gesmokkelde personen geregistreerd die bij dit onderzoek naar voren zijn gekomen. Verder worden aanleiding(en) van het onderzoek, de looptijd van het onderzoek en het soort mensensmokkel in dit tabblad opgenomen.
- *Personen*: In het tabblad 'personen' worden de rollen van de betrokken personen geregistreerd. Grofweg wordt onderscheid gemaakt tussen verdachten, gesmokkelde personen en overige betrokkenen. Bij de verdachten en overige betrokkenen wordt onder andere hun (eventuele) rol in het smokkelproces opgenomen. Ook wordt geregistreerd wat voor een eventuele antecedenten zij hadden en of zij nevenactiviteiten verrichtten. Van de gesmokkelde personen wordt onder meer het geboorteland, de nationaliteit, de etniciteit, migratiemotief geregistreerd.
- *Rechtspersonen*: Indien er in een onderzoek rechtspersonen naar voren zijn gekomen die een al dan niet bewuste rol bij de mensensmokkel hebben gespeeld, dan worden deze in dit tabblad vastgelegd. Onder andere de naam van de rechtspersoon, de rechtsvorm, het soort rechtspersoon en de (al dan niet bewuste) rol worden geregistreerd.
- *Contact*: In dit tabblad wordt onder meer aangegeven bij welke persoon (smokkelaar of gesmokkelde persoon) het initiatief van het contact lag. Ook de manier en het doel van de contactlegging worden in dit tabblad geregistreerd.
- *Reisroute*: In dit tabblad wordt, voor zover bekend, per gesmokkelde persoon aangegeven via welke landen hij/zij naar Nederland is gereisd. Tevens worden de middelen van vervoer, de locatie waar men Nederland binnen kwam en de beoogde eindbestemming in dit tabblad opgenomen.
- *Documenten*: In het tabblad 'documenten' worden alle documenten opgenomen die als Look-a-like zijn gebruikt of waarvan in het onderzoek is gebleken dat ze vals of vervalst waren. Onder andere de nationaliteit van het document, de MO van het misbruik en eventuele visa worden geregistreerd.
- *Financiën*: In dit tabblad wordt aangegeven of er betalingsafspraken zijn gemaakt tussen smokkelaar en gesmokkelde. Verder wordt hier geregistreerd of de gesmokkelde inspraak had bij het bepalen van de prijs, of er vooraf werd betaald, of er per reisdeel werd betaald, welk bedrag werd betaald en of er sprake was van een garantie indien de smokkel zou mislukken.
- *Huisvesting*: In dit tabblad wordt informatie opgenomen ten aanzien van eventueel verblijf van gesmokkelde personen. Hierbij wordt het doel van het verblijf, de woonomstandigheden en eventuele signalen van uitbuiting geregistreerd.

- CSV: In het tabblad 'CSV' wordt informatie opgenomen over het criminele samenwerkingsverband. Zo wordt per CSV onder meer het aantal (kern) leden, de samenstelling, de samenwerkingsduur, het geografisch werkgebied, het al dan niet toepassen van witwasmethoden, het al dan niet toepassen van contrastrategieën en het eventuele gebruik van corruptieve contacten geregistreerd.

Voor de projectmatige onderzoeken van de KMar geldt dat er als aanvulling op de onderzoeksdossiers, gebruik is gemaakt van JDS om de antecedenten van de verdachten in kaart te brengen. Ten aanzien van de gesmokkelde personen die in Nederland asiel hebben aangevraagd, zijn bij de IND de verslagen van het eerste gehoor en het nader gehoor van deze personen opgevraagd.

2.2 Literatuurstudie

Voorafgaand en parallel aan een dossierstudie is er literatuur geraadpleegd. Het betreft bestuurlijke rapportages geschreven door medewerkers van opsporingsinstanties, rapportages van organisaties als Europol, Frontex, het WODC, het EMM en het UNODC, wetenschappelijke publicaties en krantenberichten. Een overzicht staat weergegeven in de bibliografie.

2.3 Interviews

Er hebben semigestructureerde interviews plaatsgevonden met medewerkers van Europol, het Landelijk Parket van het OM, de Dienst Nationale Recherche (DNR) van het KLPD, met een universitair docent van de Universiteit Utrecht (UU) en hoogleraren van de Universiteit van Amsterdam (UvA), WODC / Vrije Universiteit (VU), Universiteit Leiden (LU) en de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) die vanuit hun vakgebied beschikken over specifieke expertise ten aanzien van mensensmokkel en/of migratiethema's. De punten die in de interviews aan bod zijn gekomen hebben betrekking op de vragen ten behoeve van het NDB zoals die door IPOL zijn verstrekt. Over het algemeen lag de focus tijdens de gesprekken op de laatste drie vragen. Deze hebben betrekking op de gevolgen voor de Nederlandse samenleving, de criminaliteitsrelevante factoren die van invloed zijn op mensensmokkel en de verwachtingen voor de toekomst wat betreft omvang, ontwikkelingen, maatschappelijke gevolgen en beleid. Een overzicht van de personen die zijn geïnterviewd staat weergegeven in bijlage 1.

2.4 Focusgroep

Als laatste methode is er gebruik gemaakt van een focusgroepsbijeenkomst. Hieraan hebben voornamelijk teamleiders van recheteteams (gericht op mensensmokkel) deelgenomen. Onder andere de KMar, Politieregio's Kennemerland, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond, Noord-Holland Noord waren hierbij vertegenwoordigd. Daarnaast waren functionarissen van het OM, Europol en het EMM aanwezig. Het doel van deze focusgroepsbijeenkomst was drieledig:

- Verifiëren of het beeld omtrent mensensmokkel zoals dat uit de dossierstudie naar voren is gekomen overeenkomt met het beeld dat de functionarissen hebben die in hun werk met mensensmokkel worden geconfronteerd.
- De meest recente ontwikkelingen inventariseren die in 2011 hebben plaatsgevonden en daarmee buiten de periode van het onderzoek vallen. Op deze manier werd getracht om het beeld dat omtrent het fenomeen mensensmokkel is geschetst zo actueel mogelijk te laten zijn.
- Onderzoeken welke aandachtspunten er kunnen worden vastgesteld ten aanzien van de aanpak mensensmokkel gezien de huidige ontwikkelingen.

Een overzicht van de personen die hebben deelgenomen aan de focusgroepsbijeenkomst is opgenomen in bijlage 2.

2.5 Afbakening

De aanleiding voor een incidentgericht opsporingsonderzoek is vaak anders dan de aanleiding voor een projectmatig opsporingsonderzoek. Het is echter moeilijk om vast te stellen of en in hoeverre de mensensmokkel waar de incidentgerichte opsporing op stuit wezenlijk anders is dan de mensensmokkel waar de projectmatige opsporing mee wordt geconfronteerd. Desalniettemin komt er vanuit de projectmatige opsporing meer informatie over de (eventuele) mate van georganiseerdheid naar voren. Om die reden lag de focus tijdens het onderzoek dan ook op de projectmatige opsporingsonderzoeken. Binnen de projectmatige onderzoeken is vooral gekeken naar de opsporingsonderzoeken van de KMar omdat deze in vrijwel alle gevallen gericht zijn op mensensmokkel als zijnde het behulpzaam zijn bij het verschaffen van toegang tot of doorreis door Nederland. De incidentgerichte opsporingsonderzoeken blijken ook veelal gericht te zijn op bovenstaand onderdeel van mensensmokkel, maar gezien de omvang van het aantal incidentgerichte opsporingsonderzoeken is ervoor gekozen om alleen de incidentgerichte onderzoeken te gebruiken die hebben plaatsgevonden in de jaren 2009 en 2010. Het gaat hierbij om 206 incidentgerichte opsporingsonderzoeken.

Indien uit een dossier bleek dat aan één of meerdere verdachten naast artikel 197a Sr. ook het artikel 273f Sr. ten laste is gelegd dan werd het dossier, conform afspraak met de collega's van de SIOD en DNR die verantwoordelijk zijn voor de CBA's mensenhandel (seksuele uitbuiting en overige uitbuiting), niet gebruikt voor de CBA mensensmokkel. De collega onderzoekers/analisten van de DNR en SIOD werden hiervan in kennis gesteld.

2.6 Beperkingen

Bij het beschrijven van de omvang van een criminaliteitsvorm is er vaak sprake van de beperking door het *darknumber*. Zo is dat ook het geval bij mensensmokkel. De belangrijkste bron die wordt gebruikt bij het beschrijven van het fenomeen mensensmokkel zijn de dossiers die zijn opgemaakt naar aanleiding van strafrechtelijke opsporingsonderzoeken. De lezer van dit CBA dient er dan ook rekening mee te houden dat het beeld ten aanzien van mensensmokkel wordt geschetst vanuit een opsporingsreferentiekader. De focus en prioriteit die binnen de opsporing ligt bij mensensmokkel en de capaciteit die wordt ingezet om deze criminaliteitsvorm te bestrijden, zijn van invloed op het beeld dat in deze CBA wordt geschetst. De werkelijke omvang blijft onbekend.

Een andere beperking die naar voren komt bij het beschrijven van mensensmokkel op basis van strafrechtelijke onderzoeksdossiers is dat het verhaal van de gesmokkelde over het algemeen wordt onderbelicht. Tijdens de strafrechtelijke onderzoeken gaat er meer aandacht uit naar het verhaal van de verdachten dan naar het verhaal van de gesmokkelde personen. Daarbij komt nog dat de gesmokkelde er soms zelf geen belang bij heeft om (naar waarheid) te verklaren. Er is in een aantal gevallen sprake van een familiale of vriendschappelijke relatie tussen smokkelaar en gesmokkelde en in een aantal andere gevallen heeft de smokkelaar een soort smokkelgarantie afgegeven. Indien een smokkel zou mislukken, dan krijgt de te smokkelen persoon een tweede kans. In dergelijke situaties is het niet in het belang van een gesmokkelde persoon om een eerlijke verklaring af te leggen aan opsporingsambtenaren. Uit meerdere onderzoeken is tevens gebleken dat aan gesmokkelde personen wordt geadviseerd een verklaring af te leggen bij de IND die niet strookt met de werkelijkheid.

Aanvankelijk waren er alleen afdoeninggegevens beschikbaar van de jaren 2008 t/m 2010. Hierdoor worden een aantal onderzoeken van de onderzoeksperiode 2007 t/m 2010 gemist. Het betreft de onderzoeken die in 2007 zijn uitgevoerd en afgedaan en de actuele onderzoeken die wel in 2010 zijn uitgevoerd maar niet in 2010 zijn afgedaan. Hier wordt op twee manieren voor gecorrigeerd. De vraag naar omvang wordt beantwoord op basis van de OM-instroomgegevens over de periode 2007 t/m 2010. Deze gegevens werden in een latere fase van het onderzoek alsnog beschikbaar gesteld. Daarnaast dient de focusgroeps-bijeenkomst ervoor te zorgen dat de meest actuele informatie over mensen-smokkel waarmee opsporingsinstanties werden geconfronteerd, wordt meegenomen in deze CBA.

Tijdens de dossierstudie bleek er een grote variatie in de manier waarop dossiers worden opgemaakt door rechercheteams. Ondanks dat de dossiers natuurlijk niet primair bedoeld zijn voor het schrijven van een CBA mensen-smokkel, was het bij sommige dossiers goed mogelijk om de gewenste informatie efficiënt en nauwkeurig te extraheren. Bij andere dossiers bleek het een moeizame zoektocht te zijn en was het helaas niet mogelijk om alle gewenste informatie te vinden.

De formats die zijn gebruikt om de informatie uit de dossiers te registreren zijn in aanvang van het onderzoek getoetst. Desalniettemin is vastgesteld dat de formats voor verbetering vatbaar zijn. Niet alle variabelen zijn even goed geoperationaliseerd en gevalideerd en het is niet altijd mogelijk gebleken om waardevolle aanvullende informatie op een dusdanige manier weg te zetten dat deze bij het analyseren ook weer goed naar voren kan worden gehaald. Er is door een aantal informatiemedewerkers, analisten en onderzoekers gewerkt aan het vullen van het format voor de incidentgerichte opsporingsonderzoeken. Er zal dan ook ongetwijfeld sprake zijn van een interpretatiebias. In mindere mate geldt dit ook voor het vullen van het format voor de projectmatige opsporingsonderzoeken. Om het effect van de interpretatiebias te beperken, is er zoveel mogelijk toelichting gegeven bij de in te vullen variabelen en heeft er regelmatig overleg plaatsgevonden waarbij twijfelgevallen zijn besproken.

3

Omvang van mensensmokkel

Op basis van de dossierstudie zullen er in de komende hoofdstukken kwalitatieve uitspraken worden gedaan over de aard van mensensmokkel. Het doen van kwantitatieve uitspraken over de omvang van mensensmokkel is vrijwel onmogelijk (Kleemans & Brienen, 2001; Hesseling, Nijboer, & Smit, 2001). Dit in acht nemend, wordt in § 3.1 de omvang beschreven van het fenomeen mensensmokkel op basis van de mensensmokkelzaken waarmee de opsporingsinstanties in Nederland werden geconfronteerd in de periode 2007 t/m 2010. Paragraaf 3.2 geeft de afdoeninggegevens weer. In § 3.3 worden de aantallen onderzoeken, verdachten en gesmokkelde personen beschreven die onderwerp waren van analyse en de basis vormen voor deze CBA Mensensmokkel. Paragraaf 3.4 gaat in op het *darknumber*.

3.1 Omvang op basis van OM-data

Bij het beschrijven van de omvang van het fenomeen mensensmokkel waarmee de opsporingsinstanties werden geconfronteerd, zijn de verdachten die geregistreerd staan in het Communicatie Openbaar Ministerie Parket AdministratieSysteem (COMPAS) van het OM leidend. Uiteraard zijn deze cijfers vanwege de eerder genoemde beperkingen slechts zeer indicatief voor de werkelijke omvang van het fenomeen mensensmokkel waarbij Nederland als bestemming- of transitland fungeert. Daarnaast moet er rekening mee worden gehouden dat het beeld ten aanzien van de werkelijke omvang van mensensmokkel wordt beïnvloed door de prioriteitstelling van justitie en opsporingsinstanties (Kleemans & Brienen, 2001; Hesseling, Nijboer, & Smit, 2001).

3.1.1 Aantallen verdachten en onderzoeken

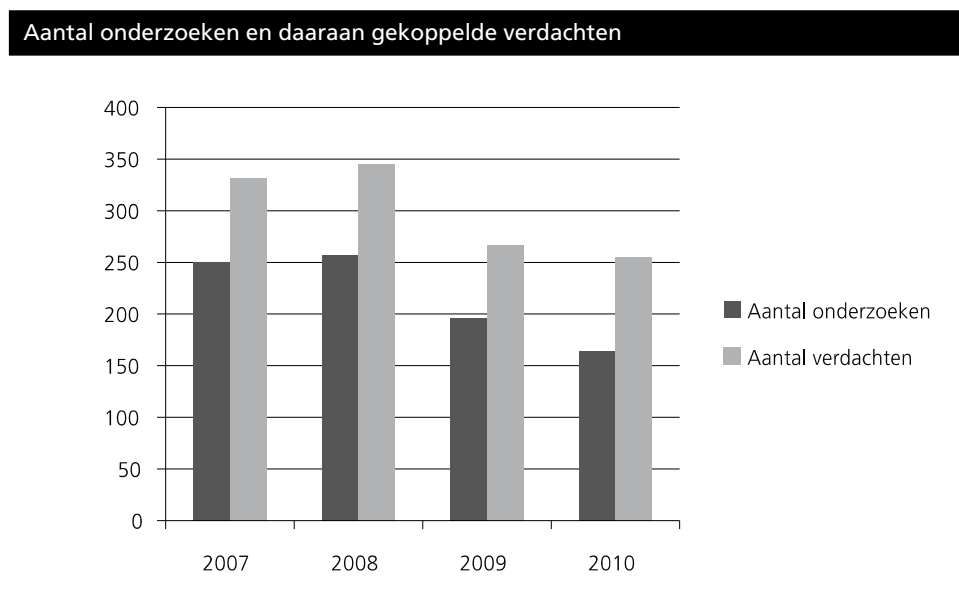
In de periode 2007 t/m 2010 zijn er in totaal 1199 verdachten van (onder meer) artikel 197a Sr. aangedragen bij het OM. Deze verdachten zijn naar voren gekomen in 867 onderzoeken welke zijn uitgevoerd door Nederlandse opsporingsinstanties.

Tabel 3-1

Aantal onderzoeken en daaraan gekoppelde verdachten					
	2007	2008	2009	2010	Totaal
Aantal onderzoeken	250	257	196	164	867
Aantal verdachten	332	345	267	255	1199

In 2005 en 2006 zijn er respectievelijk 306 en 308 unieke verdachten geregistreerd voor delicten op het gebied van mensensmokkel (Korps Landelijke Politie Diensten, Dienst Nationale Recherche, 2008). Omdat het niet exact duidelijk is hoe deze aantallen zijn vastgesteld, dient voorzichtigheid te worden betracht bij het vergelijken van deze cijfers met de cijfers in bovenstaande tabel. Onderstaande grafiek laat zien dat het aantal onderzoeken en het aantal verdachten sinds 2008 is afgenomen. Het aantal onderzoeken is sinds 2008 gedaald met 36%. Het aantal verdachten is in diezelfde periode afgenomen met 26%.

Grafiek 3-1

3.1.2 Opsporingsinstanties die de onderzoeken hebben uitgevoerd

In totaal zijn de voornoemde onderzoeken door 26 opsporingsinstanties uitgevoerd. De onderstaande tabel geeft de verdeling van aantallen onderzoeken en verdachten over de opsporingsinstanties weer. Naast de KMar en de SIOD zijn het vooral politieregiokorpsen uit de Randstadprovincies die de verdachten hebben aangedragen bij het OM. Gezien haar taken op het gebied van grensbewaking en het bestrijden van mensensmokkel zoals vastgelegd in de politiewet, is het niet verrassend dat de KMar verreweg de meeste verdachten van 197a Sr. heeft aangedragen. De KMar is op het gebied van de vervalsing van reisdocumenten, mensensmokkel en het illegaal op het Nederlandse grondgebied verblijven, bij uitstek de autoriteit (2010).

Tabel 3-2

Aantallen onderzoeken en verdachten naar opsporingsinstantie		
Opsporingsinstanties	Aantal onderzoeken	Aantal verdachten
Koninklijke Marechaussee	616	734
Politieregio Haaglanden	57	71
SIOD	44	73
Politieregio Noord-Holland Noord	31	42
Politieregio Rotterdam-Rijnmond	13	60
Politieregio Kennemerland	12	45
Korps Landelijke Politiediensten	10	29
Politieregio Limburg-Noord	10	13
Politieregio Twente	9	22
Politieregio Amsterdam-Amstelland	9	26
Politieregio Noord- en Oost Gelderland	9	16
Politieregio Hollands Midden	9	18
Politieregio Utrecht	6	8
Politieregio Drenthe	4	5
Politieregio Limburg-Zuid	4	5
Politieregio Brabant Zuid-Oost	3	3
Politieregio Zuid Holland-Zuid	3	3
Politieregio Zeeland	3	4
Politieregio Zaanstreek-Waterland	2	4
Politieregio Friesland	2	2
Politieregio Brabant-Noord	2	2
Politieregio Gelderland Zuid	2	4
FIOD	2	3
Politieregio Groningen	2	3
Politieregio IJsselland	2	3
Politieregio Midden en West-Brabant	1	1
Totaal	867	1199

3.1.3 Tenlasteleggingen artikel 197a Sr

Bij voornoemde 1199 verdachten is 1021 keer het artikel 197a/1 Sr. ten laste gelegd. Dit eerste lid heeft onder andere betrekking op het behulpzaam zijn bij het zich verschaffen van toegang tot of doorreis door Nederland. Lid 2 van

artikel 197a Sr. heeft betrekking op het uit winstbejag behulpzaam zijn bij het verschaffen van verblijf in Nederland. Lid 2 van artikel 197a Sr. is in totaal 231 keer ten laste gelegd. Terwijl er sinds 2009 sprake is van een daling in aantal keer dat lid 1 en lid 2 ten laste werd gelegd, is er tegelijkertijd sprake van een stijging in het aantal keer dat de lid 3 en lid 4 ten laste werden gelegd. Respectievelijk heeft dit betrekking op het plegen van mensensmokkel begaan vanuit een ambt of beroep en mensensmokkel begaan door een persoon die daar beroep of gewoonte van heeft gemaakt. Tijdens het onderzoek is de indruk gerezen dat het derde lid in sommige gevallen wordt verward met het vierde lid en dientengevolge ten onrechte wordt geregistreerd.³

Tabel 3-3

Tenlasteleggingen naar lid van artikel 197a Sr					
Artikel	2007	2008	2009	2010	Totaal
SR 197A/1	292	302	232	195	1021
SR 197A/2	61	70	58	42	231
SR 197A/3	19	46	17	27	109
SR 197A/4	6	11	10	34	61
SR 197A/6	0	0	0	1	1
Totaal	378	429	317	299	1423

Lid 5, mensensmokkel met zwaar lichamelijk letsel of waarbij levensgevaar te duchten is, werd niet ten laste gelegd in de periode 2007 t/m 2010. Lid 6, mensensmokkel met de dood ten gevolge, is in de voornoemde periode eenmaal ten laste gelegd. Telefonisch contact met het betreffende politieregiokorps heeft echter uitgewezen dat het hier om een misverstand blijkt te gaan; er zijn geen (dodelijke) slachtoffers gevallen in die mensensmokkelzaak. Op basis van het feit dat geen enkele keer lid 5 of lid 6 ten laste werd gelegd, kan worden gesteld dat, voor zover bekend bij opsporingsinstanties en justitie, in de periode 2007 t/m 2010 geen gesmokkelde personen zijn overleden, noch zwaar lichamelijk letsel hebben opgelopen, noch in levensgevaar zijn geweest. Er hebben echter ook in de afgelopen jaren een aantal smokkelincidenten plaatsgevonden waarbij de gesmokkelde personen verstopt zaten in vrachtauto's, hetgeen waarschijnlijk een risico vormt voor het fysieke welzijn.

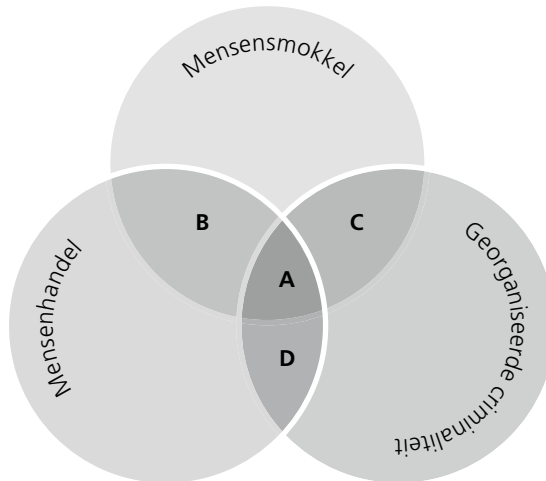
³ Zie bijlage 2 voor artikel 197a Sr.

3.1.4 Tenlasteleggingen artikel 273f Sr en artikel 140 Sr

Alle 867 onderzoeken hadden betrekking op mensensmokkel. In sommige gevallen werd de mensensmokkel gepleegd vanuit georganiseerde criminaliteit, in andere gevallen was er nauwelijks sprake van enige mate van georganiseerdheid. Daarnaast kan het voorkomen dat de gesmokkelde personen na de smokkel worden uitgebuit. In een aantal onderzoeken werd naast mensensmokkel dan ook mensenhandel ten laste gelegd. Met onderstaande figuur geeft Carling (2006) de relatie weer tussen mensensmokkel, mensenhandel en georganiseerde misdaad.

figuur 3-2

Relatie mensensmokkel, mensenhandel en georganiseerde criminaliteit

In 46 van de 867 onderzoeken werd naast mensensmokkel ook mensenhandel ten laste gelegd (A en B in de figuur). In totaal gaat het hierbij om 80 verdachten.⁴ In 52 onderzoeken werd naast mensensmokkel ook het deelnemen aan een criminele organisatie, artikel 140, ten laste gelegd (A en C in de figuur). In totaal gaat het hierbij om 114 verdachten die deelnamen aan een criminele

⁴ Deze onderzoeken en verdachten zijn niet meegenomen in de andere hoofdstukken van deze CBA mensensmokkel. De CBA's die betrekking hebben op mensenhandel (eventueel gecombineerd met mensensmokkel) werden door de DNR en SIOD vervaardigd.

organisatie. In een deel van de voornoemde onderzoeken werd naast mensensmokkel zowel menshandel als deelneming aan een misdadige vereniging ten laste gelegd (A in de figuur). Het gaat hierbij om 18 onderzoeken. In onderstaande tabel worden de aantallen nogmaals weergegeven

Tabel 3-4

Aantallen onderzoeken en verdachten naar artikelnummer		
Artikel	Aantal onderzoeken	Aantal verdachten
197a en 273f	46	80
197a en 140	52	114

3.2 Afdoeningresultaten

Van de 1199 verdachten van (o.a. mensensmokkel) die in de periode 2007 t/m 2010 bij het OM zijn aangedragen, is onderzocht wat de afdoeningresultaten waren. In tabel 3-5 is de afdoening door het OM weergegeven. Van de 808 verdachten (67%) die door het OM gedagvaard zijn, is vervolgens in tabel 3-6 weergegeven wat het vonnis van de rechtbank over deze zaken was. Aan bijna 69% van de gedagvaarde verdachten werd er een straf en/of maatregel opgelegd. Hierbij dient te worden opgemerkt dat van een aantal zaken (vooral instroomjaar 2010) zowel bij het OM als bij de rechterlijke macht nog geen afdoening bekend is.

Tabel 3-5

Afdoening OM						
Instroomjaar						
Afdoening OM	2007	2008	2009	2010	Totaal	%
(Nog) geen afdoening bekend	2	4	18	73	97	8,1%
Dagvaardden	242	246	190	130	808	67,4%
Onvoorwaardelijk sepot	70	75	47	33	225	18,8%
Overdracht	4	5	4	0	13	1,1%
Transactie	10	6	6	19	41	3,4%
Voegen	2	1	0	0	3	0,3%
Voorwaardelijk sepot	2	8	2	0	12	1,0%
Totaal	332	345	267	255	1199	100,0%

Tabel 3-6

Afdoening rechtbank						
Instroomjaar	2007	2008	2009	2010	Totaal	%
(Nog) geen vonnis bekend	13	6	33	69	121	15,0%
Dagvaarding nietig	0	1	0	0	1	0,1%
O.M. niet ontvankelijk	0	0	0	4	4	0,5%
Ontslag van alle rechtsvervolging	2	1	1	0	4	0,5%
Openbaar Ministerie niet ontvankelijk	3	0	1	1	5	0,6%
Schuldigverklaring zonder oplegging van straf of maatregel	1	3	1	0	5	0,6%
Strafoplegging	187	194	122	40	543	67,2%
Strafoplegging en/of -maatregel	0	0	5	9	14	1,7%
Vrijspraak	36	41	27	7	111	13,7%
Totaal	242	246	190	130	808	100,0%

3.3 Aantallen geanalyseerde onderzoeken

Het was niet mogelijk om alle onderzoeken die in de periode 2007 t/m 2010 zijn uitgevoerd naar mensensmokkel mee te nemen in deze CBA. Er is een onderscheid gemaakt tussen onderzoeken die zijn opgestart op projectbasis en onderzoeken die direct zijn opgestart naar aanleiding van een incident.

3.3.1 Projectmatige opsporingsonderzoeken

In totaal zijn de dossiers van 39 projectmatige onderzoeken onderwerp van analyse geweest. Van deze 39 onderzoeken zijn er 17 uitgevoerd door de KMar, 15 door de SIOD, 2 door politieregiokorps Kennemerland, 2 door politieregiokorps Gelderland Zuid, 1 door politieregiokorps Noord Holland Noord, 1 door politieregiokorps Friesland en 1 door politieregiokorps Zeeland.

Onderstaande tabel laat zien dat de KMar in de periode 2007 t/m 2010 meer onderzoeken naar mensensmokkel is gaan uitvoeren. Tijdens deze projectmatige opsporingsonderzoeken zijn er in totaal 87 verdachten bij het OM aangedragen en 217 gesmokkelde personen onderkend. Het gemiddeld aantal verdachten en onderkende gesmokkelde personen per onderzoek is enigszins afgenomen.

Tabel 3-7

Verdeling projectmatige onderzoeken van de KMar					
	2007	2008	2009	2010	Totaal
Projectmatige opsporingsonderzoeken KMar	2	4	5	6	17
Aantal verdachten	17	17	27	26	87
Aantal gesmokkelde personen	54	67	41	38	217

De SIOD heeft in de periode 2007 t/m 2010 in totaal 15 onderzoeken uitgevoerd waarbij in vrijwel alle gevallen lid 2 van artikel 197a ten laste werd gelegd. Het gaat hierbij om 24 verdachten. De onderzoeken hadden over het algemeen betrekking op personen die verdacht worden van het uit winstbejag behulpzaam zijn bij het zich verschaffen van verblijf in Nederland, of het daartoe gelegenheid, middelen of inlichtingen verschaffen. De verschillende politieregiokorpsen hebben gezamenlijk zeven onderzoeken uitgevoerd waarbij aan 31 verdachten artikel 197a Sr ten laste is gelegd. Het merendeel van deze onderzoeken had betrekking op het behulpzaam zijn bij het verschaffen van toegang tot of doorreis door Nederland.

De onderzoeken zijn naar aanleiding van verschillende zaken gestart. Het vaakst wordt een projectmatig onderzoek gestart naar aanleiding van opsporingsinformatie welke al dan niet afkomstig is uit het buitenland. Meldingen vanuit *Meld Misdaad Anoniem* (MMA) en Processen Verbaal (PV) van de Criminele Inlichtingen Eenheid (CIE) zijn daarna het vaakst de aanleiding om een projectmatig onderzoek naar mensensmokkel te starten. Onderstaande tabel toont een overzicht van de aanleidingen voor de projectmatige opsporingsonderzoeken.

Tabel 3-8

Aanleiding projectmatige opsporingsonderzoeken	
Aanleiding projectmatig onderzoek	Totaal
Opsporingsinformatie Nederland (restinfo)	8
Anders	8
MMA-melding	6
CIE-PV	6
Opsporingsinformatie buitenland	6
onbekend	2
EMM project	1
GT lucht	1
GT maritiem	1
Totaal	39

In het onderzoek dat primair werd opgestart vanuit het maritieme grenstoezicht (GT), was ook sprake van een CIE-PV en een MMA. In één van de onderzoeken dat werd opgestart op basis van restinformatie, was er ook sprake van een CIE-PV en een MMA.

3.3.2 Incidentgerichte opsporingsonderzoeken

Naast de hiervoor genoemde aantallen projectmatige onderzoeken, zijn er in de periode 2009 t/m 2010 ook incidentgerichte opsporingsonderzoeken uitgevoerd. In totaal gaat het hierbij om 206 onderzoeken die gezamenlijk hebben geleid tot het aandragen van 248 verdachten van 197a bij het OM. Van deze onderzoeken zijn 200 onderzoeken uitgevoerd door de KMar. Bij de incidentgerichte opsporingsonderzoeken zijn 426 gesmokkelde personen onderkend.

Tabel 3-9

Incidentgerichte opsporingsonderzoeken	
	Aantal
Incidentgerichte opsporingsonderzoeken	206
Aantal verdachten	248
Aantal gesmokkelde personen	426

De meeste onderzoeken zijn opgestart nadat de KMar in een controle ten behoeve van het Mobiel Toezicht Veiligheid (MTV) of het Grenstoezicht (GT) stuitte op een verdachte situatie. In 134 onderzoeken was een MTV-controle de aanleiding om het onderzoek te starten. Het merendeel van deze MTV-controles heeft op wegen plaatsgevonden nabij de Nederlandse-Duitse en Nederlands-Belgische grens. In een klein aantal gevallen heeft de MTV-controle plaatsgevonden op Schiphol (n=5) of in de trein vanuit België of Duitsland (n=8). Naast de 134 onderzoeken die zijn voortgekomen uit een MTV-controle, zijn er 54 onderzoeken opgestart naar aanleiding van een controle in het kader van het Grenstoezicht. De meeste van deze controles vonden plaats op Schiphol. Zie de onderstaande tabel.

Tabel 3-10

Aanleiding incidentgerichte opsporingsonderzoeken	
Aanleiding incidentgericht onderzoek	Totaal
MTV-controle	134
GT lucht	51
Anders	10
GT maritiem	6
Opsporingsinfo (restinfo)	3
MMA-melding	2
Eindtotaal	206

3.4 Darknumber

In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk werd de omvang van het fenomeen mensensmokkel beschreven aan de hand van gegevens van het OM. Door uit te gaan van deze gegevens is er sprake van onderschatting (Bijleveld, 2006). Er moet rekening worden gehouden met het *darknumber*. Een manier om een vinger achter het *darknumber* te krijgen zijn slachtofferenquêtes. In juridische zin is er echter geen sprake van slachtofferschap bij het delict mensensmokkel. Ook zien de gesmokkelde personen zichzelf vaak niet als slachtoffer, maar beschouwen zij de smokkel eerder als een dienstverlening. Daarnaast hebben illegaal verblijvende personen weinig redenen om te laten blijken dat zij met behulp van mensensmokkelaars de grens zijn gepasseerd (Kleemans & Brienens, 2001).

Uit de cijfers van het OM blijkt dat in de jaren 2007 t/m 2010 in totaal aan 4205 personen artikel 231 lid 2 WvSr.6 ten laste werd gelegd. In de volgende hoofdstukken van deze CBA zal duidelijk worden dat het gebruik van valse, vervalste of look-a-like documenten een veel gebruikte manier is om mensen te smokkelen. Er kan worden aangenomen dat het merendeel van deze personen enige vorm van hulp heeft ontvangen bij het verkrijgen van deze documenten en daarmee tevens hulp heeft gekregen bij het illegaal passeren van de grens. De smokkelaar is bij het onderkennen van deze incidenten vaak gewoonweg niet in beeld. Onderstaande tabel geeft de aantallen verdachten weer per nationaliteit en per jaar. Ook deze gegevens vormen een reden om aan te nemen dat de werkelijke omvang van mensensmokkel groter is dan de omvang zoals die wordt geschetst in de eerste paragraaf van dit hoofdstuk.

Tabel 3-11

Verdachten art 231 Sr naar nationaliteit					
Nationaliteit verdachten	2007	2008	2009	2010	Totaal
Nigeriaanse	193	109	71	65	438
Irakese	170	108	41	39	358
Somalische	75	83	75	58	291
Iranese	38	50	51	45	184
Chinese	48	72	21	14	155
Turkse	35	44	41	26	146
Sovjetse (voormalig)	41	42	36	18	137
Albanese	37	39	23	29	128
Afghaanse	7	16	63	39	125
Dominicaanse	24	20	39	22	105
Ghanese	29	36	24	12	101
Colombiaanse	29	37	17	15	98
Sri Lankaanse	28	22	22	26	98
Joegoslavische (voormalig)	27	17	27	12	83
Peruaanse	40	17	13	8	78
Nationaliteit onbekend	35	50	40	61	186
Overige nationaliteiten	451	407	365	271	1494
Totaal	1307	1169	969	760	4205

Ten slotte is het zo dat migranten gebruik maken van legale procedures om het Schengengebied binnen te komen (Staring, 2004). Indien migranten de intentie hebben om na binnenkomst illegaal in het Schengengebied te verblijven en hiermee de legale procedures te misbruiken, dan is het niet onwaarschijnlijk dat zij gebruik zullen maken van hulp van anderen bij hun wederrechtelijk verblijf. Het is voor toezichthouders (zowel aan de grens als in het binnenland), moeilijk om het *misbruik* van legale procedures te onderscheiden van het *gebruik* van deze procedures. Bovenstaande bevindingen geven reden om aan te nemen dat de werkelijke omvang van het fenomeen mensensmokkel groter is dan de omvang zoals die wordt geschetst in de eerste paragraaf van dit hoofdstuk.

4

Aard van mensensmokkel

De aard van mensensmokkel wordt beschreven aan de hand van de barrières uit het barrièremodel mensensmokkel/mensenhandel. In §4.1 wordt eerst een uitleg gegeven over het barrièremodel en de barrières die in dit hoofdstuk aan de orde komen. Vervolgens worden in daaropvolgende subparagrafen de bevindingen uit de onderzoeken per barrière behandeld. In §4.2 wordt een algemene beschrijving gegeven van de Modi Operandi die zijn toegepast en welke opvallendheden daarbij geconstateerd zijn. Extra aandacht gaat hierbij uit naar drie casestudies die betrekking hebben op het misbruiken van legale procedures. Ten slotte gaat §4.3 in op de soort en het type smokkel. Bij het type smokkel staat de interactie tussen de smokkelaar en de gesmokkelde personen centraal. De soort smokkel gaat in op het motief van de smokkelaar dat ten grondslag ligt aan de smokkelactiviteiten.

4.1 Barrièremodel

Het barrièremodel werd een aantal jaren terug ontwikkeld door de SIOD. Het was een overzicht van de barrières die een vreemdeling moest overwinnen om in Nederland het hoofd boven water te houden. Tevens gaf het weer welke organisaties bij welke processen een barrière op konden werken om ongewenst verblijf tegen te gaan en waar samenwerking tussen partners belangrijk was (Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst, 2005). Het barrièremodel wordt nog steeds als belangrijk concept gezien in de strafrechtelijke en bestuurlijke aanpak van mensenhandel en mensensmokkel.

Bij het analyseren van de mensensmokedossiers is gekeken naar de verschillende barrières en hoe deze door de smokkelaars geslecht werden. De barrières waar vanuit is gegaan, zijn de barrières die onder meer in de kwartaalrapportages mensenhandel mensensmokkel⁵ van het EMM gehanteerd worden, te weten;

- Contactlegging (§4.1.1)
- Reisroute en entree (§4.1.2)
- Identiteits- en verblijfsdocumenten (§4.1.3)

⁵ Eens per kwartaal wordt door de KMar, SIOD, DNR, IND en OM onder de vlag van het EMM een kwartaalrapportage mensenhandel mensensmokkel opgemaakt. Aan de hand van het barrièremodel worden op basis van recente preweegdocumenten de laatste trends, ontwikkelingen en signalen beschreven.

- Verblijf en huisvesting (§4.1.4)
- Arbeid (§4.1.5)
- Financiën (§4.1.6)

4.1.1 Contactlegging

Het smokkelproces is onder te verdelen in verschillende fasen, waarbij de contactlegging tussen de smokkelaar en de te smokkelen persoon het startpunt is. De bevoegdheden van de Nederlandse opsporing beperken zich tot het eigen grondgebied, waardoor er slechts een beperkt zicht bestaat op het totale smokkelproces (Korps Landelijke Politie Diensten, Dienst IPOL, 2008).

Over de contactlegging is de informatie in de opsporingsdossiers ook binnen dit onderzoek zeer beperkt. Wat in sommige dossiers naar voren komt, is dat er vanuit de smokkelaar in Nederland contact is met personen in het land van herkomst die een rol hebben bij het aandragen van potentiële “klanten”. In het onderzoek Koudum heeft een man uit Nederland regelmatig telefonisch contact met zijn zus in Irak. Hij regelt in Nederland de paspoorten van mensen in zijn omgeving en stuurt deze op naar Irak. Zijn zus gaat daar vervolgens op zoek naar mensen die op de persoon van wie het paspoort is lijken, en gesmokkeld willen worden naar België of Nederland. Wanneer er iemand gevonden is die op de persoon in het paspoort lijkt en met hen in zee wil gaan, wordt het verdere traject gestart om ze naar Nederland of België te halen. Zoals uit verschillende andere onderzoeken blijkt, is reputatie vaak van groot belang. Een goede naam helpt bij de “werving” van nieuwe te smokkelen personen waarbij mond-tot-mondreclame een rol speelt (Kleemans & Brienens, 2001). Er is meestal geen sprake van actieve rekrutering van te smokkelen personen door de smokkelaars zelf. Na verloop van tijd lijken de smokkelaars bekend te zijn als dusdanig en wordt contact gezocht met hen, in plaats van andersom. In het onderzoek HAPS smokkelden een groep verdachten Somaliërs naar Nederland en vanuit Nederland naar Engeland of Scandinavië. In het land van herkomst behoorden de verdachten en de gesmokkelde personen tot dezelfde stam. Binnen de gemeenschap was bekend wie de zaken in Nederland regelden, zodat met hen (telefonisch) contact gezocht werd om afspraken te maken over de reis.

4.1.2 Routes en entree

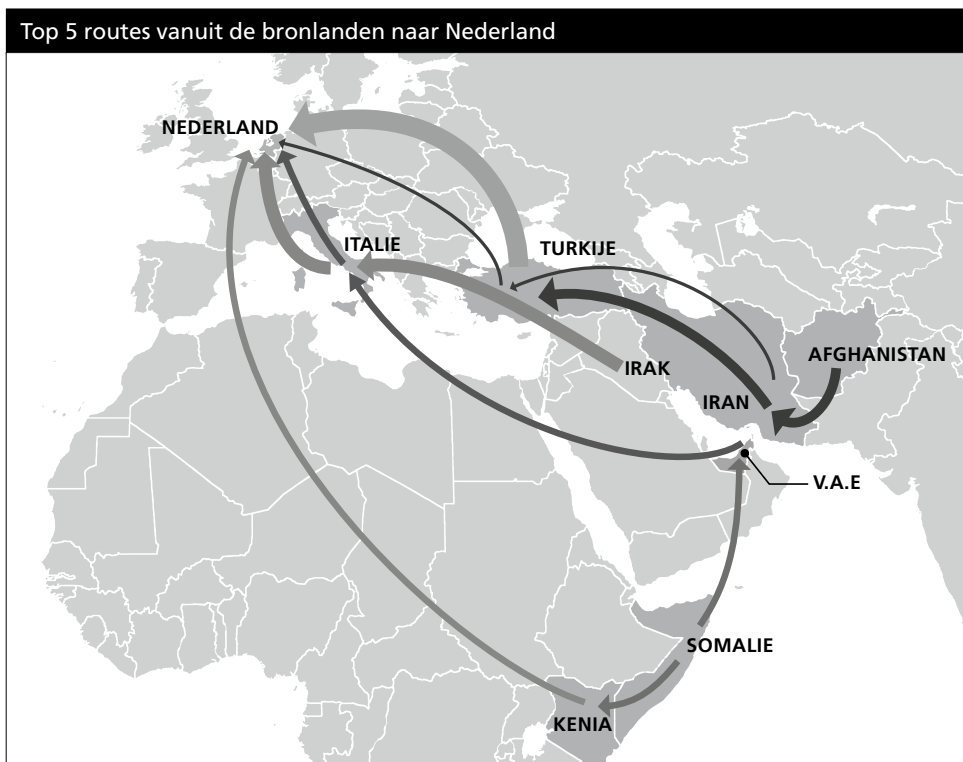
Bij de barrière over routes en entree wordt eerst ingegaan op de meest voorkomende routes. Vervolgens wordt de binnenkomst in Nederland behandeld, waarbij de plaats van grensoverschrijding en de transportvorm worden beschreven. Ook komen kort de nationaliteiten die daarbij worden

aangetroffen aan bod. Daarna staan de verschillende MO's centraal. Hierbij gaat vooral aandacht uit naar de manier waarop geprobeerd wordt de illegale grensoverschrijding onopgemerkt te laten verlopen. Ten slotte komen de eindbestemmingen van de gesmokkelde personen aan de orde.

Routes

Binnen de incidentgerichte en projectmatige opsporing komt uit de bestudeerde dossiers een grote diversiteit aan routes naar voren. In onderstaand figuur zijn op de kaart de meest voorkomende routes naar Nederland weergegeven.

figuur 4-1

De vijf belangrijkste bronlanden zijn Afghanistan, Iran, Irak, Somalië en Turkije. De route die in Afganistan begint, loopt via Iran naar Turkije waarna de reis naar Nederland wordt voortgezet. Ook de route die in Irak begint, verloopt via Turkije. Daarna splitst deze waarbij één route via Italië naar Nederland verder gaat, terwijl de andere rechtstreeks naar Nederland verloopt. Ook de route vanuit Iran

verloopt via Turkije naar Griekenland en Nederland, hoewel er ook rechtstreeks vanuit Iran naar Griekenland gereisd wordt om daarna naar Nederland door te gaan. Turkije zelf behoort ook tot de bronlanden, van waaruit Turkse personen naar Nederland vertrekken. Vanuit Somalië wordt enerzijds via de Verenigde Arabische Emiraten naar Italië en vervolgens naar Nederland gereisd, anderzijds loopt een belangrijke route via Kenia, van waaruit rechtstreeks naar Nederland wordt gereisd.

Opvallend is de rol van Turkije. In de afbeelding wordt dat al duidelijk door de dikkere (gele) pijl, die gevormd wordt door andere smallere pijlen (paars, rood, blauw) vanuit de bronlanden (Afghanistan, Irak en Turkije zelf). Deze bevinding komt overeen met de constatering in een recente publicatie van Europol (2011). Er wordt daarin beschreven dat de routes over land, in het bijzonder de Turks-Griekse grens, in toenemende mate worden gebruikt. Dit zou mede komen op het sterke effect van internationale afspraken en gecoördineerde handhavingacties die zorgden voor een forse daling van routes over zee. Daarnaast heeft de geografische ligging van Turkije, de aanwezigheid van historische smokkelroutes en de relatief eenvoudige manier waarop inreisvisa kunnen worden verkregen, ervoor gezorgd dat Turkije het belangrijkste knooppunt is geworden om de EU binnen te komen. De reeds bestaande Turkse criminele groeperingen maken volgens Europol dankbaar gebruik van de groeiende markt, de reeds bestaande smokkelroutes en van hun contacten binnen de EU om illegale immigratie te faciliteren en mensen de grens over te smokkelen (Europol, 2011).

Grensoverschrijding

Om verscheidene redenen is het niet altijd mogelijk om vast te stellen waar de mensensmokkel exact heeft plaatsgevonden en waar de grens is gepasseerd. In 283 van de 624 casussen uit de incidentgerichte en projectmatige opsporing van de KMar, is onbekend gebleven waar en hoe men Nederland binnen is gereisd. In meer dan een kwart van de zaken kwamen de gesmokkelde personen via een luchthaven Nederland binnen, waarvan Schiphol veruit het meeste naar voren kwam (160 van de 162). Door 94 personen werd de Belgische grens overstoken om Nederland binnen te komen en in 85 zaken was dat de Duitse grens. Onderstaand figuur geeft een verdeling van de grensoverschrijdingen naar plaats.

Tabel 4-1

Grensoverschrijdingen (N=624)		
Entree	Grensoverschrijding	Totaal
Luchthavens	luchthaven Amsterdam Schiphol	160
	Luchthaven Eindhoven	2
Belgische grens	A16 Breda	40
	A2 Maastricht	30
	Anders Belgische grens	10
	Treinovergang Belgische grens	9
	A67 Eersel	4
	N-weg België	1
Duitse grens	A76 Heerlen	21
	A67 Venlo	19
	A12 Zevenaar	16
	A1 de Lutte/Oldezaal	14
	Anders Duitse grens	5
	Treinovergang Duitse grens	5
	A37 Zwartemeer	2
	A7 Nieuweschans	2
N-weg Duitsland	2	
Onbekend		283
Eindtotaal		624

Omdat er op de luchthavens grenscontroles plaatsvinden en bij de landsgrenzen niet, moet er rekening worden gehouden met een vertekening van het beeld. Doordat er geen sprake is van grenscontrole aan de landsgrenzen, is er minder zicht op gesmokkelde personen die over land Nederland binnenkomen.

Bij de entree via de luchthavens valt op dat de Paraguayaanse nationaliteit het meeste voorkomt. Het ging hier om een incident waarbij de groep van 43 Paraguayanen via Schiphol Nederland in wilde reizen om vervolgens door te gaan naar Spanje. Na een tip werden zij bij de gate al onderschept. In hoofdstuk 5 wordt bij de kenmerken van gesmokkelde personen verder ingegaan op deze casus. Verder zijn de Somalische, Congolese en de Chinese nationaliteit veel voorkomende nationaliteiten die via luchthavens Nederland binnen worden gesmokkeld.

In de smokkelzaken die via de Belgische grens verliepen, hebben de gesmokkelde personen het vaakst de Somalische, Afghaanse, Joegoslavische en Marokkaanse nationaliteit. Aan de Duitse grens ging het het meest over Joegoslavische, Turkse, Russische en Afghaanse gesmokkelde personen.

Modus Operandi

Om onopgemerkt de grens te passeren en Nederland in of uit te reizen, worden verschillende methoden toegepast. In de media worden vaak tragische incidenten met mensonterende reisomstandigheden breed uitgelicht. Hierbij valt te denken aan het Dover-drama waarbij 58 Chinezen in een afgesloten container naar Engeland reisden, maar dit niet overleefden. Dit incident uit 2000 heeft volgens van Liempt (2004) de discussie over mensensmokkel pas echt op gang doen komen. Uit onderzoek van Kleemans en Brienen (2001) blijkt echter dat er vaak geen sprake is van mensonterende reisomstandigheden. In de tien door hen onderzochte mensensmokkelzaken, komt naar voren dat er gebruik gemaakt wordt van comfortabele transportmiddelen zoals vliegtuigen, treinen, bussen en auto's. De mensensmokkelaars hebben belang bij tevreden klanten, omdat zij weer nieuwe klanten opleveren (Kleemans & Brienen, 2001).

Misbruik documenten

Binnen de voor deze CBA onderzochte dossiers, komt eenzelfde beeld naar voren als het beeld dat Kleemans en Brienen (2001) schetsen. De meest toegepaste MO is misbruik van identiteitsdocumenten. In meer dan 40% van de zaken werden door 252 personen valse, vervalste en/of look-a-like documenten gebruikt om de grens te passeren⁶. Door het gebruik van valse, vervalste of look-a-like documenten, kan de reis verder op reguliere wijze verlopen. In de volgende paragraaf (4.1.3) bij de barrière identiteits- en verblijfsdocumenten zal dieper ingegaan worden op de vormen van misbruik die in de onderzoeken naar voren komen.

Misbruik transitfaciliteiten

In vijf smokkelzaken met een totaal aan 60 gesmokkelde personen, werd misbruik gemaakt van de transitfaciliteiten van een luchthaven.

⁶ Daarnaast zijn er ook personen die zonder documenten reizen en dus illegaal/onrechtmatig in Nederland zijn. Deze behoren niet tot de 252 genoemde personen die misbruik maakten door middel van valse, vervalste of look-a-like documenten.

Het transitgebied op de luchthaven is de plaats waar mensen over kunnen stappen van de ene op de andere vlucht, zonder dat zij Nederland daadwerkelijk inreizen en aan een daaraan gerelateerde controle onderworpen worden. Deze passagiers zijn bij het instappen gecontroleerd en gaan pas weer door de controle heen wanneer ze een land daadwerkelijk inreizen. Sommige smokkelaars maken daar misbruik van door in het transitgebied met de gesmokkelde personen af te spreken en hen te voorzien van nieuwe tickets en paspoorten. Dit gebeurde bijvoorbeeld in januari van 2009 op de luchthaven Schiphol. Het personeel van het Sluisteam ontving informatie over een groep van drie Chinezen die vanuit Hong Kong naar Amsterdam zouden vliegen, om vervolgens door te reizen naar Marokko en Guinee. Omdat uit kennis en ervaring is gebleken dat deze route vaker gebruikt wordt om Chinezen Nederland in te smokkelen, werd een gatecontrole uitgevoerd om de gegevens van onder meer de drie Chinese personen te controleren. Nadat de documenten gecontroleerd waren en hun identiteit was vastgesteld, mochten zij door met hun reis naar Casablanca. Wel voerde het Sluisteam een observatie uit om na te gaan of zij op de juiste vlucht zouden stappen. Tijdens deze observatie was te zien dat één van de drie Chinezen een man op de wc ontmoette. Deze persoon werd daarna op kleine afstand gevolgd door het groepje Chinezen, totdat zij gezamenlijk in de rij voor de vlucht naar Zurich stonden. Toen ze gecontroleerd werden, bleken de Chinezen te beschikken over Japanse identiteitsdocumenten (anders dan de documenten die ze bij de gatecontrole overhandigden) en tickets voor de vlucht naar Zurich. In de toiletruimte waar de Chinese personen de andere man ontmoetten, werden de vliegtickets naar Casablanca aangetroffen. De betreffende man werd opgepakt voor mensensmokkel en de drie Chinezen voor het reizen met een vals of vervalst document of een document dat niet aan hen toebehoort.

Uit kennis en ervaring van het Sluisteam blijkt dat het vaker gebeurt dat een reis naar Afrika geboekt wordt. Men kan relatief makkelijk aan de vereiste visa komen om deze Afrikaanse landen legaal in te reizen. Niet iedereen reist door naar Afrika, zoals uit bovenstaande casus blijkt. Wanneer ze in het beschermde gebied op Schiphol aankomen, worden ze voorzien van valse reisdocumenten en reizen ze door naar een Europees in plaats van een Afrikaans land, of reizen ze alsnog met een valse identiteit Nederland binnen (BPS 09-002908).

Misbruik van visa

In een artikel over het faciliteren van de aankomst van illegale vreemdelingen in Nederland, beschrijft Staring (2004) op basis van twee grote onderzoeken onder andere hoe de vreemdelingen naar Nederland zijn gekomen. In het artikel benoemt hij op basis van het project "The Unknown City" de zogenoemde

“toeristenroute” als veruit de meest belangrijke informele route voor nieuwkomers in Nederland. Ongeveer twee op de drie illegale immigranten uit het onderzoek kwamen Nederland legaal binnen op een toeristenvisum en bleef (Staring, 2004). Ook wordt door van Wijk (2007) in zijn proefschrift uitgebreid ingegaan op het gebruik van visa door Angolese personen die naar het Schengen-gebied willen reizen. Hierbij wordt de zogenoemde “visum-overstay” door zijn respondenten aangehaald als methode om in Europa te blijven (van Wijk, 2007). Europol schrijft in haar dreigingsanalyse voor 2011 dat de meest professionele criminele groeperingen potentiële illegale immigranten momenteel werven door ogenschijnlijke legale manieren van het binnengaan van de EU aan te bieden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van valse, vervalste en frauduleus verkregen documenten, maar er wordt ook misbruik gemaakt van studenten- en werkvisa. Aandachtspunt dat genoemd wordt, is dat de grenswachter aan het visum niet kan afzien op grond waarvan het is afgegeven (Europol, 2011).

Binnen de KMar-onderzoeken die zijn bestudeerd voor de CBA, werden er 25 personen Nederland binnengesmokkeld door misbruik te maken van visa. Zo werd in het onderzoek LAMPREI een gezin op deze wijze het Schengen-gebied en later Nederland in gesmokkeld. De vader was al 13 jaar eerder vanuit Irak naar Italië vertrokken, waar hij tot dan toe verbleven was. Het was de bedoeling dat zijn vrouw, zoon en dochter ook naar het Schengen-gebied zouden reizen. De vader regelde de reis voor zijn zoon, die een geldig Iraaks paspoort heeft. Op basis van dat paspoort werd bij de Italiaanse ambassade in Bagdad een toeristenvisum verkregen. Vooraf was al duidelijk dat de zoon niet de toegestane maand, maar een langere periode in het Schengen-gebied zou gaan blijven. Hij verklaarde tijdens het verhoor;

“Al voordat ik uit Irak vertrok, was ik voornemens om niet meer terug te keren naar Irak maar om in Europa te blijven. In die paar dagen dat ik met mijn vader verbleef in Italië heb ik met hem gesproken over mijn mogelijkheden. Ik wist dat het in Italië moeilijk was om asiel aan te vragen. Ik heb toen ook overwogen om naar Noorwegen te gaan”.

Nadat de zoon in het Schengen-gebied was aangekomen, werd ook de reis van de moeder en dochter door de vader geregeld. Voor hen werd een visum voor Italië aangevraagd, ditmaal echter met een look-a-like paspoort omdat de vader tijdens zijn asielprocedure eerder verklaard had over zijn overleden echtgenote. Nadat het gezin enige dagen in Italië is verbleven, reisden ze door naar Nederland om daar asiel aan te vragen.

Ook in het onderzoek NACHTRIT werd misbruik gemaakt van een verstrekt visum. Eén van de gesmokkelde personen deed net of ze deel uitmaakte van een muziekgezelschap en kreeg als muzikant een visum om het Schengengebied in te reizen. Zodra zij het gebied bereikte, reisde ze door naar Nederland om samen met haar smokkelaars haar asiolverhaal te verzinnen en te oefenen. Gedurende die tijd woonde ze ook bij de smokkelaar in huis. Later vroeg ze asiel aan in Nederland, waarbij ze het verzonden verhaal vertelde om meer kans te maken op een verblijfsstatus in Nederland.

Verstoppen in vervoermiddel

In het begin van deze paragraaf werd het tragische Dover-incident al aangehaald, waarbij 58 Chinezen de reis naar Engeland niet overleefden omdat ze in een container gestikt waren. In de vier jaren die onderzocht zijn voor de CBA, is bij geen enkele smokkelzaak iemand overleden. Wel werden er in vijf KMar-onderzoeken in totaal 44 personen aangetroffen die zich in een vervoermiddel verstoppt hadden om zo ongemerkt de grens over te steken. Daarnaast werden in het onderzoek KAMYON (2007) van de Zeehavenpolitie Rotterdam 19 personen achterin vrachtwagens naar Engeland gesmokkeld.

Binnen het projectmatige opsporingsonderzoek PORDOI II uit 2007 werden in totaal 28 personen verstoppt in vrachtwagens. De verdachten huurden op naam van een zogenoemde katvanger een vrachtwagen. Een groep Chinezen die naar Engeland gesmokkeld wilde worden, werd dan opgehaald en achter in deze vrachtwagen verstoppt. Vervolgens reed men naar Hoek van Holland / Europoort om met de ferry door te reizen naar Engeland. Zodra de ferry zou vertrekken, zou de groep gesmokkelde Chinezen uit de vrachtwagen komen en zich verspreiden over andere voertuigen om zo de link met de smokkelaars verbloemen. Bij twee smokkelzaken werd door de KMar ingegrepen, waardoor de smokkel van twee groepen bestaande uit 13 en 15 personen konden worden voorkomen. De groep verdachten van vijf personen werd aangehouden voor mensensmokkel.

Ook binnen de incidentgerichte opsporing werd een groep personen in een vrachtwagen aangetroffen. In juli 2009 kwam er melding binnen dat er bij een tankstation aan de A76 vlakbij de Duits-Nederlandse grens, een Duitse vrachtwagen geparkeerd stond waar van binnenuit tegen de wanden werd geklopt. Toen de chauffeur samen met de KMar en de politie de oplegger openmaakte, zagen zij twaalf personen in de laadruimte verstoppt zitten. De groep bestond uit Afghaanse, Vietnamese, Irakese en Israëlische personen, die allen meegenomen werden voor verhoor. Uit de verhalen kon opgemaakt worden dat het niet de bedoeling was om naar Nederland te reizen, maar dat de gesmokkelde

personen naar Engeland wilden. Onderstaand fragment is afkomstig van één van de twaalf personen uit de groep:

Vraag: Vandaag bent u aangetroffen in een vrachtauto bij de Nederland-Duitse grensovergang, kunt u me daar iets meer over vertellen?

Antwoord: De smokkelaars kwamen afgelopen nacht naar het bos in Frankrijk. Dit was in Calais en vertelden ons dat we ons klaar moesten maken omdat we weer verder gingen. Ze stonden op de uitkijk voor een vrachtauto. Zodra ze er een hadden zeiden ze tegen ons dat we moesten komen. Ze stopten ons in de vrachtwagen en verzegelde deze, ze hebben daar materiaal voor. Ik wist na ongeveer tien minuten dat ik in de verkeerde vrachtauto zat omdat we niet bij de boot of trein aankwamen. We zaten op dat moment op de snelweg en de chauffeur kon ons niet horen. We hebben met verschillende materialen geluiden gemaakt zodat de chauffeur ons zou horen.

Vraag: Wist de chauffeur dat hij mensen achterin zijn vrachtauto had?

Antwoord: In het begin niet. Maar na tien minuten wel omdat wij met verschillende materialen harde geluiden maakten zou hij het moeten weten. (BPS 09-049939)

Eenzelfde beeld bestaat in de Rotterdamse haven. Tijdens het interview met een informatiemakelaar uit de Regio Rotterdam Rijnmond komt ter sprake dat ze in de haven nog nauwelijks incidenten met gesmokkelde personen in vrachtwagens tegenkomen. Een enkele keer komen er personen tevoorschijn uit een vrachtauto, en meestal blijkt dat ze dan in de “verkeerde” zijn gaan zitten omdat ze vanuit Frankrijk of België op weg waren naar Engeland.

“Als we kijken naar België en Frankrijk en die situatie die daar heerst, die kennen wij helemaal niet. Rond die havensteden, waar in de bossen kampementen zijn waar honderden illegalen zich ophouden. Elke vrachtwagen die langsrijdt, daar rennen ze achteraan en proberen ze aan boord te kruipen. Wij treffen op die manier helemaal geen illegalen aan in het havengebied” (Snaterse, Interview, 2011).

Bestemming

Uit bovenstaande casussen komt naar voren dat niet Nederland, maar Engeland de eindbestemming van de reis is. Nederland wordt vaak gezien als transitland. In het Nationaal Dreigingsbeeld (NDB) 2008 wordt opgemerkt dat er binnen de

bestudeerde opsporingsonderzoeken, sprake was van doorsmokkel. Nederland werd als doorvoerland gebruikt, waarbij na tijdelijk verblijf de reis werd vervolgd. Populaire eindbestemmingen waren Engeland, Italië en de Scandinavische landen (Korps Landelijke Politie Diensten, Dienst IPOL, 2008). In de dreigingsanalyse die Europol in 2011 uitbracht, werd de enorme aantrekkingskracht voor migranten die uitgaat van Groot-Brittannië beschreven. Daarbij werd aangegeven dat deze aantrekkingskracht ook naburig gelegen landen aantrekkelijk maakt voor criminele groeperingen die geld willen verdienen bij het faciliteren van de laatste stap in het smokkelproces. Ook de Scandinavische landen kunnen volgens Europol worden gezien als typische bestemmingslanden (Europol, 2011).

Van de 624 gesmokkelde personen uit de KMar-dossiers, wilde 19% in Nederland blijven en gaf aan dat het voor hen de eindbestemming was. Zo'n 10% was op doorreis naar Engeland, evenals de circa 11% die naar Scandinavië wilde reizen, waarbij Zweden veruit het populairste land was. Spanje was voor 8% van de gesmokkelde personen de eindbestemming. Dit komt onder meer door de grote groep Paraguayanen die daar naartoe op doorreis was. Daarnaast werden België (7%), Frankrijk (3%), Duitsland (2%) en Zwitserland (2%) nog aangehaald. Canada en de Verenigde Staten waren respectievelijk voor 3% en 1% de landen waar de smokkel naar toe ging. Om diverse redenen werd in meer dan een kwart van de casussen niet duidelijk of de gesmokkelde personen al dan niet door zouden reizen naar een ander land dan Nederland.

Opvallend is dat binnen de projectmatige opsporingsonderzoeken 34% van de gesmokkelde personen door wil reizen naar Engeland, zo blijkt uit verklaringen, telefoontaps en informatie die verkregen is door het toepassen van andere bijzondere opsporingsbevoegdheden. Redenen daarvoor zijn onder andere familie en bekenden die daar al aanwezig zijn en de Engelse taal. Bij de incidentgerichte opsporing geeft slechts 8% aan op doorreis naar Engeland te zijn. De Scandinavische landen zijn tezamen als eindbestemming binnen de projectmatige opsporingsonderzoeken eveneens populairder dan Nederland. Van de gesmokkelde personen uit de projectmatige onderzoeken wil 23% uiteindelijk naar Scandinavië toe. Zweden is daarbij veruit het populairst. Binnen de incidentgerichte opsporing wil slechts 6% door naar Denemarken, Zweden of Noorwegen. Nederland is binnen de incidentgerichte opsporing in 25% van de casussen de eindbestemming, terwijl dat binnen de projectmatige opsporing voor 19% gold.

Bij de vergelijking tussen de eindbestemmingen die bekend zijn binnen de incidentgerichte en de projectmatige opsporing dient opgemerkt te worden dat de bronnen verschillen. Waar binnen de projectmatige opsporing gebruik

gemaakt wordt van telefoontaps en dergelijke, wordt de eindbestemming binnen de incidentgerichte opsporing veelal vastgesteld op basis van de verklaringen van de gesmokkelde personen.

4.1.3 Identiteits- en verblijfsdocumenten

Zoals eerder al is aangegeven, is het misbruik van identiteits- en verblijfsdocumenten de meest toegepaste MO binnen de bestudeerde incidentgerichte en projectmatige KMar-opsporingsonderzoeken.

De soorten misbruik die in de onderzoeken naar voren komen, zijn zeer divers. Er zijn verschillende documenten die op zeer uiteenlopende manieren worden misbruikt. Eerst volgt dan ook een korte uitleg over de gebruikte termen, waarna ingegaan wordt op de MO bij het gebruik van de documenten bij de smokkel. Daarna zal kort aandacht besteed worden aan documenten die niet in combinatie met een persoon zijn aangetroffen, maar anders bijvoorbeeld bij een huiszoeking.

Vals, vervalst of authentiek

Bij misbruik van documenten wordt een grove driedeling gemaakt voor wat betreft de MO. Er zijn valse, vervalste en authentieke documenten. Wanneer er gesproken wordt over valse documenten, dan wordt daarmee bedoeld dat het document volkomen "nep" is. Een echt document wordt dan bijvoorbeeld helemaal opnieuw nagemaakt, of er wordt gebruik gemaakt van een fantasiedocument dat in werkelijkheid niet eens bestaat. Naast valse zijn er ook vervalste documenten. Vervalste documenten zijn in principe "echte" bestaande documenten waarbij bepaalde zaken zijn aangepast. Het kan bijvoorbeeld gaan om een "echt" Nederlands paspoort waarbij de foto van de rechtmatige eigenaar is vervangen door de foto van degene die het document wil gaan gebruiken. Ook worden authentieke documenten gebruikt. Aan het document is dan niets aangepast, maar het wordt onrechtmatig gebruikt. Hierbij valt te denken aan look-a-like documenten. Het document wordt dan door iemand anders dan door de rechtmatige eigenaar gebruikt, waarbij de persoon in kwestie vaak zijn of haar best doet om qua uiterlijk zoveel mogelijk op de persoon op de pasfoto te lijken.

Modus Operandi

Er zijn verschillende soorten documenten die binnen de opsporingsonderzoeken onderkend zijn. Naast de verschillende soorten paspoorten, uiteenlopend van

vluchtelingenpaspoorten tot diplomatieke paspoorten, zijn ook identiteitskaarten, verblijfsdocumenten en rijbewijzen naar voren gekomen. Onderstaande tabel geeft een totaal overzicht van alle documenten die binnen de KMar-onderzoeken naar voren kwamen. Naast dat ze zijn onderschept bij grensoverschrijding, zijn er ook documenten opgenomen die zijn aangetroffen bij huiszoeken⁷ of bij het doorzoeken van auto's. In onderstaand totaaloverzicht is een onderscheid gemaakt naar soort document en of het een vals, vervalst of authentiek document was.

Tabel 4-2

Documenten naar soort en MO						
Soort document	Specificatie soort	Authentiek	Vals	Vervalst	Onbekend	Eindtotaal
Paspoort	Paspoort-nationaal	149	24	55	27	255
	Paspoort-vluchtelingen	14		3		17
	Paspoort-vreemdelingen	5	2	1	8	16
	Paspoort-officieel		2	2		4
	Paspoort-special		2			2
	Paspoort-diplomatiek	1				1
Identiteitskaart	Identiteitskaart	45	21	10	1	77
Verblijfsdocument	Verblijfsdocument	26	6	2	6	40
Overig	Overig	9	1	2	8	20
Rijbewijs	Rijbewijs nationaal	6	5		2	13
	Rijbewijs internationaal		3			3
Nationaliteitsverklaring	Nationaliteitsverklaring	6	2			8
Onbekend	Onbekend	4			96	100
Eindtotaal		265	68	75	148	556

⁷ Bij de huiszoeken werden in een enkel geval naast reguliere paspoorten, ook scans en kopieën van paspoorten aangetroffen. Deze scans en kopieën maken eveneens onderdeel uit van de 556 documenten.

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt, gaat het in meer van de helft van de gevallen om een paspoort, waarbij het nationale paspoort veruit het meeste voorkomt. Ook de identiteitskaarten en verblijfsvergunningen komen relatief vaak voor. Er is daarnaast een categorie "overig" opgenomen. Documenten die met "overig" bedoeld worden, zijn bijvoorbeeld geboortecertificaten en documenten die de asielprocedure kunnen ondersteunen zoals documenten van de Islamitische rechtbank.

Daarnaast valt op dat in bijna de helft van de gevallen, het een authentiek document betreft. Dit lijkt overeen te komen met het algemene Europese beeld dat is geschetst door Frontex in een risicoanalyse (TRA) over de aard en omvang van fraude met reisdocumenten in 2009-2010. In het rapport wordt gesteld dat de paspoorten die tegenwoordig gemaakt worden, moeilijker na te maken zijn. Door geavanceerde technieken zoals het verwerken van biometrische gegevens, wordt het lastiger om de documenten te vervalsen of valselijk op te maken. Dit is volgens Frontex een belangrijke verklaring voor de toename van authentieke documenten die gebruikt worden als look-a-like documenten, of documenten die onder valse voorwendselen verkregen zijn (Frontex, 2011).

Van de 556 documenten uit de KMar-onderzoeken, werd bijna de helft gekoppeld aan een gesmokkelde persoon. Dat houdt in dat de gesmokkelde persoon het document gebruikte om te reizen en zich te identificeren, of het document bij zich droeg maar niet gebruikte. Iets meer dan 20% van de documenten, werd aangetroffen tijdens een huiszoeking bij een verdachte of betrokkene. Daarnaast werden documenten aangetroffen bij het onderzoeken van voertuigen of bagage. Bij een deel van de documenten werd niet omschreven waar ze werden aangetroffen. Vermoedelijk werd daarover verklaard of werd uit tapgesprekken duidelijk dat ze aangeleverd en gebruikt werden tijdens een smokkelzaak.

Hoewel er bij de incidentgerichte opsporing zaken naar voren komen waarbij geen documenten worden aangetroffen, valt op dat in ieder projectmatig opsporingsonderzoek van de KMar identiteitsdocumenten of verblijfsdocumenten voorkomen. Deze worden op verschillende wijze aangeleverd, gebruikt en aangetroffen. In het onderzoek EVERVIS wordt duidelijk dat er verschillende smokkelaars per post voorzien worden van documenten. Binnen een onderzoek dat door de Griekse politie gedraaid wordt, onderschept UPC in Athene een pakketje dat verstuurd is naar één van de Iranese verdachten uit EVERVIS. Bij verschillende zoekingen in de woning en auto van deze smokkelaar werden paspoorten van verschillende Europese landen aangetroffen. De verdachte bekende later deel uit te maken van een Iranese organisatie die zich bezighoudt

met het verzenden van paspoorten naar verschillende Europese landen. De paspoorten worden door illegalen gebruikt om door te reizen naar onder andere Canada. Deze gestolen Griekse paspoorten die onderschept werden, waren afkomstig uit een partij van 1.800 paspoorten welke in België zijn gestolen uit Griekse Ambassade te Brussel in december 2002. Het per post verzenden van paspoorten komt ook in andere onderzoeken voor, zoals in KOUDUM en CABALLA.

In het onderzoek BEST werd naar aanleiding van een persbericht, door de politie contact opgenomen met het onderzoeksteam van de KMar. Er was namelijk een plastic tas met elf paspoorten aangetroffen in een prullenbak te Zaandam, waar ook de verdachte uit het onderzoek was aangehouden. Toen dit nader onderzocht werd, kwam vast te staan dat de tien Iranese paspoorten en de twee vervalste Litouwse paspoorten van dezelfde aangehouden persoon waren. Tijdens de getapte telefoongesprekken werd namelijk door de smokkelaar uitvoerig overleg gevoerd over de paspoorten. De documenten waren namelijk niet meer nodig, waarbij alle namen die op de paspoorten stonden genoemd werden. Deze kwamen overeen met de namen op de in de prullenbak aangetroffen paspoorten. Ook bleek de prullenbak in de buurt van het huis van de verdachte te staan, waardoor het nog aannemelijker werd dat ze door de verdachte daar waren gedumpt.

4.1.4 Verblijf / huisvesting

De incidentgerichte opsporing bij de KMar komt voornamelijk voort uit incidenten die plaatsvinden aan de grens. Voor wat betreft het verblijf van de gesmokkelde personen in Nederland, zal voor deze barrière de focus op onderzoeken uit de projectmatige opsporing liggen. Ook binnen deze onderzoeken is de huisvesting van gesmokkelde personen niet altijd van toepassing. Wanneer een gesmokkeld persoon bijvoorbeeld asiel aanvraagt, wordt er over het algemeen een geheel ander traject ingegaan, waarbij verblijf nauwelijks of geen onderdeel uitmaakt van het smokkelproces.

In 10 van de 17 projectmatige KMar-onderzoeken, werden de gesmokkelde personen tijdelijk gehuisvest bij één van de verdachten in huis. De verdachten uit de projectmatige opsporingsonderzoeken hadden vaak meerdere rollen. Naast bijvoorbeeld het aanbieden van hun documenten, het optreden als reisbegeleider en het verrichten van moneytransfers, bieden ze onderdak aan de personen die gesmokkeld worden. Uit deze onderzoeken bleken geen bijzondere woonomstandigheden, zoals overbewoning of achterstallig onderhoud in een woning. Opmerkelijk was de verblijfplaats van gesmokkelde personen in het

onderzoek TRONADOR II. Hij verbleef in een tempel, waarvan één van zijn smokkelaars deel uit maakte van het bestuur. Als wederdienst verrichtte hij kook- en schoonmaakwerkzaamheden.

Binnen het onderzoek AALSCHOLVER van de politie Friesland werden echter wel bijzondere woonomstandigheden aangetroffen. De gesmokkelde personen en betrokkenen die illegaal in Nederland verbleven, werden gehuisvest in een beautysalon. Het pand bestond uit vier verdiepingen, waarbij de begane grond als salon dienst deed. De verdachte zelf verbleef op de eerste verdieping. Op de tweede verdieping woonden in totaal vier personen, waarvan er twee illegaal in dienst waren bij de verdachte. Allen zouden tussen de € 250,- en € 300,- betalen. Ook de derde verdieping was te huur, waar soortgelijke prijzen gevraagd werden voor de kamers. Soms werden ook massagekamers als slaappleaats gebruikt. Eén van de ex-werknemers verklaarde dat zijn varkens thuis een schonere verblijfplaats hebben dan die van de "slachtoffers". Op basis van de foto's die tijdens de inval gemaakt zijn, kon het geschetste beeld volgens de politie echter niet bevestigd worden.

4.1.5 Arbeid

Evenals bij huisvesting, geldt ook bij deze barrière dat de focus ligt op de projectmatige opsporingsonderzoeken. Het zijn vooral de onderzoeken van de SIOD die gericht waren op tewerkstellingen van illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen. Het beeld dat in deze subparagraaf wordt geschetst is dan ook voornamelijk gebaseerd op deze onderzoeken. Het in dienst hebben van illegaal verblijvende vreemdelingen is lucratief omdat er lage lonen kunnen worden betaald aan de illegalen en omdat er geen loonbelasting en werkgeverspremies worden afgedragen. Door illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen te werk te stellen maken de werkgevers zich schuldig aan mensensmokkel in de vorm van het verschaffen van middelen om het illegale verblijf mogelijk te maken (197a/lid 2 Sr.).

In 13 onderzoeken is het te werk stellen van illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen naar voren gekomen. Sectoren waarin deze vreemdelingen te werk werden gesteld zijn horeca/detailhandel (7), schoonmaaksector (2), tuinbouw (1), wasserij (1), autosloperij (1), de beautybranche (1) en de vleesverwerkingindustrie (1). Over het algemeen zijn de lonen laag en de arbeidstijden lang. Zo blijkt uit het onderzoek CALIMERO dat werknemers tussen € 4,- en € 5,- per uur kregen betaald. Uit het onderzoek CUMAL blijkt dat de illegale vreemdelingen vrijwel dagelijks van 06:00 uur 's ochtends tot 21:00 uur 's avonds werkten in kassen waar tropische groenten worden ver-

bouwd. Zij kregen per dag tussen € 35,- en € 40,- betaald. Uitbetaling vond plaats in contant geld, wat werd verkregen uit de omzet van een winkel waar de tropische groenten werden verkocht.

Naast lage lonen en lange arbeidstijden die in meerdere onderzoeken naar voren komen, blijkt uit een kleiner aantal onderzoeken dat er sprake was van slechte werkomstandigheden. Zo blijkt uit het onderzoek TRAVASSI dat de werkgever cameratoezicht had ingesteld om grip te houden op de werkzaamheden in de wasserij. Ook komt naar voren dat de ramen in de werkruimte werden verduisterd. Kennelijk gebeurde dit met als doel de werkzaamheden die verricht werden door illegalen, te onttrekken aan het zicht vanaf de openbare weg. Ramen en deuren mochten dan ook niet worden geopend waardoor de temperatuur tijdens de werkzaamheden in de wasserij hoog op kon lopen.

In twee onderzoeken wordt duidelijk dat de werkgever dreigementen uitte naar de illegaal tewerkgestelde vreemdelingen. In de zaak AEGIR werd bedreigd met ontslag als de illegale werknemers zouden klagen over loon of arbeidsomstandigheden. In de zaak ZILVERPALING dreigde de eigenaar van een autosloperij geen loon uit te betalen indien de tewerkgestelde illegale mannen brutaal waren. Dit soort dreigementen zijn illustratief voor de afhankelijkheidspositie van illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen ten opzichte van hun werkgevers.

Primair bestaat de hulp aan illegaal verblijf in Nederland in deze zaken uit het verschaffen van een inkomen. Uit de onderzoeken FUGO, ZILVERPALING en TRAVASSI blijkt dat er echter ook werd gehuisvest. De illegale vreemdelingen sliepen boven het restaurant, in een loods op het terrein van de autosloperij en in de wasserij. Uit onderzoek AEGIR blijkt verder dat een illegale werknemer mogelijk tegen betaling of inhouding op het loon beschikking zou kunnen krijgen over valse verblijfsvergunningen.

Naast mensensmokkel werd aan de verdachten in veel gevallen fraude en het tewerk stellen van illegalen (197b Sr. en 197c Sr.) ten laste gelegd.

Uit onderzoek BERNE verricht door politieregiokorps Kennemerland blijkt sprake te zijn van identiteitsfraude. In juni 2008 nam een medewerkster van een uitzendbureau contact op met de Vreemdelingenpolitie van Kennemerland. Zij deed dit nadat een klant van het uitzendbureau, een manager werkzaam bij een schoonmaakbedrijf, het vermoeden had geuit dat een persoon namens het uitzendbureau aan het werk was onder de identiteit van een andere persoon. Uit onderzoek is gebleken dat een in Ghana geboren man, in het bezit van een Frans paspoort en Nederlandse verblijfsvergunning, zich bij het uitzendbureau

had ingeschreven. Op basis van het gegeven dat hij een Europees gemeenschapsonderdaan is, mag hij arbeid in Nederland verrichten zonder in het bezit te zijn van een tewerkstellingsvergunning. Op het moment dat er werk bleek te zijn in het betreffende schoonmaakbedrijf, ging niet hij, maar een andere persoon aan het werk. Hij "leende" zijn identiteit aan een man met de Sierra-leonense nationaliteit die geen vaste woon- of verblijfplaats had. Hij betaalde wekelijks contant 2/3 deel van het loon en de gemaakte reiskosten aan de Sierra-leonense man. De verdachte ging zelf naar zijn eigen werk. Uit navraag bij het UWV bleek dat op het burgerservicenummer van de verdachte twee inkomensverhoudingen actueel waren. Door zijn identiteit uit te lenen was de verdachte de illegaal in Nederland verblijvende vreemdeling behulpzaam bij het illegale verblijf. Het wederrechtelijk verkregen voordeel wordt geschat op € 9013,68-.

4.1.6 Financiën

Binnen deze subparagraaf staan de financiën centraal. Het gaat hierbij over de bedragen die betaald worden door de gesmokkelde personen (en/of hun omgeving) om gebruik te maken van de diensten die de smokkelaar aanbiedt. Op de financiële constructies, het wederrechtelijk verkregen voordeel en de manieren van witwassen, wordt ingegaan in hoofdstuk 6 waarin de criminele samenwerkingsverbanden centraal staan.

Hoeveel er betaald moet worden voor een smokkel loopt zeer uiteen. Van Liempt (2007) gaat in haar artikel over mensensmokkel naar Nederland, in op de zogenoemde ketting van vertrouwen. Hoe verder men weg is van huis, hoe zwakker deze ketting wordt en hoe groter de kans dat men reist met een anonieme smokkelaar en wordt uitgebuit. Deze keten wordt soms verwoord in de prijs die de migrant moet betalen. Een voorbeeld dat in het artikel wordt aangehaald, is de overtocht van Marokko naar Spanje. Waar Marokkanen € 200,- tot € 300,- betalen, moeten andere nationaliteiten soms vijf keer meer betalen voor dezelfde overtocht (Van Liempt, 2007). In het rapport van het United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) wordt de studie van Petros uit 2005 aangehaald. Petros (2005) heeft op basis van expertdata en journalistieke bronnen geprobeerd een wereldwijd beeld te schetsen van de prijs die betaald moet worden voor de smokkel. Vijf punten lijken bepalend voor de prijs, namelijk; de afstand, manier van transport, het aantal migranten, de karakteristieken van de mensen en bijkomstige zaken zoals voedsel (UNODC, 2010). Deze factoren verschillen per smokkel waardoor het soms lastig is een totaalbeeld te schetsen. In de studie van Staring naar de sociale organisatie van mensensmokkel bestudeert hij elf opsporingsonderzoeken die over mensen-

smokkel gaan. Ook hij geeft aan dat de bedragen die betaald moeten worden sterk variëren. Tevens wordt daarbij aangegeven dat het moeilijk is om een gemiddelde of range aan te geven omdat er soms per reisdeel en soms voor de hele reis wordt betaald. Dan kan het zijn dat documenten nog los betaald moeten worden (Staring et al., 2005).

Ook binnen dit onderzoek lijkt het, onder meer om bovengenoemde redenen, lastig een eenduidig beeld te schetsen van de bedragen die gesmokkelde personen betalen voor hun smokkel. Bij iets minder dan een kwart van de gesmokkelde personen is onbekend gebleven hoeveel zij betaald hebben voor hun reis. De overige bedragen uit de projectmatige opsporing lopen uiteen van € 250,- binnen het onderzoek CABALLA, tot € 80.000,- in het onderzoek EVERVIS. Binnen het onderzoek EVERVIS ging het om een Belgische man die zijn vriendin hierheen wilde halen omdat zij wilde scheiden van haar man. Volgens de mensensmokkelaar was het echter onmogelijk om haar op legale wijze naar België of Nederland te halen. Hij adviseerde de Belg om via zijn contactpersoon in Parijs een paspoort voor haar te regelen. Er werd € 40.000,- betaald voor een volledig legaal document waarmee de vriendin naar Nederland kon reizen. Een maand later vertelde de smokkelaar de Belg dat de man in Parijs er met het geld vandoor was. Opnieuw werd een bedrag van € 40.000,- betaald voor het document. Weer een maand later was de Belg in het bezit van een paspoort op naam gesteld van zijn vriendin, waarmee ze volgens de smokkelaar zonder problemen mee via Turkije kon reizen. Toen ze het paspoort ontvangen had, bleek het een vals paspoort te zijn van "slechte" kwaliteit. Uiteindelijk heeft de vriendin het document nooit gebruikt.

Om problemen zoals in het onderzoek EVERVIS te voorkomen, wordt het bedrag niet altijd in zijn geheel vooraf betaald. Een deel van het bedrag wordt dan bijvoorbeeld vooraf betaald, voor het bekostigen van de reis zelf. Pas als de smokkel succesvol is afgerond en de gesmokkelde persoon op de eindbestemming is aangekomen, wordt de andere helft betaald. In het onderzoek LAMPREI werd deze constructie toegepast. Na een aantal mislukte pogingen om Europa binnen te reizen, kwamen de twee Irakezen uit één van de smokkelzaken in contact met de mensensmokkelaar. Deze man beloofde een reis te kunnen regelen voor een bedrag van 13.000 dollar. Hiervan moest 5.000 dollar worden aanbetaald. Na aankomst in Europa zouden zij de andere 8.000 dollar betalen. De smokkelaar wilde pasfoto's en kopieën van hun Irakese paspoorten hebben. Ze moesten zorgen dat hun Turkse visum verlengd werd op de luchthaven. Ze werden voorzien van andere paspoorten en gingen via Casablanca met de boot naar Spanje waar ze het Schengengebied zonder problemen binnenreisden. Tijdens hun treinreis van Frankrijk via België naar Duitsland

werden ze echter door de Duitse autoriteiten aangehouden omdat ze gebruik maakten van valse Deense paspoorten met hun eigen personalia. Beide mannen vroegen asiel aan in Duitsland en verklaarden bovenstaand verhaal over de verdachte.

4.2 Casestudies

Aan de hand van de verschillende barrières zijn de door de smokkelaars toegepaste MO's aan de orde gekomen. Door middel van de beschrijvingen, aangevuld met voorbeelden uit de dossiers, is getracht inzicht te verschaffen in de werkwijzen van de verdachten. Ieder onderzoek heeft een eigen karakter en vaak een specifieke MO. Er zaten echter drie MO's tussen die naar onze mening onvoldoende naar voren zijn gekomen in bovenstaande beschrijving, maar die zeker aandacht behoeven. Ten eerste betreft dat de garantstellingen die werden misbruikt in het onderzoek ANNA. In subparagraaf 4.2.1 zal dieper ingegaan worden op de procedure en de gehanteerde MO. Ten tweede wordt in subparagraaf 4.2.2 dieper ingegaan op de procedure voor gezinshereniging die in het onderzoek HARFORD werd misbruikt. Ten slotte wordt het fenomeen schijnhuwelijken aan de hand van het onderzoek TONG behandeld.

4.2.1 Garantstellingen

Begin september 2008 kwam er bij de politie Kennemerland een "Meld Misdaad Anoniem" melding binnen over een echtpaar dat mensen uit de Filipijnen naar Nederland zou halen, waarna ze door zouden reizen naar Italië. De vrouw zou mensen regelen die Filipijnse personen uitnodigden om naar Nederland te komen, waarvoor deze mensen een vergoeding ontvingen. Op basis van de uitnodiging werd een toeristenvisum aangevraagd waarmee de Filipijnse personen naar Nederland konden reizen, waar ze vervolgens werden opgevangen door het echtpaar. De reis werd na een paar dagen vervolgd naar Italië waar de Filipijnse personen zouden gaan werken in de huishouding. Gemiddeld zouden er op deze wijze vier mensen per maand naar Nederland (en vervolgens naar Italië) worden gesmokkeld.

Procedure aanvraag visum kort verblijf

Om een toeristenvisum voor drie maanden te verkrijgen, dient aan verschillende eisen te zijn voldaan. Een van die eisen is dat de visumaanvrager beschikt over voldoende middelen van bestaan. Als hij of zij daar niet aan kan voldoen, dan

bestaat de mogelijkheid dat een ander garant staat⁸. Dit gebeurt middels een formele garantstelling die kan worden aangevraagd bij de gemeente waar de betreffende persoon in Nederland woonachtig is. Om garant te kunnen staan voor een vreemdeling, dient een garantsteller een formulier in te vullen en ondertekenen, waarin de personalia van zowel de vreemdeling als de garantsteller staan vermeld. Dit formulier kan bij elke gemeente worden verkregen. Het is hierbij de taak van de gemeente om na te gaan of de garantsteller staat ingeschreven in de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA). De garantsteller dient zich bij de gemeenteambtenaar te identificeren met een geldig identificatiebewijs. Als hieraan is voldaan, wordt door de betreffende ambtenaar namens de burgemeester op het formulier een stempel geplaatst en getekend voor legalisatie van de handtekening van de garantsteller (Politie Kennemerland, 2009).

Het ministerie van Buitenlandse Zaken is de bevoegde instantie die visumaanvragen in ontvangst neemt en behandelt. Met een uitnodigingsbrief, een geldig paspoort en de garantverklaring, kan een visum kort verblijf aangevraagd worden bij de Nederlandse ambassade. Bij de garantverklaring dienen stukken overlegd te worden waaruit moet blijken dat de garantsteller over voldoende en duurzame middelen van bestaan beschikt. Hierbij kan gedacht worden recente loonstrookjes of een kopie van het arbeidscontract (Immigratie- en Naturalisatiedienst, 2011). De aanvraag wordt dan vastgelegd in het Nieuwe Visum Informatie Systeem (NVIS) en de visumaanvrager wordt gecontroleerd in het Nationale Schengen Informatie Systeem (NSIS). Ook wordt hij of zij uitgenodigd voor een interview met een medewerker van de ambassade om de aannemelijkheid van het opgegeven reisdoel te toetsen. Op basis hiervan is de ambassade zelfstandig bevoegd een visum af te geven. Als een visumplichtige vreemdeling in Nederland aankomt, dan moet deze zich binnen 72 uur na aankomst melden bij de vreemdelingenpolitie. Als de vreemdeling zich niet aan deze meldplicht houdt, dan voldoet hij of zij niet aan de voorwaarden, welke aan de verblijfsvergunning zijn verbonden en vervalt het verblijfsrecht van rechtswege (Politie Kennemerland, 2009).

⁸ Een garantstelling wordt gevraagd om meer zekerheid te krijgen over de tijds terugkeer van de visumaanvrager. In de garantverklaring staat dat de kosten die voor de Staat of andere overheidsinstellingen zijn ontstaan, op de garantsteller van de vreemdeling kunnen worden verhaald (Immigratie- en Naturalisatiedienst, 2011).

Misbruik van de procedure

Binnen het onderzoek ANNA werden door het echtpaar garantstellers voor de Filippijnse personen geworven. Er werd hen beloofd (zo blijkt uit verklaringen) dat het legaal was en dat ze enkel een dienst bewezen aan de Filippijnse personen die op deze wijze hierheen konden komen en elders in Europa konden gaan werken. De geworven garantsteller ging op zijn of haar beurt naar de gemeente om een formulier aan te vragen. Zoals uit bovenstaande beschrijving blijkt zou op dat formulier onder andere de personalia van zowel de vreemdeling als de garantsteller vermeld moeten staan. Binnen onderzoek ANNA werden door de gemeente vaak blanco formulieren afgegeven waarop enkel de naam en handtekening van de garantsteller waren opgenomen. De personalia van de Filippijnse persoon waarvoor ze garant stonden was niet opgenomen, en voor de gemeente bleef dus onbekend wie er hierheen zou komen. Samen met het formulier, leverden de garantstellers een loonstrook en een kopie van hun paspoort in bij het echtpaar.

Deze papieren werden samen met een uitnodigingsbrief naar de Filippijnse persoon in kwestie verstuurd⁹. De betreffende Filippijnse persoon ging vervolgens naar de ambassade om een visum aan te vragen. Zijn of haar gegevens werden daar gecheckt en de visumaanvrager werd vervolgens uitgenodigd voor een interview met een ambassademedewerker. Omdat het echtpaar vermoedelijk vooraf de gegevens had toegezonden, kon de Filippijnse persoon tijdens het interview volledig antwoord geven op de vragen over zijn of haar garantsteller. In veel gevallen werd er vervolgens een visum kort verblijf afgegeven.

Wanneer het visum afgegeven was, kon de Filippijnse persoon naar Nederland vliegen en legaal de grens passeren met zijn of haar Schengenvisum. Op Schiphol werd de persoon opgehaald door het echtpaar dat ook de garantstellingen geregeld had. Normaliter zou de Filippijnse persoon zich binnen 72 uur moeten melden bij de Vreemdelingenpolitie. Het aanmelden gebeurde niet, waardoor de vreemdelingenpolitie niet op de hoogte was van het verblijf. In plaats van het aanmelden, reisde de Filippijnse persoon dezelfde dag of een dag daarna door naar Rome of Milaan. Dit werd tevens geregeld door het echtpaar.

⁹ Later blijkt uit de verklaringen dat de garantstellers niets van de uitnodigingsbrieven wisten. Ze zouden deze niet geschreven en niet ondertekend hebben. Mogelijk gebeurde dat valselijk door het echtpaar.

Vermoedelijk werden de Filippijnse personen daar vervolgens tewerk gesteld in de huishouding. Dat deel viel echter buiten de scope van het onderzoek.

Uitkomsten onderzoek

Binnen het onderzoek is vast komen staan dat er minimaal 55 Filippijnse personen op deze wijze naar Nederland en vervolgens mogelijk naar Italië zijn gesmokkeld. Uiteindelijk zijn er twaalf garantstellers aangehouden, die allen tussen de € 500,- en € 700,- per “geslaagd visum” ontvingen. Het echtpaar ontving voor het regelen van de garantstellingen en de vlucht tussen de € 6000,- en € 7500,- per Filippijnse persoon. Dat geld werd vervolgens geïnvesteerd in het hotel dat de vrouw heeft op de Filippijnen. Naar aanleiding van de bedragen die een schriftje stonden vermeld dat werd aangetroffen bij de huiszoeking in het huis van het echtpaar, is een globale berekening van de opbrengsten gedaan. Het totaalbedrag wordt geschat op € 274.880,-.

4.2.2 Gezinshereniging

Het onderzoek HARFORD is een onderzoek van de SIOD en heeft betrekking op het misbruiken van legale procedures om gezinshereniging dan wel –vorming te kunnen realiseren. Er worden door de hoofdverdachten die werkzaam zijn als directeur of voorman van een aantal bedrijven in de uitzend- en detacheringbranche, vervalste of valse arbeidscontracten verstrekt waardoor werknemers hun partner naar Nederland kunnen halen of kunnen laten blijven.

HARFORD

In het onderzoek HARFORD zijn twee mannen met de Nederlandse nationaliteit hoofdverdachten. Zij zijn directeur of voorman van een aantal bedrijven in de uitzend- en detacheringbranche die worden aangeduid als de XX-groep. In deze bedrijven zijn veel buitenlandse werknemers actief die verschillende nationaliteiten bezitten. Voornamelijk de Turkse en Marokkaanse vreemdelingen die werkzaam zijn in de bedrijven, dienen als referent voor de vreemdelingen die een aanvraag voor verblijf bij hun partner (de referent) in Nederland doen. Voor het aanvragen van verblijf van de vreemdeling bij de partner in Nederland moet de referent aan een aantal eisen voldoen, waaronder het kunnen overleggen van loonstroken etc. In het onderzoek HARFORD worden deze documenten vervalst of valselijk opgemaakt, waardoor er mensen op basis van gezinshereniging/-vorming onrechtmatig naar Nederland zijn gehaald. Door middel van het frauderen met het betalen van loonbelasting en het vragen van geldbedragen voor de valse documenten, is er door de twee hoofdverdachten

wederrechtelijk verkregen voordeel vergaard. Naast de twee hoofdverdachten, zijn ook een vijftal 'ploegbazen' met de Turkse, Oostenrijkse en Nederlandse nationaliteit verdachte, aangezien zij een rol spelen in de tewerkstelling van de werknemers en er een nauwe samenwerking is met de twee hoofdverdachten.

Procedure aanvraag gezinshereniging

Om een partner op basis van gezinshereniging naar Nederland te laten komen, dient de aanvrager (hier nader genoemd als de referent) eerst een MVV aan te vragen voor zijn partner die hij naar Nederland wil halen. Zonder MVV kan de partner Nederland niet inreizen. Om deze MVV als referent aan te kunnen vragen, dient diegene te voldoen aan een aantal eisen. Eén van de eisen is het hebben van voldoende inkomen. Dit dient de referent te kunnen bewijzen aan de hand van het overleggen van een arbeidscontract, loonstroken en een werkgeversverklaring. Indien de MVV-aanvraag gelukt is, kan de partner Nederland inreizen, waarna een verblijfsvergunning kan worden aangevraagd.

Misbruik van de procedure

Om aan de gestelde eisen van de IND om een MVV voor de vreemdeling aan te vragen te kunnen voldoen, fungeert de XX-groep als werkgever van de referent. De XX-groep regelt valselijk opgemaakte contracten, loonstroken en werkgeversverklaringen waaruit blijkt dat de referent voldoet aan de inkomensnorm die gesteld is door de IND. In feite werkt de referent niet of minder gewerkte uren dan vermeld staat op de contracten en loonstroken en wordt er ook minder uitbetaald. Het loon wat als gevolg van het aantal contracturen wordt verdiend, wordt op de bankrekening van de referent gestort en er later weer van afgehaald. Dit zou erop kunnen wijzen dat het loon terugbetaald moet worden aan het bedrijf en dat de persoon in kwestie feitelijk geen (dan wel minder loon) ontvangt dan vermeld staat op het arbeidscontract of de loonstroken. Dit gebeurt louter om aan de inkomenseis van de IND te kunnen voldoen. Indien tijdens de procedure blijkt dat niet wordt voldaan aan de inkomenseis, dan wordt het inkomen middels een nieuw arbeidscontract 'passend' gemaakt. Ook worden de arbeidscontracten afgesloten voor onbepaalde duur, hetgeen ongebruikelijk is in deze branche.

Het wederrechtelijk verkregen voordeel wordt door de hoofdverdachten vergaard door middel van het misbruiken van personeelsgegevens van de referenten welke zijn opgenomen in de personeelsbestanden van de verschillende bedrijven gelieerd aan de XX-groep. Op naam van deze referenten worden er uren arbeid verantwoord die feitelijk zijn verricht door mensen die niet gerechtigd zijn om

arbeid te verrichten. Door de verkeerde personen te verantwoorden bij de Belastingdienst, wordt er ten onrechte geen rekening gehouden met het zogenoemde ‘anoniementarief’ voor de loonbelasting. Als gevolg hiervan vindt er opzettelijk te weinig afdracht van loonbelasting, plaats.

Uitkomsten onderzoek

Door de jaren heen zijn aantoonbaar meerdere illegalen door de XX-groep tewerk gesteld en meerdere vreemdelingen gefaciliteerd bij hun vermoedelijke onrechtmatige toegang en/of verblijf. Tussen 2006 en 2008 ligt de schatting op 80 mensen. De referenten moesten voor de valse documenten die als basis voor de MVV-aanvraag dienden, tussen de € 500,- en € 2.500,- per persoon betalen. De totale schade bedraagt € 713.000,- aan de Belastingdienst en € 151.000,- aan premies. Van de betrokken vreemdelingen zijn door de IND de verblijfsvergunningen met terugwerkende kracht ingetrokken (Immigratie- en Naturalisatiedienst, 2012b).

4.2.3 Schijnhuwelijken

Het onderzoek TONG is in 2009 uit restinformatie van het onderzoek IJBOT gestart en heeft zich gefocust op de hoofdverdachte die zich schuldig maakt aan het smokkelen van personen vanuit India naar Europa, waaronder Nederland. Als modus operandi voor het smokkelen van de personen, wordt het arrangeren van schijnhuwelijken/schijnrelaties gebruikt voor illegaal in Nederland verblijvende Indiase en Pakistaanse mannen met Oost-Europese vrouwen. Door middel van het misbruiken van de legale procedure om als onderdaan van buiten Europa met Europese vrouwen te trouwen dan wel samen te wonen, wordt de smokkel van de illegale mannen bewerkstelligd.

TONG

In onderzoek TONG is er drie keer getracht een schijnhuwelijk/schijnrelatie te arrangeren tussen een illegale Indiase dan wel Pakistaanse man en een Oost-Europese vrouw uit Hongarije of Polen. Twee huwelijken/relaties zijn daadwerkelijk gearrangeerd in de onderzoeksperiode. In werkelijkheid zijn er louter op papier relaties en huwelijken gearrangeerd. De algehele regie was in handen van de hoofdverdachte. De vrouwen werden geworven door een Hongaarse betrokkene in dit onderzoek. Deze vrouwen werden naar Nederland gehaald om met de illegaal verblijvende mannen van buiten de EU op papier een schijnrelatie aan te gaan en op die manier het verblijf van de mannen te legaliseren. De illegale mannen moesten hiervoor betalen.

Procedure aanvraag verblijf partner bij EU-onderdaan

Indien een EU-onderdaan wil dat zijn niet-EU-partner rechtmatig bij hem kan verblijven op grond van het EU-recht, zal hij moeten aantonen dat hij reële en daadwerkelijke arbeid verricht (bijvoorbeeld door een werkgeversverklaring of loonstroken), dan wel dat hij voor zichzelf en zijn partner beschikt over voldoende middelen van bestaan en over een verzekering die de ziektekosten in Nederland volledig dekt. De partner moet zich in de vierde verblijfsmaand melden bij de IND om een aanvraag in te dienen tot afgifte van een verblijfsdocument. Dit document wordt veelal voor de duur van vijf jaar afgegeven. In het kader van de aanvraag dient de familierechtelijke relatie tussen de partner en de EU-onderdaan te worden aangetoond – bijvoorbeeld door middel van een huwelijksakte. Indien geen sprake is van een huwelijk zal moeten worden aangetoond dat sprake is van een duurzame, exclusieve relatie tussen de twee. Dit moet blijken uit een gezamenlijke huishouding die reeds een half jaar gevoerd is of het feit dat er uit de relatie een kind is geboren. De gezamenlijke huishouding moet blijken uit samenwoning van de EU-onderdaan met de partner. Dit kan bijvoorbeeld worden aangetoond doordat beiden ingeschreven staan op hetzelfde adres in een gemeentelijke administratie of door een huurcontract op beider naam te overleggen (Immigratie- en Naturalisatiedienst, 2012a).

De zich buiten het Schengengebied bevindende ongehuwde partner van een EU-onderdaan is niet mvv-plichtig maar dient wel te beschikken over een kosteloos afgegeven faciliterend visum, afgegeven door de Nederlandse ambassade in het land van herkomst of het land van bestendig verblijf. Dit is een zogenoemd C-visum en is 90 dagen geldig. Na aankomst in Nederland geldt de hierboven beschreven procedure (Immigratie- en Naturalisatiedienst, 2012a).

Misbruik van de procedure

De hoofdverdachte is regisseur van het gehele smokkelproces en van het arrangeren van de schijnhuwelijken-/relaties. Hij weet precies hoe de legale procedures omzeild kunnen worden en er valselijk een schijnhuwelijk-/relatie kan worden aangegaan door een illegaal in Nederland verblijvend persoon van buiten de EU met een EU-onderdaan. Hoofdverdachte geeft hier ook advies over aan de illegale mannen. De betrokken man uit Hongarije werft allereerst vrouwen in Oost-Europese landen. Ondertussen adviseert een betrokken advocaat de hoofdverdachte en de betrokken Hongaarse man over de procedure en de benodigde uittreksels om een aanvraag in te dienen bij de IND voor verblijf bij een partner uit de EU door een partner van buiten de EU.

In de tussentijd is de geworven vrouw uit Oost-Europa door de hoofdverdachte ingeschreven als werknemer bij een bedrijf door middel van een arbeidsovereenkomst, maar waar ze echter nooit gaat werken. Het betrokken loonbedrijf registreert echter wel valselijk een hoeveelheid uren die gewerkt zouden zijn. De werkgeversverklaring en de loonstroken zijn door het betrokken bedrijf en het loonbedrijf afgegeven. De eigenaar van dit loonbedrijf is dan ook verdachte in dit onderzoek, temeer omdat hij ook onderdak verleend aan de illegaal in Nederland verblijvende mannen. Daarnaast wordt er door de hoofdverdachte een bankrekening aangemaakt voor de vrouw waar haar loon, uit de fictieve werkuren die ze zou hebben gemaakt in het bedrijf, op uitbetaald wordt. Op basis hiervan kan aangetoond worden dat de Europese onderdaan zijn/haar partner van buiten de EU kan onderhouden. Tevens wordt er een valselijk huurcontract opgesteld waar de Oost-Europese vrouw woonachtig zou zijn.

De betrokken Hongaarse man haalt de vrouw naar Nederland waar ze zich inschrijft bij het immigratiekantoor en tevens in de GBA op het Nederlandse adres uit het huurcontract. Ook de illegaal in Nederland verblijvende Indiase man wordt op dit adres ingeschreven en bijgevoegd bij het valse huurcontract. In werkelijkheid zijn beide personen niet woonachtig op dit adres en is de woning op dit adres eigendom van één van de betrokkenen. De Hongaarse vrouw en de Indiase man maken samen foto's om de schijn van een relatie te doen opwekken ten overstaan van de IND. Dit onder begeleiding van de betrokken Hongaarse man en de hoofdverdachte. De vrouw verblijft een aantal dagen op een adres wat door de hoofdverdachte wordt geregeld. Na die paar dagen vertrekt ze weer naar het Oost-Europese land. Al dit bovenstaande moet de schijn doen opwekken dat een Europees onderdaan gezinshereniging wil aanvragen voor een momenteel illegaal in Nederland verblijvende man van buiten de EU.

Uitkomsten onderzoek

In totaal zijn er twee schijnhuwelijken gearrangeerd voor een Pakistaanse en een Indiase man die hun verblijf in Nederland wilden legaliseren door middel van een schijnhuwelijk/-relatie met een onderdaan van de EU. Voor het derde schijnhuwelijk/-relatie zijn wel voorbereidingen getroffen, maar heeft de illegale Indiase man uiteindelijk besloten om naar andere wegen te zoeken om zich te legaliseren in Nederland. Er zijn in totaal vijf verdachten in dit onderzoek aangemerkt, waaronder de twee Oost-Europese vrouwen. Daarnaast hebben er ook een tiental betrokkenen hun bijdrage geleverd aan het arrangeren van de schijnhuwelijken/-relaties door middel van het ter beschikking stellen van documenten, het faciliteren van een werkplek en het zijn van een juridisch dienstverlener. De drie illegaal in Nederland verblijvende mannen moesten tussen de € 6.000,- en

€ 36.000,- betalen aan de hoofdverdachte, een andere verdachte, de betrokken Hongaarse man en de betrokken advocaat. Deze bedragen zijn echter niet volledig of geheel niet betaald.

4.3 Type en soort smokkel

Binnen deze paragraaf gaat aandacht uit naar de verschillende typen en soorten smokkel. Bij het type smokkel, gaat aandacht uit naar de relatie en interactie tussen de smokkelaar en de gesmokkelde personen. Bij de soort smokkel wordt ingegaan op de motieven die mogelijk ten grondslag liggen aan de mensen-smokkelzaken.

4.3.1 Type

In het onderzoek van Van Liempt (2007) wordt mensensmokkel vanuit het perspectief van de gesmokkelde persoon bekeken. Op basis van 56 levensverhalen onderscheidt zij drie soorten smokkel, namelijk; het dienstverlenende, het sturende en het onderhandelende type. Hieronder volgt een korte beschrijving van de drie soorten smokkel.

Dienstverlenende type

Bij de dienstverlenende smokkel hebben de gesmokkelde personen duidelijk een idee waar ze heen willen en zijn ze zelf in controle over het verloop van het proces. Vaak is de eindbestemming bepaald aan de hand van contacten in het land van bestemming. De reis loopt vaak identiek aan het reguliere migratieproces, alleen speelt de reis zich af in het irreguliere circuit (Van Liempt, 2007).

Sturende type

Bij het sturende type hebben de gesmokkelde personen weinig tot geen autonomie, en de relatie tussen hen en de smokkelaar is vaak anoniem. Ze weten vaak niet waar ze heen gaan en totaal afhankelijk zijn van de smokkelaar (Van Liempt, 2007).

Onderhandelende type

Binnen het onderhandelende type vindt vaak veel interactie plaats tussen de smokkelaar en de gesmokkelde persoon, zo ook over de eindbestemming. Er wordt vaak stap voor stap gereisd, en de migranten hebben vaak meerdere smokkelaars nodig om de eindbestemming te bereiken. Uit onderzoek blijkt dat de keuzes die migranten maken, veelal gebaseerd zijn op informatie die ze verkrijgen uit hun eigen sociale netwerk omdat dat gezien wordt als de meest betrouwbare bron. Voor de smokkelaar is binnen dit type zijn reputatie van groot belang. Deze variant is niet alleen te verklaren vanuit de theorie van winstmaximalisatie. De inbedding in het netwerk en de reputatie van de mensensmokkelaar zijn ook van groot belang (Van Liempt, 2007).

Bij de 217 gesmokkelde personen die binnen de projectmatige opsporing van de KMar naar voren zijn gekomen, is gepoogd het verhaal op basis van de verklaringen en tapgesprekken in te delen naar de typen die door Van Liempt zijn onderscheiden. Daarnaast werden de 206 smokkelzaken uit de incidentgerichte opsporing bestudeerd. Bij de indeling kunnen diverse kanttekeningen geplaatst worden. De informatie is beperkt en wordt verzameld om een dossier op te bouwen om het delict mensensmokkel strafrechtelijk te bewijzen. Informatie over het type smokkel en de relatie tussen de gesmokkelde personen en hun smokkelaar is daarbij niet noodzakelijk. In een groot aantal zaken was het dan ook moeilijk om één of meerdere typen smokkel te herkennen en de interactie tussen smokkelaar en gesmokkelde personen te duiden. Daarbij kunnen interpretatieverschillen, ondanks het vele overleg tussen de verschillende mensen die de analyses uitvoerden, niet geheel uitgesloten worden.

Binnen de projectmatige opsporing lijkt geen eenduidig beeld naar voren te komen waarbij één van de beschreven types de boventoom voert. Er wordt binnen sommige smokkelzaken onderhandeld over de prijzen en de documenten. In het onderzoek DIKLIPHARDER bijvoorbeeld belt een verdachte naar de andere verdachte om het plan te bespreken. Door hem wordt letterlijk gezegd; *"Ik heb een ander programma, ik weet niet of die klanten ermee akkoord gaan of niet?"* Bij andere onderzoeken wordt door de gesmokkelde personen soms duidelijk aangegeven waar zij heen willen en worden ze zoveel als mogelijk geholpen bij wat ze willen en wensen. In dergelijke gevallen lijkt de smokkel meer van het dienstverlenende soort, zoals in de onderzoeken CABALLA, LAMPREI en HAPS. Het onderzoek PORDOI II neigt het meest in de richting van het sturende type. In PORDOI II zijn er geen signalen dat er enige vorm van overleg plaats heeft gevonden tussen de smokkelaars en de gesmokkelde personen. De gesmokkelde personen kwamen vermoedelijk uit China, terwijl verdachten onder meer uit Iran, Irak, Turkije en Nederland kwamen. De mogelijke taalbarrière maakte het

daarbij niet aannemelijk dat er gesproken was over de wijze waarop de personen gesmokkeld zouden willen worden. Daarnaast werd door één van de gesmokkelde personen verklaard dat zij gedurende de reis verkracht was. Dat facet duidt niet op controle over het smokkelproces zoals bij het dienstverlenende type, noch op een smokkelzaak waarbij onder andere de reputatie van groot belang is zoals bij het onderhandelende type.

In tegenstelling tot de zaken uit projectmatige opsporing, zijn de zaken binnen de incidentgerichte opsporing minder gelijkmatig verdeeld over de smokkelvarianten. Veel vaker dan bij de projectmatige onderzoeken, werden de smokkelincidenten als dienstverlenend getypeerd. De sturende en onderhandelende smokkelsoorten werden minder vaak herkend. Hierbij gelden eerder geplaatste kanttekeningen over de verschillende type opsporingsonderzoeken en de informatie die daaruit afkomstig is. Bij de incidentgerichte opsporing is er minder informatie beschikbaar op basis waarvan een type smokkel kan worden toegekend aan een zaak. Daarbij heeft de gesmokkelde persoon er niet altijd baat bij om veel informatie prijs te geven over zijn of haar smokkelaar omdat er een wederzijds belang is. Het kan echter zo zijn dat de mensensmokkelzaken die tijdens de incidentgerichte opsporing naar voren komen daadwerkelijk een ander, in dit geval meer dienstverlenend, karakter hebben.

4.3.2 Soort

In de literatuur over mensensmokkel wordt het delict als uitzonderlijk beschreven omdat de dader en de gesmokkelde personen de smokkel vaak niet als crimineel beschouwen. Het wordt eerder getypeerd als een dienst die verleend wordt, bijvoorbeeld door familie of vrienden waarbij de hulp aan bekenden als belangrijkste motief gezien wordt. Vooral binnen sociologisch onderzoek gaat aandacht uit naar de interactie tussen de smokkelaar en gesmokkelde personen. Belangrijkste methode van onderzoek is hierbij vaak interviews met gesmokkelde personen, waarbij een breed scala aan smokkelvarianten de revue passeert en een meer altruïstisch motief naar voren komt. Binnen de criminologie richt het onderzoek zich meestal op de groepering die de smokkelzaken organiseert en worden strafrechtelijke zaken als uitgangspunt genomen. Binnen dit perspectief is het maken van winst een veelvoorkomend motief voor het smokkelen van mensen (UNODC, 2010).

In het onderzoek waarin Kleemans en Brienen (2001) tien opsporingsonderzoeken over mensensmokkel analyseerden, ging aandacht uit naar de relatie tussen de smokkelaar en de gesmokkelde personen. In de zaken bleek vooral wederzijds vertrouwen en een wederzijds voordeel centraal te staan.

De gesmokkelde personen zijn eerder te typeren als klanten dan als willoze slachtoffers. Hoewel economisch gewin als belangrijke drijfveer wordt gezien, spelen ook andere motieven een rol. Het helpen van landgenoten en sociale verplichtingen kwamen in de onderzoeken aan de orde. In slechts twee van de door hen onderzochte dossiers, leek het enkel en alleen om winst te gaan (Kleemans & Brienen, 2001).

Hoewel binnen de projectmatige opsporingsonderzoeken het helpen van familie (zoals in NACHTRIT) en stamgenoten (zoals in HAPS) naar voren kwam, leek in driekwart van de zaken ook sprake te zijn van het maken van winst. Bij de incidentgerichte opsporing neigden de zaken meer richting een altruïstisch motief. Enerzijds, zoals hierboven al werd aangehaald uit het artikel van Kleemans en Brienen (2001), is er vaak sprake van een wederzijds belang. Beide partijen zijn er bij gebaat dat de gesmokkelde persoon op de eindbestemming aankomt. In sommige gevallen worden garanties afgegeven, dus zolang de verdachte opgesloten zit kan hij of zij er niet voor zorgen dat de smokkel doorgezet wordt. De gesmokkelde persoon heeft er dan geen baat bij een belastende verklaring af te leggen. Enkel op basis van de verklaringen is het mogelijk lastiger om een motief als winst te achterhalen. Omdat winstbejag geen onderdeel (meer) uitmaakt van de delictomschrijving van mensensmokkel, zal er mogelijk in de verhoren ook minder aandacht naar uit gaan. Dat deel hoeft immers niet strafrechtelijk bewezen te worden. Anderzijds kan het zijn dat er tijdens de controles personen staande gehouden worden die daadwerkelijk enkel een vriend of familielid een lift geven waarbij een grens overschreden wordt, zonder dat daar een grote som geld voor betaald wordt. Maar zoals door Kleemans en Brienen (2001) in hun artikel werd gesteld "*Ook vriendendiensten kunnen zeer lucratief zijn*".

5

Kenmerken individuen

In dit hoofdstuk worden de kenmerken van de verdachten en gesmokkelde personen beschreven. In de eerste paragraaf gaat de aandacht uit naar personen die tijdens de projectmatige opsporing in de jaren 2007 t/m 2010 naar voren zijn gekomen. De tweede paragraaf beschrijft de kenmerken van verdachten en gesmokkelde personen die tijdens de incidentgerichte opsporing naar voren zijn gekomen in de jaren 2009 en 2010.

5.1 Projectmatige opsporing

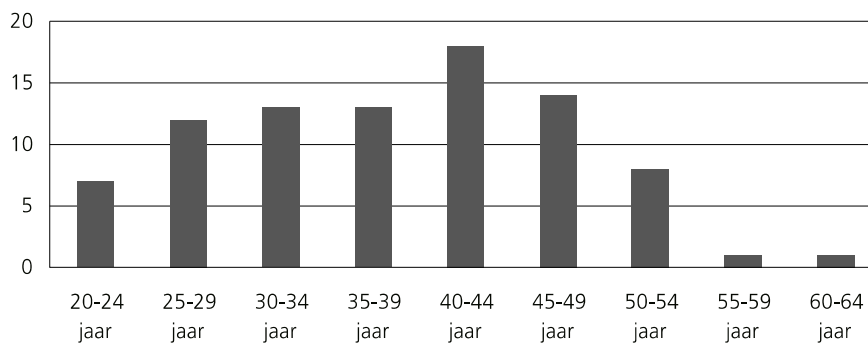
In § 5.1.1. wordt ingegaan op de kenmerken van de verdachten die binnen de projectmatige opsporing naar voren kwamen. Eerst wordt het aantal verdachten, hun leeftijd en geslacht beschreven. Daarna wordt ingegaan op de nationaliteit en de herkomst van deze personen, gevolgd door de enkele sociaaleconomische aspecten. In § 5.1.2 staan de kenmerken van de gesmokkelde personen centraal. Ook hier wordt eerst ingegaan op het aantal, de leeftijd en hun geslacht. Vervolgens komen de nationaliteiten en landen van herkomst aan bod. Ten slotte zal ingegaan worden op de sociaaleconomische situatie.

5.1.1 Verdachten

Binnen de projectmatige rechercheonderzoeken die in 2007 t/m 2010 gedraaid hebben bij de KMar, SIOD en politie zijn in totaal 142 verdachten van mensensmokkel naar voren gekomen. De groep bestond uit 109 mannen en 33 vrouwen. In onderstaande grafiek is een overzicht van de leeftijd van de verdachten opgenomen. Het betreft hier echter alleen de 87 verdachten die door de KMar zijn aangebracht.

Figuur 5-1

Leeftijd verdachten (n=87, N=142)

Nationaliteit en herkomst

De 142 verdachten hebben veruit het vaakst (57%) de Nederlandse nationaliteit. Ook werden er 17 Irakese (13%) en 12 Iranese (9%) verdachten onderkend. De andere nationaliteiten kwamen niet vaker dan vier keer voor en bij vijf verdachten is geen informatie opgenomen over de nationaliteit.

Tabel 5-1

Top 5 nationaliteit verdachten (n=123, N=142)

Nationaliteit	Aantal verdachten
Nederlandse	84
Irakese	17
Iranese	12
Somalische	4
Burundese	3
Indiase	3
Eindtotaal	123

De geboortelanden wijken echter af van de nationaliteit. Waar de Nederlandse nationaliteit vaak voorkwam (57%), is Nederland veel minder vaak het geboorteland van verdachten (19%). Irak en Iran komen na Nederland het vaakst voor als geboorteland. In de tabellen 5-1 en 5-2 zijn de top 5 nationaliteiten en de top 5 geboortelanden weergegeven.

Tabel 5-2

Top 5 geboorteland verdachten (n=121, N=142)	
Geboorteland	Aantal verdachten
Nederland	32
Irak	26
Iran	26
Somalië	10
India	10
China	7
Marokko	5
Pakistan	5
Eindtotaal	121

Socialeconomische achtergrond

Zoals in het hoofdstuk over de onderzoeksmethoden al naar voren kwam, zijn de onderzoeksdossiers over mensensmokkel die door de KMar zijn opgesteld, extra uitvoerig bestudeerd. Over de 87 verdachten die daaruit naar voren kwamen, kan dan ook meer achtergrondinformatie gegeven worden.

Er is daarbij onder meer gekeken naar het legale beroep van de verdachten. Opvallend is het hoge percentage verdachten (47%) dat geen reguliere baan heeft. Van het totaal van 87 verdachten blijken 32 verdachten (37%) een uitkering te ontvangen. In tien gevallen (11%) is geen informatie opgenomen over de reguliere baan van de verdachten. Verder voeren tien personen (11%) productiewerkzaamheden of uitvoerend werk uit en werken zes verdachten (7%) in de horeca. De overige elf (13%) werken in de zorg, verkoop, reclame, beveiliging of studeren nog.

Uit de verklaringen over werk, inkomsten en uitgaven werd met regelmaat verklaard over de schulden die de verdachten hadden. Zo verklaarde één van de verdachten uit onderzoek HAPS;

“Ik heb bijna 30.000 (dertigduizend) euro schuld. Toen ik in Groningen woonde, woonde mijn vrouw met de kinderen in Tilburg. Zij heeft geld geleend omdat haar moeder ziek was. Eerlijk gezegd weet ik niet precies hoe de schuld is ontstaan. Wij betalen dit vanaf afgelopen maand terug en dit wordt door de Sociale Dienst geregeld”.

Onderstaand fragment komt uit één van de verhoren uit onderzoek BEST;

“Hoeveel schulden heeft u in totaal?

Veel. Ik denk ongeveer 30.000 euro voor mijn studieschuld. ABN Amro ook ongeveer 30.000 euro. Dat is gekomen door de creditcard en een studielening. Bij de Postbank is de schuld ongeveer 5000 of 6000 euro. De Postbank stond toen garant voor mijn studie en daardoor is de schuld ontstaan. Ik heb ook bij een leningsmaatschappij schuld dat bedrag is 3000 a 4000 euro. Ik wilde het geld gebruiken om een draaitafel te kopen om Disc Jockey te worden. Ik ben nog geld verschuldigd aan de NUON. Het bedrag is nu ongeveer 3000 euro. Bij Aegis heb ik ook schulden. Het bedrag moet nu ook ongeveer 3600 euro zijn.

Ik heb nog boetes openstaan. Het bedrag dat open staat is zeker nog 1000 euro. Ik heb nog kleine schulden opstaan bij andere bedrijven. Het bedrag is ongeveer 4000 euro”.

In onderstaand schema is een overzicht opgenomen van het aantal en de hoogte van de schulden die verdachten hebben.

Tabel 5-3

Hoogte schulden van verdachten (N=87)		
Schulden verdachten		Aantal verdachten
Geen schuld		16
Ja	Ja, bedrag onbekend	5
	Ja, schuld van minder dan € 2.500,-	9
	Ja, schuld tussen € 2.500,- en € 5.000,-	5
	Ja, schuld tussen € 5.000,- en € 10.000,-	6
	Ja, schuld tussen € 10.000,- en € 25.000,-	12
	Ja, schuld van meer dan € 25.000,-	10
Onbekend		24
Eindtotaal		87

Van de 87 verdachten waren er 52 die antecedenten hadden. Gezamenlijk waren de 52 personen verantwoordelijk voor 90 antecedenten (JDS), uiteenlopend van migratiecriminaliteit (9) tot geweldsmisdrijven (10) en levensdelicten (2). Los van de criminele activiteiten in het verleden, bleken verschillende verdachten (17) er naast mensensmokkel ook andere illegale praktijken op na te houden. Naast mensen werden er in onderzoek BELONE mogelijk ook sigaretten gesmokkeld, zou één van de verdachte van HAPS ook Khat smokkelen en werden bij de verdachten van PORDOI II en SUNJATA wapens aangetroffen. Van de nevenactiviteiten was fraude de meest gerapporteerde, waarbij met name identiteitsfraude, documentfraude en fraude met asielverhalen voorkwamen. Uit een tapgesprek uit het onderzoek NACHTRIT komt naar voren hoe de smokkelaar het asielverhaal met één van de gesmokkelde dames kortsluit;

*Fragment telefoontap uit onderzoek NACHTRIT
Verdachte X wordt gebeld door gesmokkelde Y*

X *“Wat heb je in je hoofd en in je hart dat je wil gaan vertellen? Wat wil je... (zin niet afgemaakt). Laat ik jou overhoren.*

Y *Wat ik ga zeggen?*

X *ja*

Y *over hoe ik ben gekomen*

X *ja*

Y *Dat ik prostitutie werk deed, dat weet je toch*

X *ja*

Y *En toen kwam ik deze man tegen*

X *ja want dat moeten ze je als eerst vragen. Daarna gaan ze zeggen dat ze je verhaal niet nodig hebben maar wel willen ze vragen over hoe je hierheen bent gekomen*

Y *Ja*

X *Dat is het eerste ding. Dat is het eerste interview: hoe jij hier bent gekomen. In de 2de interview gaat het over je verhaal.*

Y *Ja*

X *Je moet het tegen hen zeggen wat de reden is waarom je je naam hebt gebruikt om dat werk te gaan doen. Dan zeg je dat het voor Bondo society was.”*

Vervolgens instrueert verdachte gesmokkelde over wat zij het beste kan zeggen tijdens haar interview.

Een ander voorbeeld waaruit blijkt dat gesmokkelde migranten wordt geadviseerd om een verklaring af te leggen die niet strookt met de werkelijkheid kwam naar voren in onderzoek LAMPREI. Onderstaand citaat is afkomstig uit een gehoor van een gesmokkelde migrant.

V *“Hebben jullie in de woning bij AAA nog gesproken over jullie asiel-aanvraag?”*

A *“Ja hier hebben wij wel over gesproken. Ik zelf maakte me zorgen over de asielaanvraag omdat we via Italië naar Nederland waren gekomen. Ik was bang dat de aanvraag daarom afgewezen zou worden. BBB en AAA hebben mij vervolgens gerustgesteld en uitgelegd dat ik mijn geen zorgen hoefde te maken. AAA en BBB hebben uitgebreid aan mijn moeder en mijzelf uitgelegd wat we precies moesten vertellen bij onze asielaanvraag. Dit is wat wij vervolgens dus ook bij onze aanvraag bij de IND hebben verteld. Daarom hebben wij ook verteld dat we met een vrachtwagen naar Nederland waren gekomen.”*

“AAA heeft mij verteld wat ik moest gaan vertellen bij mijn asiel aanvraag. Ik moest vertellen dat ik vanuit Irak naar Turkije ben gevlogen en daarna met de vrachtauto naar Nederland ben gekomen. Dit verhaal heb ik ook verteld bij de IND en in mijn eerste verhoor tegen U.”

“Op donderdag 20 september 2007 bracht AAA mij naar Ter Apel. Er werden vingerafdrukken van mij genomen. Ik ging met een vrouw die ik heb leren kennen in Ter Apel (genaamd CCC) naar Alkmaar. Deze vrouw was op grond van gezinshereniging naar Nederland gekomen. Op zondagmiddag zijn we weer terug gegaan naar Ter Apel. Daar zag ik mensen die vroegen waar ik vandaan kwam en welk verhaal ik ging vertellen. Ik zei dat ik de waarheid wilde vertellen. Iedereen vond mij stom, niemand vertelt de waarheid. Iedereen vertelde mij dat ik moest vertellen dat ik met de vrachtauto was gekomen. Ik zei dat dit moeilijk was voor mij. De mensen hebben een vrachtauto voor mij getekend. Ik vond dit moeilijk om dit te onthouden. Hierop heb ik naar AAA gebeld en hij zei nee, de waarheid is beter. Iedereen daar zei tegen mij nee. Vervolgens heb ik weer met AAA gebeld. Hij zei dat ik het zelf maar moest bepalen. Hij vertelde mij dat hij zelf wel de waarheid had verteld. Ik probeerde elke dag weer opnieuw het verhaal te herinneren. Uiteindelijk heb ik het zo verteld. Iedereen verteld dat ze met de vrachtauto zijn aangekomen.”

Medewerkers van de IND zijn getraind om dergelijke gefabriceerde verhalen te onderkennen (Immigratie- en Naturalisatiedienst, 2012b).

5.1.2 Gesmokkelde personen

Uit de projectmatige rechercheonderzoeken van de KMar, SIOD en politie kwamen 384 gesmokkelde personen naar voren. De smokkelzaken worden niet altijd onderschept, waardoor de gegevens niet altijd compleet zijn. Van bijna een derde is in de dossiers dan ook niets over het geslacht opgenomen. Ongeveer 35% is van het mannelijke en bijna 33% van het vrouwelijke geslacht.

Over het geboortjaar is vaak geen informatie bekend. Bij een derde van de gesmokkelde personen werd de geboortedatum opgenomen en bleek bijna tweederde van die groep (80 personen) tussen de 20 en 35 jaar oud. Tien gesmokkelde personen vielen in de leeftijdscategorie 35-40 jarigen. Er waren 22 personen jonger dan 20 jaar en de overige 14 waren ouder dan 40 jaar.

Nationaliteit en herkomst

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de nationaliteiten van de gesmokkelde personen die tien keer of meer naar voren zijn gekomen in de onderzoeken.

Tabel 5-4

Nationaliteit gesmokkelde personen (n=238, N=384)	
Nationaliteit	Gesmokkelde personen
Irakese	60
Filippijnse	55
Iranese	35
Chinese	35
Indiase	18
Oekraïense	13
Burundese	12
Somalische	10
Eindtotaal	238

In 121 van de 384 blijft de nationaliteit van de gesmokkelde persoon onbekend. In negen van de rechercheonderzoeken werden 60 personen met de Irakese nationaliteit gesmokkeld. Zij vormen qua nationaliteit de grootste groep. De Chinese en Iranese personen werden eveneens in diverse rechercheonderzoeken gesmokkeld.

Opvallend in de verdeling is het hoge aantal (55) Filippijnse personen. Zij zijn gesmokkeld over plusminus vijf jaar tijd en zijn naar voren gekomen in onderzoek ANNA. Middels een garantverklaring hebben ze op valse gronden een visum gekregen om naar Nederland te komen. Een volledige beschrijving van de MO is terug te vinden in paragraaf 4.2.1. Wanneer de nationaliteiten afgezet worden tegen de geboortelanden, blijkt dit aspect minder vaak onbekend te blijven. Dit kan verklaard worden door 28 personen waarvan het geboorteland India is, maar de nationaliteit onbekend is gebleven. Verder liggen de aantallen qua nationaliteit en geboorteland niet ver uit elkaar.

Sociaaleconomische achtergrond

Over de achtergronden van de gesmokkelde personen is niet altijd informatie beschikbaar. Ten eerste omdat de identiteit van de gesmokkelde personen niet altijd bekend wordt. Als deze vastgesteld kan worden, gaat het in de onderzoeksdossiers over het bevestigen van de smokkel en niet over de sociaal-economische situatie van de "getuige". Van de gesmokkelde personen die asiel in Nederland hebben aangevraagd en aan wie een V-nummer is toegekend, zijn het eerste gehoor en nader gehoor bij de IND opgevraagd. Het aantal bleef echter beperkt.

Van ruim 60% van alle gesmokkelde personen (niet alleen de asielaanvragers) is het migratiemotief onbekend gebleven. Bij 103 personen (26,8%) was economische verbetering de reden om te migreren. Politieke redenen waren voor 14 gesmokkelde personen de aanleiding om het land te verlaten, waarvan er vier zelf politiek actief waren. Daarnaast kwamen gezinshereniging (9), religie (7) en oorlog (6) als migratiemotief naar voren. De reden om te kiezen voor het gebruik van een smokkelaar is nauwelijks naar voren gekomen in de dossiers, waardoor helaas daarover geen uitspraken gedaan kunnen worden.

Over de scholing van de gesmokkelde personen is in 88% (339 van 385) niets gerapporteerd. Van de resterende 46 hebben twee personen geen opleiding genoten. In 14 gevallen betrof het nog een kind, waardoor het toekennen van een opleidingsniveau niet van toepassing was. Er zijn 12 personen die de lagere school hebben afgerond, tien van hen hebben een middelbare opleiding afgerond en acht hebben hoger onderwijs genoten.

Van ruim de helft (213) van de groep gesmokkelde personen is geen informatie opgenomen over een asielaanvraag. Van de overige 172 personen vraagt 59% (102) geen asiel aan, 51 van hen vragen asiel aan in Nederland en 19 doen dat

in het buitenland. Tot de 102 personen die geen asiel aangevraagd hebben, behoort de groep Filippijnen uit het onderzoek ANNA .

5.2 Incidentgerichte opsporing

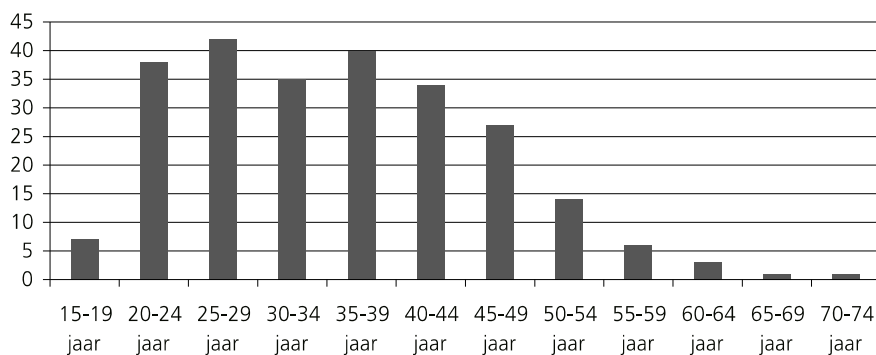
In § 5.2.1. wordt ingegaan op de kenmerken van de verdachten die binnen de incidentgerichte opsporing naar voren kwamen. Eerst wordt het aantal verdachten, hun leeftijd en geslacht beschreven. Daarna wordt ingegaan op de nationaliteit en de herkomst van deze personen, gevolgd door de enkele sociaaleconomische aspecten. In § 5.2.2 staan de kenmerken van de gesmokkelde personen centraal. Ook hier wordt eerst ingegaan op het aantal, de leeftijd en hun geslacht. Vervolgens komen de nationaliteiten en landen van herkomst aan bod.

5.2.1 Verdachten

Binnen de incidentgerichte opsporing zijn over de jaren 2009 en 2010 in totaal 248 verdachten aangehouden. Van hen was 87,5% (217) van het man en 12,5% (31) vrouw. In onderstaand overzicht is de verdeling naar leeftijd opgenomen.

Figuur 5-2

Leeftijd verdachten (N=248)

Opvallend is dat de verdachten uit de incidentgerichte opsporing over het algemeen jonger zijn dan de verdachten uit de projectmatige

rechercheonderzoeken. De gemiddelde leeftijd van de verdachten binnen de incidentgerichte opsporing ligt tussen 25 en 30 jaar. Bij de projectmatige opsporing ligt de gemiddelde leeftijd tien jaar hoger, tussen de 35 en 40 jaar.

Tabel 5-5

Nationaliteit verdachten	
Nationaliteit	Aantal verdachten
Nederlandse	55
Turkse	14
Somalische	13
Duitse	10
Belgische	10
Afghaanse	10
Eindtotaal	112

Als op de nationaliteiten van deze verdachten wordt ingezoomd, blijkt dat de meeste verdachten (55) de Nederlandse nationaliteit hebben. In tabel 5-5 is een overzicht opgenomen van de nationaliteiten die over 2009 en 2010 tien keer of meer naar voren kwamen. Naast de nationaliteiten die in de tabel zijn opgenomen, werden er nog 50 andere nationaliteiten onderkend.

Tabel 5-6

Geboorteland verdachten (n=107, N=248)	
Geboorteland	Aantal verdachten
Somalië	25
Turkije	23
Nederland	17
Marokko	16
Afghanistan	15
China	11
Eindtotaal	107

Wanneer in plaats van naar de nationaliteit, naar het geboorteland van de verdachten gekeken wordt, blijkt de verdeling anders. Hoewel 55 verdachten (22%) de Nederlandse nationaliteit hebben, zijn slechts 17 van hen (6,6%) ook in Nederland geboren. In tabel 5-6 is te zien welke geboortelands meer dan tien keer naar voren kwamen.

Van deze 248 verdachten is het in 202 gevallen niet bekend of de verdachten antecedenten hebben en dus eerder als verdachten zijn aangemerkt voor een strafbaar feit. Er waren 14 verdachten niet eerder in aanraking gekomen met justitie en de overige 32 verdachten waren wel in de systemen opgenomen. De antecedenten hebben betrekking op uiteenlopende feiten waarvan in twee gevallen met zekerheid gezegd kan worden dat het ook betrekking had op migratiecriminaliteit.

Bij de grootste groep (37%) is onbekend gebleven wat zij voor reguliere baan hadden in het dagelijks leven. Bijna een kwart (23%) verrichtte uitvoerend werk of productiewerkzaamheden. Veertig personen (16%) hadden ten tijde van de smokkel geen baan. Van deze groep ontvingen 31 verdachten (13% van de totale groep verdachten) een uitkering.

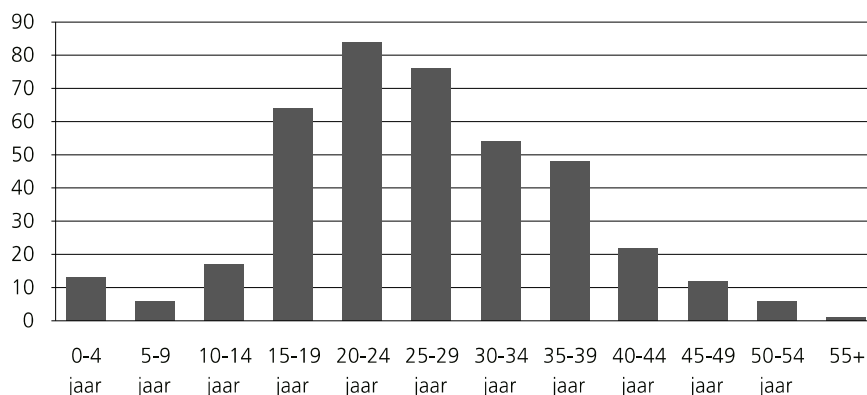
5.2.2 Gesmokkelde personen

In 2009 en 2010 zijn binnen de incidentgerichte opsporing in totaal 426 gesmokkelde personen onderkend. Daarvan waren er 262 man en 154 vrouw. In de overige tien gevallen is niets over het geslacht opgenomen.

In onderstaand figuur wordt de verdeling naar leeftijd weergegeven. Van 23 gesmokkelde personen is de leeftijd niet bekend en dus ook niet in de grafiek opgenomen.

Figuur 5-3

Leeftijd gesmokkelde personen (n=403, N=426)

Evenals bij de verdachten is er bij de gesmokkelde personen een enorme diversiteit aan nationaliteiten, waarvan de Afghaanse (45), de Paraguyaanse (43), en de Somalische (36) nationaliteiten de top 3 vormen. Onderstaande tabel bevat een overzicht van de nationaliteiten die in 2009 en 2010 tien keer of meer voorkwamen.

Tabel 5-7

Nationaliteit gesmokkelde personen (n=254, N=426)

Nationaliteit	Aantal gesmokkelde personen
Afghaanse	45
Paraguyaanse	43
Somalische	36
Turkse	27
Chinese	23
Joegoslavische	22
Marokkaanse	19
Russische	16
Congolese	13
Indiase	10
Eindtotaal	254

Opvallend zijn de 43 Paraguayaanse gesmokkelde personen. In december van 2009 kwam deze groep van ruim 40 personen op de luchthaven Schiphol aan. Het Sluisteam van de KMar wachtte het reisgezelschap naar aanleiding van een tip bij de gate op. De groep die voornamelijk uit vrouwen bestond, deed zich voor als een religieuze club. Ze droegen allen eenzelfde soort T-shirt en een rozenkrans om als zodanig geïdentificeerd te worden. Uit de verklaringen van de gesmokkelde personen bleek dat deze opzet bedacht was door een reisbureau uit Paraguay. De groep werd goed geïnformeerd over de reis die na Brazilië, Londen en Amsterdam zou eindigen in Spanje. Eén van de gesmokkelde dames verklaarde het volgende;

“Hij heeft ons een contract gegeven. Er is vergaderd en we moesten klaar zijn voor de reis. Het contract was een vrij lang A4 waarin stond dat als we tegengehouden zouden worden bij de grens dat we ons geld niet terug zouden krijgen. Verder weet ik niet wat er in het contract staat.Hij heeft verteld hoe de reis in elkaar zit. Hij heeft ons een lijst gegeven met kant en klare antwoorden over vragen van de grenspolitie. En dat we ons moesten gedragen. We hebben de T-shirts en een ketting met een kruis eraan gekregen van X. We kregen allemaal een T-shirt, zodat wij ons identificeren als een religieuze groep. Dit was allemaal verzonnen om ons als groep te laten lijken. Verder zijn dezelfde instructies herhaald die besproken zijn bij de vergadering”.

(PL27RV/09-097246)

Eén van de gesmokkelde mannen gaf het volgende aan het Sluisteam te kennen;

“Enkele dagen voor de aanvang van de reis is er een vergadering geweest waar X en Y omtrent hetgene wat gezegd en gedaan moest worden. Zij hebben ons uitgelegd hoe de tour eruit zou zien. Wij moesten dit weten omdat dit een verzonnen verhaal is. Het verhaal over Parijs is ook een verzonnen verhaal. Wij zouden vandaag bij aankomst naar Spanje moeten gaan”. (PL27RV/09-097246)

Als de geboortelanden vergeleken worden met de nationaliteiten, wijken deze nauwelijks af van elkaar af. De enige opvallendheid is dat Irak en Iran als geboorteland vaker dan 10 keer voorkomen, terwijl ze bij de nationaliteiten minder vaak genoemd worden.

De reden om te migreren is niet altijd duidelijk geworden. Dit bleef in 115 casussen onbekend. In 46% (197) van de gevallen werd economische verbetering als motief genoemd. Politieke redenen werden 24 keer aangehaald en oorlog werd door 22 personen als motief genoemd. In de overige zaken werden gezinshereniging (17), nieuwe partner (8), religie (1), studie (1) en andere of geen reden (20) aangehaald.

6

Criminele samenwerkingsverbanden

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de criminele samenwerkingsverbanden (CSV's) zoals die in het opsporingsonderzoek zijn vastgesteld. Het gaat hier om 28 CSV's. Alvorens dieper wordt ingegaan op deze CSV's, wordt in § 6.1 een korte beschrijving gegeven van de verdachtencombinaties van alle projectmatige onderzoeken die zijn geanalyseerd, ongeacht of er in het betreffende onderzoek een CSV werd vastgesteld. In § 6.2 zullen de CSV's worden beschreven in termen van grootte, samenstelling, gebruik van contrastrategieën en witwas-methoden. In § 6.3 wordt de organisatie beschreven aan de hand van rolverdelingen en netwerkstructuren.

6.1 Beschrijvingen verdachtencombinaties

1. Verdachtencombinatie onderzoek BELONE

Een groep van vier Nederlandse mannen en één Zweedse man die allen in Irak zijn geboren smokkelden mensen van Nederland via Duitsland naar Scandinavië. Om beurten leverde verdachte A en verdachte B illegale vreemdelingen uit Irak aan bij verdachte C. Verdachte C coördineerde de smokkelzaken vanuit Nederland en had veel contact met personen uit Zweden. De Zweedse verdachte D reed continue op en neer om de mensen naar de plaats van bestemming te brengen. Op deze manier werden er in minimaal tien zaken minstens 18 personen gesmokkeld. Vermoedelijk werden er naast mensen ook sigaretten gesmokkeld. Bij een huiszoeking werden 19 valse en vervalste identiteitsdocumenten aangetroffen.

2. Verdachtencombinatie onderzoek CABALLA

Het criminele netwerk bestond uit drie mannelijke verdachten geboren in Bujumbura in Burundi. Eén van hen bezit de Nederlandse nationaliteit. De vier hielden zich al jaren bezig met georganiseerde migratiecriminaliteit vanuit Afrika naar Nederland, of vanuit Nederland naar Engeland. De hoofdverdachte trad op als bemiddelaar / contactpersoon, reisbegeleider en faciliteerder van reisdocumenten. De twee andere verdachten traden op zijn verzoek op als chauffeur of faciliteerder van reisdocumenten.

Opvallend was dat twee van de drie verdachten meerdere malen aangifte hadden gedaan van vermissing van hun reisdocumenten. De gesmokkelde personen (21) waren allen afkomstig uit Burundi. Het grootste deel van hen werd met de smokkelaars in contact gebracht door een in Burundi werkzame pater. De gesmokkelde personen maakten gebruik van vervalste reisdocumenten om per vliegtuig naar Europa te reizen. De criminele feiten kwamen aan het licht door een bij de Nederlandse politie afgelegde verklaring van een in Ierland verblijvende man van Burundese afkomst. Hij zou nog geld krijgen van één van de gesmokkelde personen, die inmiddels onder een valse naam in Nederland in de asielpcedure zat. Naar aanleiding van deze zeer gedetailleerde verklaring werd een onderzoek ingesteld. Tijdens dit onderzoek bleek de hoofdverdachte gesignaleerd te staan namens de Burundese autoriteiten wegens onderzoek naar mensenhandel c.q. documentenvervalsing c.q. diefstal.

3. Verdachtencombinatie onderzoek DIEVER

De zeven mannelijke verdachten zijn van oorsprong afkomstig uit Irak. Drie van hen hebben de Nederlandse nationaliteit. De verdachten hielden zich bezig met het smokkelen van personen met de Iraaks-Koerdische nationaliteit vanuit Frankrijk naar Zweden. Eén van de verdachten trad in Nederland op als regisseur van de smokkel en onderhield daartoe contact met één van de verdachten die zich in Frankrijk bevond (deze verdachte werd door de Franse autoriteiten aangehouden en berecht). Twee van de verdachten traden op als chauffeur/reisbegeleider. De te smokkelen personen werden door hen per personenauto in Parijs opgehaald en via de zuidgrens Nederland binnengesmokkeld. In Nederland werden de gesmokkelde personen voor enkele dagen ondergebracht in de woningen van een tweetal verdachten, om vervolgens per auto naar Zweden te worden getransporteerd. Eén van de verdachten trad op als undergroundbanker. Bij de doorzoeking van de woning van de verdachte werd een geldbedrag van € 21.325,00 aangetroffen en in beslaggenomen.

4. Verdachtencombinatie onderzoek DIKLIPHARDER

De groep van drie Irakese mannen en één Poolse man smokkelden Koerden en Afghanen vanuit Frankrijk, via België, Nederland en Duitsland naar Scandinavië. Ze reden zelf met de auto of begeleidde de groepjes van vier a vijf personen per trein om vervolgens met de auto verder te gaan. Er was veel onderling contact tussen de mannen. Dat ging voornamelijk over geld en over hoe ze de politie moesten ontwijken. De gesmokkelde personen betaalden voor het traject van Frankrijk naar Zweden ongeveer € 800,- per persoon.

In Italië stond iemand garant voor de gesmokkelde personen, maar het geld werd vanuit Irak overgemaakt naar Denemarken of Nederland. Dit gebeurde nadat de smokkel was voltooid. Tijdens één van de smokkelincidenten werd de Poolse verdachte door de Franse politie opgepakt met vier illegale personen in zijn auto. Door de overige leden van de groep werd vervolgens veelvuldig gebeld waarbij openlijk gesproken werd over het strafrechtstelsel in Frankrijk en wat ze het beste konden doen. Ook werd met één van de gesmokkelde personen gebeld die opgepakt was om na te gaan wat hij had verklaard. Hij gaf aan gezegd te hebben de Poolse verdachte niet te kennen en dat hij hen enkel een vriendendienst had bewezen door hen mee te nemen zonder dat ze daarvoor hoefden te betalen. De conclusie die ze gezamenlijk trokken was dat zolang er geen groep aangetoond kan worden en de Pool alles ontkende, hij binnen 48 uur wel vrij zou zijn. Er werden binnen de vier smokkelincidenten minimaal 11 personen gesmokkeld. Het onderzoek naar deze groep verdachten maakte deel uit van een Europese samenwerking die via Europol verliep. In onder andere Frankrijk werd ook onderzoek gedaan naar de verschillende "cellen binnen het netwerk".

5. Verdachtencombinatie onderzoek HAPS

De criminele groep bestond uit 13 mannen en vrouwen. Het grootste deel van hen (10 personen) is in Somalië geboren en heeft de Nederlandse nationaliteit. De andere verdachten komen uit Djibouti, Ethiopië en Marokko en waren betrokken omdat ze bijvoorbeeld getrouwd zijn met één van de Somaliërs. Met behulp van look-a-like documenten smokkelden zij Somalische mensen naar Engeland en Scandinavië. Dit gebeurde zowel per auto, bus als vliegtuig. De personen die gesmokkeld werden, waren veelal van dezelfde stam afkomstig als de verdachten. De smokkel werd door een klein groepje gecoördineerd, terwijl de andere verdachten documenten aanleverden en/of de gesmokkelde personen begeleidden. Ook werden de gesmokkelde personen soms tijdelijk bij de verschillende verdachten in huis ondergebracht totdat ze verder konden reizen naar hun eindbestemming. In totaal vonden er minimaal 11 smokkelincidenten plaats, waarbij minstens 26 personen werden gesmokkeld.

6. Verdachtencombinatie onderzoek HELMOND

De criminele groep bestond uit vier verdachten met de Irakese (1) en Nederlandse nationaliteit (3). Het gaat om één vrouw en drie mannen en allen zijn geboren in Irak. Twee verdachten hielden zich bezig met het smokkelen van illegale vreemdelingen. Ze maakten hierbij gebruik van look-a-like paspoorten. De andere twee verdachten zorgden voor het in contact brengen van potentiële klanten met de eerder genoemde uitvoerders.

Ter voorbereiding werden via internet foto's en gegevens over leeftijden en lichaamslengtes verstuurd van de te smokkelen personen. Ook speelden de laatste twee verdachten een rol bij het maken van prijsafspraken. De smokkel, doorgaans vanuit Nederland naar Groot-Brittannië, vond plaats per auto en boot, trein of per vliegtuig. Uit het onderzoek is gebleken dat er per gesmokkelde illegale vreemdeling € 3500,- betaald moest worden. De verdachten maakten gebruik van versluierd taalgebruik waarbij aan personen werd gerefereerd als zijnde auto's. Een "cabrio" had betrekking op een vrouw en het "overspuiten van een auto" had betrekking op het voorzien van een look-a-like document.

7. Verdachtencombinatie onderzoek KOUDUM

Een Irakese man die in Nederland woont, kocht op grote schaal paspoorten en identiteitsbewijzen op van mensen uit zijn omgeving. Zodra hij een paspoort had gekocht, stuurde hij het naar Irak en zijn contactpersonen daar zochten mensen die op de personen in het paspoort leken. Als er een match was, maakten ze in Irak een vals paspoort met de personalia uit het originele Nederlandse document. Vervolgens werden de Irakese personen vanuit Irak naar België gesmokkeld en werd het proces door de verdachte gecoördineerd. Hij hanteerde ook een andere methode waarbij er vanuit Irak foto's naar hem gemaïld werden. Hij zocht dan iemand die op de persoon op de foto leek, en haalde deze over aangifte te doen van vermissing van zijn of haar paspoort of identiteitskaart. Wanneer er bij de gemeente een nieuw document werd aangevraagd, werd de foto uit Irak gebruikt en niet de pasfoto van de aanvrager. Op deze wijze werd een officieel document frauduleus verkregen en naar Irak verstuurd. Op dat document konden personen vanuit Irak naar België of Nederland gehaald worden. Op deze wijze heeft de smokkelaar in minimaal zeven incidenten, 11 mensen gesmokkeld.

8. Verdachtencombinatie onderzoek LAMPREI

Het criminele netwerk bestond uit vier mannelijke verdachten, waarvan er één zich in Nederland bevond. Deze 22-jarige man had de Irakese nationaliteit en was zelf in 1997 door mensensmokkel naar Nederland gekomen. De andere drie verdachten zijn slechts bekend geworden door afgelegde verklaringen van in Nederland aangetroffen gesmokkelde personen. Deze drie verdachten bevonden zich in Irak en Turkije en verzorgden de smokkel vanuit Irak naar Turkije en faciliteerden de valse reisdocumenten die daarbij gebruikt werden. Ook begeleidden zij de te smokkelen personen op dit traject. De verdachte in Nederland hield zich bezig met het smokkelen van personen met de Irakese nationaliteit vanuit Turkije naar Nederland en Scandinavië.

De te smokkelen personen werden door hem in Turkije opgezocht, en voorzien van valse reisdocumenten. In een aantal gevallen trad hij op als reisbegeleider, maar veelal reisden de gesmokkelde personen zelfstandig per vliegtuig of boot naar Nederland, soms via Duitsland of Spanje. In Nederland werden de gesmokkelde personen voor enkele dagen ondergebracht in de woning van de verdachte. Tijdens dit verblijf werden de zij gebriefd over de verklaring die zij bij hun asielaanvraag moesten afleggen. Eén van de gesmokkelde personen verklaarde daarover: "XXXX (verdachte) en XXXX (zijn vriendin, die eerder ook door hem naar Nederland is gesmokkeld) hebben uitgebreid aan mijn moeder en mijzelf uitgelegd wat we precies moesten vertellen bij onze asielaanvraag. Dit is wat wij vervolgens dus ook bij onze aanvraag bij de IND hebben verteld. Daarom hebben wij ook verteld dat we met een vrachtwagen naar Nederland waren gekomen." Vervolgens reisden zij door naar het aanmeldcentrum in Ter Apel om daar asiel aan te vragen. Uit tapgesprekken bleek dat een van de gesmokkelde personen hierover verklaarde: "Op zondagmiddag zijn we weer terug gegaan naar Ter Apel. Daar zag ik mensen die vroegen waar ik vandaan kwam en welk verhaal ik ging vertellen. Ik zei dat ik de waarheid wilde vertellen. Iedereen vond mij stom, niemand verteld de waarheid. Iedereen vertelde mij dat ik moest vertellen dat ik met de vrachtauto was gekomen."

9. Verdachtencombinatie onderzoek MELKHAAL

In dit onderzoek naar mensensmokkel gaat het hoofdzakelijk over een Iranese man die zich bezig hield met het vervalsen van (reis)documenten en mensensmokkel. De verdachte was behulpzaam bij de smokkel van illegale vreemdelingen vanuit Iran, was betrokken bij het financiële traject en verschaft vervalste cq. valse reisdocumenten. Hij deed dit stelselmatig en maakte er zijn beroep van. Uit de onderzoeken BEST en EVERVIS is de verdachte ook naar voren gekomen en in MELKHAAL lijkt hij de drijvende kracht te zijn achter de smokkelincidenten. Alvorens de smokkel van de personen plaatsvond, moest er betaald worden. De verdachte organiseerde en voerde de smokkelreizen uit per vliegtuig vanuit Duitsland naar Engeland. Hier voorafgaand werden de gesmokkelde vreemdelingen per auto van Nederland naar de luchthaven Düsseldorf vervoerd. De gesmokkelde vreemdelingen kregen onderdak op verschillende adressen, onder andere van de verdachte. Bij deze activiteiten werd de verdachte geholpen door zijn vrouw en door drie andere verdachten. Deze verdachten fungeerden als onderdakverschaffer, chauffeur, afhaler en reisbegeleider. Verder financierden zij de smokkel en faciliteerden zij in huisvesting. Naast deze vijf verdachten, waren er ook een stuk of tien personen betrokken bij de smokkel. De taak van de betrokkenen varieerde van geldkoerier tot leverancier van (valse) documenten voor de gesmokkelde vreemdelingen.

Alle verdachten en betrokkenen zijn geboren in Iran en twee personen hebben de Nederlandse nationaliteit. In totaal werden er in dit onderzoek negen mensen gesmokkeld, waaronder vier kinderen. Het betrof voornamelijk gezinnen die van een andere identiteit werden voorzien en probeerden Duitsland te verlaten via het vliegveld. Per gezin moest er voor de smokkel rond de € 4000,- betaald worden aan de hoofdverdachte.

10. Verdachtencombinatie onderzoek NACHTRIT

Twee broers uit Nederland, die zijn geboren in Sierra Leone smokkelden personen vanuit Banyul naar Nederland. In bijna alle zaken kocht één van de verdachten bij een reisbureau, voor zichzelf en de te smokkelen personen, vliegtickets voor de route Amsterdam – Banjul (Gambia) V.V.. De mensensmokkelaar reisde vervolgens alleen naar Banjul en de vliegtickets voor de nog te smokkelen personen werden niet gebruikt. In Gambia werden de nog te smokkelen personen voorzien van valse / vervalste paspoorten. Vervolgens spraken de twee smokkelaars de “verzonnen” asiolverhalen door, zodat de gesmokkelde persoon een “goed” asiolverhaal zou hebben. Er werd gemiddeld tussen de 13.500,- en 15.000,- USD betaald. Bij één smokkel reisde een vriendin van de verdachte op een andere manier binnen. Ze deed net of ze deel uitmaakte van een muziekgezelschap en kreeg als muzikant een visum om het Schengengebied in te reizen. Zodra zij het gebied bereikt had, reisde ze door naar Nederland om samen met de broers haar asiolverhaal te verzinnen en oefenen. Gedurende die tijd woonde ze ook bij hen in huis. In totaal hebben er minimaal zes smokkelzaken met minstens tien gesmokkelde personen plaatsgevonden.

Later bleek dat de verdachten zelf ook onwaarheden tijdens hun asielprocedure hebben verklaard. Zo bleek uit tapgesprekken dat twee verdachten broers zijn, terwijl ze in het kader van de asielprocedure eerder verklaarden geen familie in Nederland te hebben.

11. Verdachtencombinatie onderzoek PORDOI II

Uit dit onderzoek is een combinatie van vier mannelijke verdachten met de Irakese (3) en Nederlandse nationaliteit (1) naar voren gekomen. De verdachte met de Nederlandse nationaliteit is geboren in Iran. Ze hielden zich bezig met brengen van Chinezen (vermoedelijke nationaliteit) van Nederland naar Groot-Brittannië. Deze Chinezen verbleven illegaal in het Schengengebied. Uit onderzoek is gebleken dat er in de maanden juni t/m augustus in 2007 vijf incidenten hebben plaatsgevonden waarbij in totaal minimaal 28 personen werden gesmokkeld. Naast de vier hoofdverdachten zijn er in het onderzoek nog 16 personen geïdentificeerd die een bepaalde mate van betrokkenheid hadden.

Hoe de Chinezen werden geworven en waar ze precies vandaan kwamen is niet duidelijk geworden in het onderzoek. Ze verstopten zich in de laadruimte van een vrachtauto waarna deze vanuit onder andere Hoek van Holland de veerboot nam naar Groot-Brittannië. Eenmaal aan boord werd de vrachtauto geparkeerd en vermoedelijk verlieten de gesmokkelde personen de vrachtauto zodra de parkeerdekken tijdens het varen zijn afgesloten. Vermoedelijk verschafften zij zich vervolgens toegang tot de laadruimte van andere vrachtauto's die op het parkeerdek stonden en bij aankomst in Groot-Brittannië reden deze vrachtauto's van de veerboot af. Op deze manier werden de vermoedelijke Chinezen door nietsvermoedende chauffeurs Groot-Brittannië binnen gereden. Bij een stop verlaten ze vermoedelijk, al dan niet ongezien, de vrachtauto's. Hoeveel er betaald moest worden voor de smokkelreis van Nederland naar Groot-Brittannië is niet bekend geworden in dit onderzoek. Twee verdachten werden aanvankelijk als gesmokkelde persoon vastgesteld, maar bleken later een rol als reisbegeleider te hebben.

12. Verdachtencombinatie onderzoek SUNJATA

Binnen het onderzoek werden meerdere Iranese personen naar Nederland gesmokkeld. Dit gebeurde op verschillende manieren, waarbij één Iranese smokkelaar die in Nederland woont, de regie leek te hebben. Hij werd geïnformeerd en betrokken bij de levering van valse documenten en het verloop van het smokkelproces. Een (eveneens in Nederland wonende) Iranese vriendin van hem, nam een aantal facetten van de smokkel voor haar rekening. Zij herbergde de gesmokkelde personen bij haar in huis, waar haar gezin eveneens betrokken werd bij het faciliteren. Ook werden haar gezinsleden soms ingezet om mensen op te halen. Verder had zij contact met het thuisfront van de gesmokkelde personen, regelde (een deel van) de financiën en verzorgde voor een groot deel de asielverhalen van de personen. De groep was betrokken bij het smokkelen van minimaal zes personen, waarvan een aantal in Nederland asiel aanvraag en een aantal op doorreis was naar Engeland.

13. Verdachtencombinatie onderzoek TONG

In deze casus is er sprake van een groep mannen van Indiase en Hongaarse afkomst die schijnhuwelijken arrangeerden voor onder andere een man uit Pakistan die op legale wijze naar Nederland was gekomen door middel van een studievizum. Dit visum verliep en door middel van het aangaan van een schijnhuwelijk met een vrouwelijke EU-onderdaan uit Hongarije wilde hij zijn verblijf in Nederland blijvend legaliseren.

Om dit schijnhuwelijk te bewerkstelligen werden documenten vervalst, werden de echtgenotes van het schijnhuwelijk in het GBA ingeschreven terwijl ze er niet woonden en werd er een arbeidscontract opgemaakt terwijl ze niet werkten. De vrouw keerde weer terug naar het land van herkomst en na een paar maanden kon de Hongaarse vrouw de Pakistaanse jongen bij laten schrijven als zijnde 'partner'. Hierdoor werd zijn verblijf in Nederland gelegaliseerd. Deze criminele activiteiten werden voornamelijk door twee mannen van Indiase afkomst geregisseerd en uitgevoerd. Tevens werden er een aantal andere mannen uit zowel Hongarije als India bij betrokken die de werkplek en onderdak verschafte en registreerden, die juridische diensten verleenden, documenten leverden en het schijnhuwelijk faciliteerden. De verdachten en betrokkenen in deze casus probeerden tevens een schijnhuwelijk te regelen voor een andere man met de Indiase nationaliteit die al vijf jaar illegaal in Nederland verbleef en onderdak kreeg van één van de betrokkenen. Hierbij werd er ook een vrouw uit Hongarije overgevoerd om het schijnhuwelijk te regelen. Dit schijnhuwelijk ging echter niet door, omdat de illegaal in Nederland verblijvende Indiase man geen vertrouwen meer heeft in het schijnhuwelijk. De derde zaak binnen dit onderzoek is soortgelijk aan de voorgaande twee; er werd voor een Indiase man die illegaal in Nederland verbleef een schijnhuwelijk met een Poolse vrouw gearrangeerd. Dit om ervoor te zorgen dat hij rechtmatig in Nederland zou kunnen verblijven. Bovenstaande drie mannen moesten voor hun schijnhuwelijk grote bedragen betalen. Naast het arrangeren van schijnhuwelijken waren er ook nog drie mannen daadwerkelijk over de grens gesmokkeld. Van één van hen is het traject door middel van tapgesprekken achterhaald. Deze man werd van India naar Nederland gesmokkeld door middel van een vals paspoort. Hier is echter nagenoeg geen informatie over beschikbaar. In totaal werden er vijf personen verdacht mensensmokkel en werden er acht personen gesmokkeld. De bovenstaande mannen die illegaal in Nederland verbleven en waarvoor een schijnhuwelijk gearrangeerd is, vallen ook onder deze gesmokkelde personen.

14. Verdachtencombinatie onderzoek TRONADOR 1

De verdachte in dit onderzoek is van Indiase afkomst en woonachtig in Nederland. Hij heeft zich in de periode februari 2009 tot en met april 2009 schuldig gemaakt aan het smokkelen van een viertal personen met de Indiase nationaliteit die illegaal in Nederland verbleven. Deze vier personen zijn voornamelijk vanuit India via Italië of Spanje en daarna via Nederland uiteindelijk in Spanje beland. De smokkelreis waarvoor de verdachte is aangehouden, geschiedde van Nederland naar Spanje en werd verzorgd door de verdachte.

Hij maakte hiervoor gebruik van in zijn bezit zijnde valse identiteitsdocumenten en look-a-like-paspoorten welke hij aan de gesmokkelde personen verschafte. De verdachte smokkelde deze vier Indiase mannen in de auto van Nederland naar Spanje en regelde dat zij daar konden trouwen met Portugese en Nederlandse vrouwen. Eén van deze illegaal in Nederland verblijvende mannen verbleef in de Sikh-tempel in Den Haag. Voor het bewerkstelligen van de smokkel van de illegalen werden bedragen tussen de € 500,- en € 12.000,- aan de verdachte betaald. Er vonden veel telefonische gesprekken plaats tussen de gesmokkelde personen en de verdachte over de smokkeldatum, de reis en de hoogte van het afgesproken geldbedrag. De verdachte heeft hulp van veel betrokkenen gekregen bij het bewerkstelligen van de smokkel. Dit gebeurde in de vorm van het faciliteren van onderdak, het verschaffen van onderdak voor de gesmokkelde illegalen en het ter beschikking stellen van documenten. Tevens waren als rechtspersoon een horecabedrijf en marktkramen betrokken bij het verschaffen van een werkplek voor de illegalen.

15. Verdachtencombinatie onderzoek TRONADOR 2

Uit het onderzoek naar de verdachte uit TRONADOR 1, zijn tien andere verdachten en acht aanwijsbare gesmokkelde personen naar voren gekomen. Naast deze verdachten en gesmokkelde personen zijn er nog een heleboel mensen bij de smokkel van personen en schijnhuwelijken betrokken geweest. De verdachten zijn voornamelijk Nederlanders en een paar Pakistani. De aanwijsbare gesmokkelde mensen zijn voornamelijk van de Indiase nationaliteit en een enkeling heeft de Pakistaanse nationaliteit. In dit onderzoek bleek dat de verdachten illegaal in Nederland dan wel een ander EU-land verbleven en per auto of het vliegtuig gesmokkeld werden naar Spanje en Portugal. Het doel was om een werkvergunning aan te vragen in Portugal of Spanje en daarna te trouwen met een Nederlandse vrouw zodat de gesmokkelde een verblijfsvergunning zou krijgen in Nederland of een ander EU-land (de zogenoemde EU-route). De gesmokkelde personen waren allen onderkend tijdens hun autoreis naar Spanje dan wel Portugal. Voor de illegalen werden visa geregeld door een Portugees die 'Doktor' genoemd wordt en woonachtig is in België. Een paar verdachten waren de drijvende kracht achter alle smokkelzaken. Eén daarvan had contact met betrokken personen die de gesmokkelde mensen vervoerden dan wel het vervoer regelden en onderdak verschafte of regelden. Tevens bood hij onderdak aan een illegaal in Nederland verblijvende man in zijn huis. Sommige gesmokkelde personen die illegaal in Nederland verbleven, kregen voornamelijk onderdak in de Sikh-tempel in Den Haag.

16. Verdachtencombinatie onderzoek EVERVIS

Uit het onderzoek is een dadercombinatie naar voren gekomen van zeven verdachten die de Nederlandse (2) en Iranese (5) nationaliteit hebben. Het gaat om mannen die allemaal zijn geboren in Iran en zich bezig hielden met de smokkel van mensen uit Iran naar Europa (Groot-Brittannië in het bijzonder) en Canada. Personen die gesmokkeld wilden worden namen rechtstreeks of via een tussenpersoon contact op met de smokkelaars. Dit gebeurde telefonisch, maar ook via internet. De smokkelaar gaf vervolgens uitleg over de route en de prijs. De gegevens van het Iranese paspoort of een kopie van dit paspoort werden door de te smokkelen persoon doorgegeven aan de smokkelaar. De te smokkelen personen reisden vanuit Iran naar Dubai en werden daar opgevangen door een van de smokkelaars of een handlanger. In Dubai werd besloten of de te smokkelen personen naar Europa zouden doorreizen met een op valse gronden verkregen visum of met een vals, vervalst of blanco gestolen reisdocument. De blanco gestolen reisdocumenten waren van de Griekse nationaliteit en bleken afkomstig van een diefstal die had plaatsgevonden in 2001. Indien de smokkel zou mislukken, dan zou de gesmokkelde illegale vreemdeling in het land van Europa waar hij aankomt asiel aanvragen. Hierna zou hij eventueel verder naar zijn eindbestemming worden gesmokkeld. Na verblijf in Europa werd bekeken via welke route de gesmokkelde eventueel naar Engeland of Canada werd gesmokkeld. Dit laatste onderdeel van de smokkel gebeurde ook met een vals, vervalst of blanco gestolen Grieks reisdocument. Prijzen die genoemd werden zijn € 8000,- voor een smokkel van Iran naar Europa, € 11000,- voor een smokkel van Iran naar Groot-Brittannië en € 16000,- voor een smokkel van Iran naar Canada.

17. Verdachtencombinatie onderzoek BEST

In het onderzoek kwamen 11 mannelijke verdachten naar voren die zich bezig hielden met het smokkelen van personen vanuit Iran, naar West Europa en of Canada, en handel in verdovende middelen. Van de 11 mannelijke verdachten, die allen de Iranese nationaliteit hebben, zijn er 8 die tevens de Nederlandse nationaliteit hebben. Niet alle leden van de organisatie hadden contact met elkaar of werken met elkaar samen. Binnen ieders verantwoordelijkheid werden noodzakelijke contacten onderhouden. De organisatoren van de smokkel hadden ook soms persoonlijk contact met de gesmokkelde personen. In totaal zijn er 11 gesmokkelde mensen in beeld gekomen die voornamelijk de Iranese nationaliteit hebben. Zowel in het bronland Iran, als in het bestemmingsland van West Europa of Canada, bevonden zich personen die een leidende rol hadden, en andere leden van de organisatie aanstuurden en opdrachten gaven.

De te smokkelen personen werden voorzien van een andere identiteit of andere identiteiten. Deze personen werden tegen betaling voorzien van (ver) vals(t)e identiteitsdocumenten. Men werd door leden van de organisatie geïnstrueerd om de aangenomen identiteit uit het hoofd te leren, dan wel het uiterlijk te veranderen opdat men zou voldoen aan de gegevens die in het document staan vermeld. Om de aangenomen valse identiteit aannemelijk te maken werden valse documenten vervaardigd met personalia die overeenkomen met de personalia die in het identiteitsdocument staan vermeld. Ook voor laatstgenoemde documenten gold dat hiervoor extra betaald moest worden. De smokkelreis bestond uit diverse trajecten waar verschillende transportvormen gebruikt werden. Voor deze afzonderlijke trajecten moesten vaak hoge bedragen betaald worden aan de organisatoren. Tussentijds werden, al dan niet tegen betaling, de gesmokkelde personen tijdelijk ondergebracht. Ook moesten de gesmokkelde personen tijdens het smokkeltraject extra geld betalen voor (ver)vals(t)e identiteitsdocumenten. Hieruit blijkt eens te meer de afhankelijkheidspositie.

18. Verdachtencombinatie onderzoek AALSCHOLVER

Het blijkt hier te gaan om één hoofdverdachte, een Chinese vrouw. Zij is getrouwd met een Nederlandse man, maar een aantal signalen duiden er sterk op dat zij alleen een relatie met deze man heeft vanwege de verblijfsvergunning. De hoofdverdachte is eigenaresse van een hair- en beautysalon in het centrum van Leeuwarden. Naar aanleiding van een melding van een ex-werknemer en een melding van een vrouw die denkt dat haar echtgenoot in de betreffende salon gebruik maakt van de diensten van prostituees, is er een onderzoek opgestart. Tijdens een controle vreemdelingenwet zijn er acht illegale vreemdelingen aangetroffen in de salon. Vermoedelijk gaat het hierbij om Chinezen. Aan twee illegalen verhuurde zij kamers en de andere illegalen werden –al dan niet in ruil voor onderdak- ingezet als goedkope arbeidskrachten. Er waren signalen van mensenhandel, maar dat werd niet bewezen geacht. Er waren tevens signalen dat deze vrouw deel uitmaakte van een netwerk dat mensen smokkelt. De verdachte verklaarde tijdens de verhoren haar eigen activiteiten – namelijk het aanbieden van nagels-, kappers-, schoonheids- en massagediensten; personen ronselen voor een schijnhuwelijk ter verkrijging van een verblijfsvergunning, kamerverhuur; illegalen huisvesting bieden en het in dienst nemen van illegalen – niet als mensenhandel of mensensmokkel te beschouwen, want *“in China betekent het dat iemand gedwongen wordt om iets te doen, of dat iemand wordt verkocht”* (DNR, 2010).

19. Verdachtencombinatie onderzoek ANNA

Uit het onderzoek zijn 15 verdachten naar voren gekomen die allen de Nederlandse nationaliteit hebben. De kern werd gevormd door een echtpaar waarvan de vrouw op de Filippijnen is geboren en de man in Nederland. Zij wierven direct en indirect Nederlandse mensen die bereid waren om tegen betaling garant te staan voor visumaanvragers uit de Filippijnen. Een uitnodiging werd geschreven en valselijk ondertekend in naam van de garantstellers door het echtpaar zonder dat de garantstellers hiervan op de hoogte waren. Met deze uitnodigingsbrieven gingen de Filippijnse mensen die naar Europa wilden komen naar de Nederlandse ambassade in Manilla. Hier vroegen zij onder valse voorwendselen een visum aan. De opvang op Schiphol werd geregeld en de kosten die voor deze overeenkomst betaald moest worden bedroegen tussen de € 6000,- en € 7000,-. In een aantal gevallen is bekend geworden dat de Filippijnse vrouwen na aankomst in Nederland doorreisden naar Italië om daar in de huishouding tewerk te worden gesteld. De opbrengsten werden geïnvesteerd in de bouw van een hotel op de Filippijnen waarvan de vrouw van het echtpaar de eigenaresse is. Geen van de gesmokkelde Filippijnse personen meldde zich na aankomst in Nederland bij de vreemdelingenpolitie.

20. Verdachtencombinatie onderzoek BERNE

Een in Ghana geboren man, in het bezit van een Frans paspoort en Nederlandse verblijfsvergunning, had zich bij een uitzendbureau ingeschreven. Op basis van het gegeven dat hij een Europees gemeenschapsonderdaan is, mag hij arbeid in Nederland verrichten zonder in het bezit te zijn van een tewerkstellingsvergunning. Op het moment dat er werk bleek te zijn in een schoonmaakbedrijf, ging niet hij, maar een andere persoon aan het werk in dat betreffende bedrijf. Hij "leende" zijn identiteit aan een man met de Sierra-Leonense nationaliteit die geen vaste woon- of verblijfplaats had. Hij betaalde wekelijks contant 2/3 deel van het loon en de gemaakte reiskosten aan de Sierra-Leonense man. Door zijn identiteit uit te lenen was de verdachte de illegaal in Nederland verblijvende vreemdeling behulpzaam bij het illegale verblijf.

21. Verdachtencombinatie onderzoek ELATHA

Naar aanleiding van een moordonderzoek werd duidelijk dat er Oekraïners illegaal in Nederland verbleven. Zij bleken te werken en in het bezit te zijn van valse identiteitsdocumenten. In dit onderzoek is gebleken dat de Oekraïners bij hun illegale verblijf gefaciliteerd werden door een Nederlands echtpaar in de vorm van het verschaffen van woonruimte, vervoer van en naar het werk en communicatie in de vorm van het aanleggen van telefoonaansluiting in één van hun twee recreatiewoningen.

Op het woonadres van het echtpaar dat fungeert als een pension, verhuren zij kamers. Er was mogelijk sprake van het verschaffen van woonruimte aan meerdere illegalen in dit pension. Uit tapgesprekken van een Oekraïense illegaal blijkt dat hij samen met zijn vriendin (die tevens illegaal is) woont in één van de recreatiewoningen die verhuurd wordt door het echtpaar en dat hij hiervoor moet betalen. Het echtpaar kreeg ook geld van de illegalen voor het vervoer van en naar het werk. In totaal zijn er vier verdachten aangedragen in dit onderzoek, waaronder het Nederlandse echtpaar, de Oekraïense illegaal en een Oekraïense vrouw.

22. Verdachtencombinatie onderzoek LACEY

In dit onderzoek is een verdachtencombinatie van vier mannen en een vrouw met de Irakese nationaliteit en in het bezit van Nederlandse verblijfsvergunning naar voren gekomen. Zij hielden zich bezig met het begeleiden en brengen van Irakezen van Griekenland naar Nederland. Alle (vermoedelijk) Irakezen verbleven illegaal in het Schengengebied. In de periode oktober 2006 tot en met maart 2007 is na onderzoek gebleken dat de verdachten kennelijk een bepaalde lijnvlucht van Athene naar Düsseldorf veelvuldig boekten voor anderen en dat één van hen mee reisde. Drie van de verdachten bleken broers van elkaar te zijn. Overigens waren er nog 3 andere mannelijke verdachten die ondersteunende werkzaamheden verrichtten. Ook zij bleken alledrie van Irakese afkomst, waarbij één verdachte over de Nederlandse nationaliteit beschikte. De genoemde vrouw is de echtgenote van de vierde hoofdverdachte. De verdachten onderhielden contacten in Irak met personen die mensen wierven om naar Griekenland te reizen. Uit onderzoek kwam naar voren dat dit op valse dan wel vervalste documenten gebeurde. De verdachten regelde in Europa de verdere reis en documenten voor de te smokkelen personen. Er kwamen in totaal 4 incidenten aan het licht die resulteerden in 4 zaaksprocessen-verbaal waar bij in totaal minimaal 14 personen werden gesmokkeld. Het eerste incident betrof een groep van 9 personen waaronder een gezin met kinderen waarvan de beide ouders verdachten in het onderzoek zijn. Dit gezin wilde kennelijk met valse dan wel vervalste documenten, waaronder Bulgaarse paspoorten, vanuit Griekenland via Duitsland, Nederland en Mexico naar de Verenigde Staten. Ook werd twee broers aangeboden om via Oostenrijk naar Australië te reizen. Aan anderen werd aangeboden om vanuit Griekenland via Spanje naar Mexico en van daar uit naar de V.S. te reizen. In het onderzoek komen verschillende bedragen naar voren die voor de geleverde diensten van de verdachten diende te worden betaald. Dit varieerde van 1500 tot 5500 dollar.

23. Verdachtencombinatie onderzoek RUGBY

Uit het onderzoek LACEY kwam via een getuige/gesmokkelde en analyse van de contacten een verdachte naar voren die samenwerkte met de Irakese broers. Eén van de broers is na zijn veroordeling en straf uitzetting uitgezet naar Irak. Met deze broer onderhield de verdachte in het contact. In Irak werden mensen geworven die vervolgens via Turkije (waar zij in o.a. een safehouse verbleven) naar Griekenland werden gesmokkeld om door te reizen naar Nederland. In Nederland nam de verdachte het op zich om de gesmokkelde personen te voorzien van de benodigde documenten en tickets voor de verdere reis. Ook werden mensen tijdelijk ondergebracht bij verdachte thuis of bij handlangers. De hierna beschreven omvang van de smokkel heeft betrekking op LACEY en RUGBY samen. In de periode oktober 2006 tot en met maart 2009 werden verschillende incidenten onderzocht die resulteerden in vijf zaaksprocessen-verbaal waarbij in totaal minimaal 17 personen werden gesmokkeld. Allen behalve een Libanese vrouw en haar 3 kinderen hadden vermoedelijk de Irakese Nationaliteit. Een grote groep van zeker 11 personen bleek onderweg door een andere reisagent te zijn overgehaald om met hem verder te reizen. Zij raakten betrokken bij een ongeval in Turkije. Hierop werd na een vete tussen verdachte en de reisagent besloten dat de groep onder de leiding van verdachte verder zou reizen. Deze is hiervoor naar Griekenland vertrokken om ze op te halen en van documenten te voorzien. De Libanese vrouw en haar drie kinderen zijn vanaf Turkije via het eiland Corfu naar het vaste land van Griekenland gereisd om vandaar naar Nederland te reizen waar zij bij verdachte in huis hebben verbleven. De overige personen zijn via Griekenland en Nederland naar de Scandinavische landen gereisd. De verdachte bleek in alle zaken te beschikken over goede contacten op het gebied van valse en vervalste reisdocumenten. Deze leverde hij ook aan in het onderzoek LACEY. Uit het onderzoek bleek verder dat de meeste personen met het vliegtuig naar Europa zijn gekomen. Binnen Europa werd er veel met de trein gereisd via Parijs naar Nederland. Het gemiddelde bedrag dat per persoon betaald zou moeten worden lag rond de 5000,- USD.

24. Verdachtencombinatie onderzoek HIERDEN

Naar aanleiding van een viertal meldingen omtrent mensensmokkel, is er in 2006 onderzoek gedaan naar de betreffende Irakese hoofdverdachte. Uit anonieme tips bleek dat hij twee maal per week met de auto vanuit Zeeland richting Duitsland zou vertrekken om terug naar Nederland te keren en Irakese illegalen de grens over te smokkelen. In 2006 is de hoofdverdachte op heterdaad aangehouden toen hij twee Irakese illegale mannen in zijn auto had. Een betrokkene voegde zich kort daarna bij de verdachte en werd als getuige gehoord.

Deze betrokkene werd later ook verdacht van mensensmokkel, maar er is uiteindelijk besloten de man niet te vervolgen. Na onderzoek is gebleken dat de hoofdverdachte zich naast mensensmokkel tevens schuldig maakte aan woninginbraak, heling, documentfraude, het bezit van vals geld en ondergronds bankieren. In 2005 is de hoofdverdachte ook al aangehouden voor mensensmokkel toen hij een Irakese illegale man in zijn auto vervoerde die zich legitimeerde met een vervalst reisdocument op naam van een Afghaanse man. Het gerechtelijk vooronderzoek is toen echter geseponeerd. Daarnaast is de hoofdverdachte ook twee keer eerder veroordeeld voor mensensmokkel in Zweden en een keer in Italië. Tevens is de hoofdverdachte op het vliegveld in België gecontroleerd op verdenking van mensensmokkel.

25. Verdachtencombinatie onderzoek AEGIR

Deze casus heeft betrekking op drie Nederlandse verdachten die allen zijn geboren in Pakistan. Zij hielden zich bezig met het tewerkstellen van illegale werknemers in een schoonmaakbedrijf. De werknemers werden tewerkgesteld met gebruikmaking van valse identiteitsbewijzen en er was ook sprake van misbruik van sofinummers. Een illegale werknemer zou mogelijk tegen betaling of inhouding op het loon beschikking krijgen over valse verblijfsvergunningen. Ook zouden de illegaal tewerkgestelde personen tegen lage lonen werken, lange arbeidstijden kennen en ontslag krijgen indien zij klaagden. Hieruit kan worden opgemaakt dat de verdachten niet slechts arbeid faciliteerden aan illegaal in Nederland verblijvende personen, maar ook een faciliterende rol hadden op het gebied van het verschaffen van een identiteit. Hierdoor zou een afhankelijkheidsrelatie kunnen ontstaan.

26. Verdachtencombinatie onderzoek BELGRAVIA

Er is sprake van een verdachtencombinatie van drie mannen en één vrouw. De mannen zijn geboren in Marokko en allen hebben de Nederlandse nationaliteit. Het gaat om een vader en zijn drie kinderen. Allen zijn (in) formeel eigenaar (geweest) van een bakkerij in Den Haag. In deze bakkerij lieten zij stelselmatig mensen werken die in Nederland geen werkzaamheden mogen verrichten of die geheel onrechtmatig in Nederland verbleven. Daarnaast was er sprake van een ondeugdelijke boekhouding en werd er geen aangifte voor de loonbelasting gedaan. Eveneens bestaat het vermoeden dat er sprake was van zogenaamd "schijnondernemerschap". Na het faillissement van de bakkerij heeft de toenmalige eigenaar zijn onderneming met toestemming van de curator laten doorstarten op naam van zijn broer, welke op zijn beurt de onderneming later op naam van zijn zus heeft gezet. Uit de controles is het vermoeden ontstaan dat de eerst genoemde eigenaar de feitelijke ondernemer is gebleven en dat zijn vader de dagelijkse leiding in de bakkerij heeft.

Bestuurlijke boetes ter hoogte van € 56.000,- werden niet betaald aangezien voornoemde verdachten niet reageerden op verzoeken van de Arbeidsinspectie en aangezien zij gebruik maakten van een adres waar zij niet woonachtig waren op dat moment. De incasso werd hierdoor onmogelijk gemaakt.

27. Verdachtencombinatie onderzoek CALIMERO

Vijf mannen waarvan er vier zijn geboren in Suriname en één in Pakistan waren betrokken bij het tewerkstellen van tien illegaal in Nederland verblijvende personen in een kipverwerkingsbedrijf. Deze personen werkten vrijwel dagelijks van ongeveer 16.00 uur 's middags tot ongeveer 24.00 uur 's nachts. Ze kregen per uur € 4,- of € 5,- uitbetaald. Uitbetalingen gebeurden contant. Door het verschaffen van werk en inkomen zijn de verdachten de illegale werknemers behulpzaam bij het verblijf in Nederland. Het CSV bestond uit drie kernleden die allen te boek stonden als directeur-grootaandeelhouder. Twee verdachten zijn aan te merken als feitelijk leidinggevenden binnen het bedrijf. Eén van hen nam de illegale werknemers zelf aan en zorgde voor de contante uitbetalingen. De illegale werknemers kregen een lager loon dan het wettelijk (minimum)loon in de vleessector. Waarschijnlijk waren de medewerkers al meerdere jaren werkzaam in het bedrijf. Het derde kernlid stuurde het bedrijf vermoedelijk aan vanuit Groot-Brittannië en was meerdere malen per jaar in het bedrijf aanwezig voor overleg.

28. Verdachtencombinatie onderzoek CUMAL

In dit onderzoek zijn vijf verdachten naar voren gekomen. Het gaat om vier mannen en één vrouw. Vier verdachten zijn geboren in Suriname hebben de Nederlandse nationaliteit. Eén verdachte is in India geboren en de zijn nationaliteit is onbekend. Samen hebben zij illegaal in Nederland verblijvende personen illegaal tewerkgesteld in de tuinbouwsector. Het lijkt te gaan om seizoensarbeid in de maanden april t/m oktober. In de piekmaanden zouden zij meer dan 20 illegalen tewerk hebben gesteld in verschillende kassen. Zij werkten vrijwel dagelijks van 06:00 tot 21:00 uur en verdienden per dag, ongeacht het aantal gewerkte uren, een bedrag tussen € 35,- en € 40,-, dat contant werd uitbetaald. In één van de kassen was sprake van een inpandige winkel waar groenten en fruit werden verkocht. De contant uitbetaalde nettolonen werden opzettelijk niet in de kasadministratie van de onderneming verwerkt. Door opbrengsten van de kontante verkopen van de winkel uit de kas te halen en niet als omzet te verantwoorden, creëerde de verdachte een kontante geldstroom waarmee hij de illegale werknemers contant loon kon uitbetalen. Hiermee zouden zij € 600.000,- wederrechtelijk verkregen voordeel mee hebben gegenereerd.

29. Verdachtencombinatie onderzoek DAGDA

Drie Nederlandse mannen, in Suriname geboren, bedreven een markthandel en stelden hier illegaal in Nederland verblijvende Indiase personen te werk. Door de flexibele werktijden en werkplaatsen was er sprake van een lastige controlelemogelijkheid.

30. Verdachtencombinatie onderzoek DOLLIS HILL

De verdachtencombinatie bestond uit vier Nederlandse verdachten. Het gaat om een echtpaar dat een uitzendbureau runt en om twee broers die een kwekerij hebben. De man van het echtpaar is geboren in Marokko. Naar aanleiding van een anonieme melding heeft er een controle plaatsgevonden in de kwekerij. In totaal werden 18 personen staande gehouden, waarvan bij 11 personen werd vastgesteld dat zij illegaal in Nederland verbleven. Van de overige personen werd vastgesteld dat zij niet gerechtigd waren tot het verrichten van werkzaamheden in Nederland.

31. Verdachtencombinatie onderzoek FUGO

Het gaat hier om een verdachtencombinatie van zes personen. Vijf verdachten zijn geboren in Vietnam en één verdachte is geboren in China. Drie verdachten hebben de Nederlandse nationaliteit en drie verdachten hebben de Vietnamese nationaliteit. Allen zijn werkzaam of eigenaar van een restaurant in Scheveningen of een restaurant in Alkmaar. Er zijn tijdens controles in deze restaurants in totaal acht personen werkend aangetroffen die zich onrechtmatig in Nederland bevonden. Verder kwam naar voren dat het personeel zowel in de locatie in Alkmaar, als in Scheveningen werkte. Volgens de vennoten, die familiebanden met elkaar hebben, was er geen zakelijk relatie tussen de twee restaurants. Drie vreemdelingen hebben zich tijdens de controle gelegitimeerd met een niet op hun naam gesteld identiteitsdocument en van twee vreemdelingen zaten er kopieën van valse dan wel vervalste identiteitsbewijzen in de bedrijfsadministratie van het restaurant te Alkmaar. Vijf vreemdelingen hebben afzonderlijk van elkaar verklaard dat zij boven het restaurant een slaappleats hadden en dat zij daar ook daadwerkelijk sliepen.

32. Verdachtencombinatie onderzoek HARFORD

Er is sprake van zeven mannelijke verdachten. Eén verdachte heeft de Turkse nationaliteit, één verdachte de Oostenrijkse nationaliteit en de andere vijf hebben de Nederlandse nationaliteit. Vijf van de zeven verdachten zijn geboren in Turkije. Zij hielden zich bezig met het organiseren van het misbruik van de procedures omtrent het aanvragen van een verblijfsvergunning of de verlenging hiervan in verband met gezinshereniging of –vorming.

De verdachten waren werkzaam als directeuren of voormannen bij een aantal bedrijven in de uitzend- en detacheringbranche. Door middel van het verstrekken van vervalste of valse arbeidscontracten en valse salarisbetalingen spanden zij samen met garantstellers. Ze probeerden op deze manier de IND te bewegen tot afgifte van een verblijfsvergunning (MVV) dan wel een verlenging daarvan (VRR) teneinde betrokkenen (partners) naar Nederland te halen. Het loon dat werd gestort op de bankrekeningen van de garantstellers werd direct na storting in zijn geheel opgenomen. Dit zou erop kunnen wijzen dat het loon terugbetaald moest worden aan het bedrijf en dat de garantsteller feitelijk geen, dan wel minder loon ontving, dan staat vermeld op het arbeidscontract of de loonstroken. Indien tijdens de procedure bleek dat niet werd voldaan aan de inkomenseis, dan werd het inkomen middels een nieuw arbeidscontract 'passend' gemaakt. De arbeidscontracten werden afgesloten voor onbepaalde duur, hetgeen ongebruikelijk is in deze branche.

33. Verdachtencombinatie onderzoek HEUVELRUG 2

Een Nederlandse man, in China geboren, stelde drie illegaal in Nederland verblijvende Chinezen illegaal te werk in een restaurant. Hij voerde geen personeelsloonadministratie, liet een illegaal werken op het identiteitsbewijs van een ander legale collega (waardoor controle werd bemoeilijkt) en liet een illegaal tegen loon in natura (voedsel) arbeid verrichten.

34. Verdachtencombinatie onderzoek LIMERICK

Twee Nederlandse mannen, beiden geboren in Turkije, hebben vanuit hun uitzendbureau valse facturen in de administratie opgenomen. Zij deden dit kennelijk met het doel om zwarte betalingen aan vermoedelijk illegale werknemers en/of zwartwerkers te verantwoorden. Zo beschikten ongeveer 35 werknemers niet over een burgerservicenummer. Tevens beschikten ook niet alle daarvoor in aanmerking komende werknemers over een tewerkstellingsvergunning. Bij minimaal 10 werknemers was er sprake van samenloop dienstverband met uitkering in het kader van de sociale zekerheid, terwijl de inkomsten niet werden opgegeven.

35. Verdachtencombinatie onderzoek NEW ROSS

Een Nederlands echtpaar, beiden geboren in China, heeft illegaal in Nederland verblijvende Chinezen in hun woning laten verblijven, terwijl zij wisten dat deze chinezen illegaal in Nederland verbleven. Deze Chinezen hebben betaald voor hun verblijf bij het echtpaar.

36. Verdachtencombinatie onderzoek TRAVASSI

Een Nederlandse man, geboren in Pakistan, stelde niet rechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen onder slechte arbeidsomstandigheden te werk in zijn wasserij. Het ging hierbij om 10 personen met de Indonesische, Pakistaanse of Indiase nationaliteit. Verder stelde de verdachte ook rechtmatig in Nederland verblijvende personen te werk die niet in het bezit waren van een tewerkstellingsvergunning en derhalve niet mochten werken. De illegale werknemers werden door man in de nachtelijke uren tegen een zeer lage beloning, onder het minimumloon, te werk gesteld. Om in levensbehoefte te kunnen voorzien waren de illegalen volstrekt afhankelijk van de verdachte. De illegale werknemers sliepen ook soms in de wasserij. Om te voorkomen dat een en ander aan het licht zou komen, hield de verdachte een schaduwboekhouding bij. Derhalve was de loonadministratie niet conform de werkelijkheid en werd deze dus valselijk opgemaakt. Er vond geen of een onjuiste vaststelling loonbelastingen en premies plaats.

37. Verdachtencombinatie onderzoek TRITON

Twee in China geboren Nederlandse verdachten stelden illegaal in Nederland verblijvende personen te werk in een restaurant in Zwolle. Aan deze werknemers werd door de verdachten contant loon uitbetaald. Deze werknemers werden niet aangemeld bij de belastingdienst. Deze contanten waren afkomstig van de contante dagomzet van het restaurant. De verdachten verantwoordden het uitbetalen van het loon niet in de kasadministratie.

38. Verdachtencombinatie onderzoek WALBROOK

Twee mannen van Chinese afkomst (één heeft de Nederlandse nationaliteit en de ander de Chinese nationaliteit) hebben aan zeker 9 illegalen hulp verschaft bij het verblijf in Nederland . Ze hebben hen te werk gesteld in een Chinees restaurant in Den Haag en woonruimte verschaft. Het financiële gewin is gelegen in het feit dat de verdachten een relatief laag loon uitbetaalden aan de illegalen en dat zij geen werkgeverspremie en loonbelasting voor deze werknemers afdroegen. In safeloketten werd contant geld aangetroffen ter waarde van € 100.000,-.

39. Verdachtencombinatie onderzoek ZILVERPALING

Het gaat hier om een drie verdachten waarvan er twee zijn geboren in Marokko en één in Turkije. Eén heeft de Marokkaanse nationaliteit, één heeft de Nederlandse nationaliteit en de derde verdachte heeft de Turkse nationaliteit. Eén van deze verdachten heeft op zijn sloperij meerdere buitenlandse werknemers in dienst gehad die zonder tewerkstellingsvergunning werkten. Het loon, € 200,- a € 300,- per week, werd contact uitbetaald. De werknemers sliepen in een loods op de sloperij. In totaal werkten er 7 Oekraïners en Marokkanen. Bij eerdere controles door de arbeidsinspectie waren ook al Oekraïners aangetroffen. Indien illegale werknemers brutaal waren, werd bedreigd met niet uitbetalen van loon. Het wederrechtelijk verkregen voordeel wordt geschat op € 121.963,-.

40. Verdachtencombinatie onderzoek LORRY

Een groep van negen voornamelijk Irakezen, smokkelde personen van Afghaanse, Indiase en Pakistaanse afkomst vanuit Griekenland verder de EU in. Eén van de mannen verbleef in Griekenland en kwam daar in contact met de personen die gesmokkeld wilden worden. Hij nam vervolgens contact op met één van de Irakezen uit Nederland (A). Deze laatstgenoemde smokkelaar (A) heeft vanaf dat moment de regie over de smokkel. A onderhandelde over de prijs en maakte afspraken met zijn contactpersoon uit Griekenland. Vervolgens nam A contact op met een andere Irakees (B) die zich in Nederland bevond en het transport regelde. De persoon uit Griekenland maakte een deel van het geld over aan A. A regelde vervolgens paspoorten die hij opstuurde naar zijn contact in Griekenland. De chauffeurs die A en B hadden geregeld, vertrokken naar Griekenland om de personen op te halen. Van daaruit gingen ze met de ferry naar Italië om vervolgens met de auto naar Nederland of Scandinavië te rijden. Hierna werd de andere helft van het bedrag betaald vanuit Griekenland. Tussentijds werden de gesmokkelde personen op verschillende locaties ondergebracht, waaronder in Nederland. Op die locaties werden de reisverhalen aangeboden en geoefend, waarna de gesmokkelde persoon asiel kon aanvragen. Op deze manier werden in minimaal negen zaken minstens 17 personen gesmokkeld. Opvallend zijn de soms gevaarlijke reisomstandigheden. Chauffeurs legden namelijk in weinig tijd (50 uur) bijna 3500 km af, waarbij veel ongelukken plaatsvonden die waarschijnlijk te wijten waren aan de vermoeidheid van de chauffeur(s). Ook werden er soms bedreigingen geuit naar de gesmokkelde personen. Ze werden met harde taal toegesproken en gewezen op het feit dat ze voor de verdere reis afhankelijk zouden zijn van de smokkelaars. Binnen het onderzoek naar de criminele geldstromen lijkt een bedrag gemoeid van over de € 540.000,- waarvan de kosten van vervoer en dergelijke nog afgehaald moeten worden. In totaal wordt er een bedrag van meer dan € 390.000,- witgewassen.

41. Verdachtencombinatie onderzoek KAMYON

Een groep van 23 personen met verschillende nationaliteiten, geboortelanden en woonplaatsen, organiseerde smokkeltransporten van Nederland naar Engeland. Op verschillende wijze werden personen aangeleverd die gesmokkeld wilden worden. Zo waren er enkele (verder onbekende) personen die potentiële “klanten” leverden aan een uit China afkomstige maar in Nederland wonende vrouw (A). Deze dame A had veelvuldig contact met een uit Irak afkomstige man (B) die in Nederland woonde. B had naast de Chinese A, nog meer mensen die personen aanleverden die naar Engeland gesmokkeld wilden worden. Deze potentiële “klanten” werden aangeleverd aan twee andere (in Nederland wonende uit Irak afkomstige) mannen C en D. Deze twee mannen regelden samen de huisvesting van de gesmokkelde personen en zorgden voor de vrachtwagencombi waarmee de smokkel plaatsvond. De chauffeurs uit Litouwen en Bosnië werden geregeld door E die zich in Engeland bevond. E coördineerde de afspraken tussen de chauffeurs en de heren C en D. Zij ontmoetten elkaar waarbij de te smokkelen personen ingeladen werden en de vrachtwagen vanuit Hoek van Holland in de richting van Engeland vertrok. Twee keer werden er op die manier in totaal 19 Chinezen, Indiërs en Pakistani naar Engeland gesmokkeld, waarna ze opgepakt werden. Voor een derde smokkel werden voorbereidingen getroffen, maar door een misverstand ging deze smokkel niet door.

6.2 Beschrijving CSV's

Bij de eerste 39 projectmatige onderzoeken is er bekeken of er door de opsporingsteams op basis van de landelijk vastgestelde criteria een CSV is beschreven.¹⁰ Bij 24 onderzoeken bleek dit het geval te zijn.

“Onder een CSV wordt een samenwerkingsverband van twee of meer personen verstaan, die een samenwerking hebben voor een langdurige of onbepaalde duur. Er moet verder sprake zijn van verdenking van ernstige strafbare feiten en de samenwerking moet gericht zijn op het streven naar winst.”¹¹

Bij vier onderzoeken is er, voor zover bekend, door de betreffende opsporings-teams geen CSV beschreven, maar wordt dat wel verondersteld. Op basis van

¹⁰ Dossiers van de onderzoeken LORRY en KAMYON zijn in de laatste fase van het onderzoek ontvangen en derhalve niet meegenomen in deze en de volgende paragraaf.

¹¹ Weergegeven in CSV-Manager, 2003; (Beter) zicht op criminele samenwerkingsverbanden, Abrio 2003, 2005.

deze 28 CSV's (en de onderzoeken die hiernaar zijn verricht) wordt in deze paragraaf een beeld geschetst over de criminele groeperingen die zich bezig houden met mensensmokkel. Achtereenvolgens komt het niveau waarop het CSV actief is (§6.2.1), een beschrijving van de CSV-samenstelling (§6.2.2), het toepassen van geweld door leden van het CSV (§6.2.3), wederrechtelijk verkregen voordeel (§6.2.4) en corruptieve contacten (§6.2.5) aan de orde.

6.2.1 Niveau en samenwerkingsduur

Op basis van de landelijke criteria wordt er onderscheid gemaakt tussen drie niveaus waarop een CSV actief kan zijn. Van de 28 CSV's blijken er acht op (inter)nationaal niveau (niveau 3) en 20 op (boven)regionaal niveau (niveau 2) werkzaam te zijn geweest. Anders dan de termen *(inter)nationaal* en *(boven)regionaal* doen vermoeden, hebben deze niet direct betrekking op het geografisch werkgebied van de CSV's. Zo waren de (boven)regionale CSV's vaak internationaal actief en de (inter)nationale CSV's meestal lokaal of regionaal actief.

Tabel 6-1

Niveaus waarop de CSV's werkzaam zijn			
Niveaus waarop de CSV's werkzaam zijn	Geografisch werkgebied		Totaal
	Lokaal/regionaal/nationaal	Internationaal	
Niveau 1 (lokaal)	0	0	0
Niveau 2 ((boven)regionaal)	7	13	20
Niveau 3 ((inter)nationaal)	5	3	8
Totaal aantal CSV's	12	16	28

De internationaal actieve CSV's hielden zich bezig met het behulpzaam zijn bij het illegaal passeren van de Schengengrens. Deze CSV's voldeden over het algemeen niet aan het winstcriterium (winst > € 225.000,-), waardoor zij worden bestempeld als zijnde van (boven)regionaal niveau (niveau 2). De CSV's die zich bezig hielden met het tewerk stellen van illegale vreemdelingen en hen daarmee behulpzaam waren bij hun verblijf in Nederland, genereerden in meer dan de helft van de gevallen wel een winst die groter is dan € 225.000,-. Hoe dit verschil kan worden verklaard is onduidelijk. Het kan zijn dat het tewerk stellen van illegale vreemdelingen daadwerkelijk meer winst oplevert dan het smokkelen van mensen over de grens. Het verschil zou mogelijk ook kunnen worden verklaard door een verschil in zichtbaarheid tussen betalingsverkeer en winst bij het tewerkstellen van illegale vreemdelingen enerzijds en het behulpzaam zijn

bij het illegaal passeren van grenzen anderzijds. Deze laatste verklaring lijkt aannemelijk aangezien uit meerdere onderzoeken blijkt dat gesmokkelde personen per reisdeel betalen. Een dergelijk gefragmenteerd betalingsverkeer maakt het moeilijk om winst in kaart te brengen.

Bij de meeste CSV's is sprake van een structurele samenwerking. Van de 28 CSV's werken er 22 een jaar of langer samen. In onderstaande tabel wordt een overzicht weergegeven.

Tabel 6-2

Samenwerkingsduur CSV's	
Samenwerkingsduur CSV	Totaal
Minder lang dan 1 jaar	4
1 tot 2 jaar	8
2 tot 3 jaar	4
Langer dan 3 jaar	10
Onbekend	2
Totaal	28

6.2.2 Samenstelling van de CSV's

De samenstelling van de CSV's wordt beschreven aan de hand van het aantal (kern)leden, de sekse, de nationaliteit van de verdachten en de mate van etnische homogeniteit van de criminele groep.

Wat het aantal leden betreft, verschillen de CSV's van elkaar. De kleinste CSV's bestaan uit twee leden en de grootste groep bestaat uit 15 leden. Dit grootste CSV wordt gevormd door het echtpaar uit onderzoek ANNA dat misbruik maakte door onder valse voorwendselen garantstellingen voor mensen uit de Filippijnen te realiseren. De andere leden van het CSV zijn de Nederlandse mensen die tegen betaling garant stonden. Gemiddeld genomen bestaan de CSV's uit 5 a 6 leden. Het gemiddeld aantal kernleden is met 2 a 3 beduidend lager. Van de 28 CSV's bestaan er 15 uit zowel mannelijke als vrouwelijke (kern) leden. De overige 13 groepen bestaan alleen uit mannen. Binnen het merendeel van de CSV's is er sprake van familiebanden. Zo komen in drie onderzoeken onder andere broers als verdachten naar voren, één CSV bestaat uit een vader en zijn drie volwassen kinderen en in meerdere onderzoeken blijken echtparen samen te werken in de mensensmokkel.

Uitgaande van de nationaliteit van de verdachten kan worden gesteld dat een minderheid van de CSV's bestaat uit verdachten van één en dezelfde nationaliteit. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven. De CSV's waarbij sprake is van één nationaliteit (7) hebben betrekking op de Nederlandse (6) en Irakese (1) nationaliteit.

Tabel 6-3

Samenstelling CSV qua nationaliteit	
Samenstelling CSV qua nationaliteit	Aantal CSV's
Meerdere nationaliteiten	21
Eén nationaliteit	7
Totaal	28

Bij de CSV's waarin meerdere nationaliteiten waren vertegenwoordigd, 21 in totaal, is er in 20 CSV's sprake van een combinatie van Nederlandse leden en leden met een andere nationaliteit. In vijf groepen gaat het om een combinatie van Nederlandse en Irakese verdachten en in twee groepen om een combinatie van Nederlandse en Iranese verdachten. In één onderzoek, DIKLIPHARDER, kwamen geen Nederlandse verdachten naar voren en was er sprake van een Irakese-Poolse verdachtencombinatie. In onderstaande tabel staan de CSV-samenstellingen naar nationaliteiten van de verdachten weergegeven. De nationaliteiten gevolgd door een sterretje zijn vermoedelijke nationaliteiten gebaseerd op het geboorteland.

Tabel 6-4

CSV samenstelling naar nationaliteit	
CSV's bestaande uit de nationaliteiten	Aantal CSV's
Nederlandse en Irakese	5
Nederlandse en Iranese	2
Nederlandse, Iranese en Canadese	1
Nederlandse en Vietnamese	1
Nederlandse en Indiase*	1
Nederlandse, Indiase, Poolse en Hongaarse	1
Nederlandse en Chinese	1
Nederlandse, Colombiaanse, Surinaamse*en Pakistaanse*	1
Nederlandse, Turkse en Marokkaanse	1
Nederlandse, Turkse en Oostenrijkse	1
Nederlandse, Somalische, Franse en Marokkaanse	1
Nederlandse en Burundese	1
Nederlandse en Sierra Leonese	1
Nederlandse en Oekraïense	1
Nederlandse en onbekende nationaliteit	1
Irakese en Poolse	1
CSV's waarin de leden van meerdere nationaliteiten waren vertegenwoordigd	21

De geboortelanden van de verdachten beschouwend, komt een ander beeld naar voren. Van 11 CSV's zijn alle leden in eenzelfde land geboren. In onderstaande tabel staat de verdeling van geboortelanden weergegeven. Van vijf CSV's zijn alle leden geboren in Irak en van 3 CSV's zijn alle verdachten geboren in Iran.

Tabel 6-5

Geboortelanden CSV-leden	
CSV's waarvan alle leden zijn geboren in	Aantal CSV's
Irak	5
Iran	3
Turkije	1
China	1
Pakistan	1
CSV's waarvan alle leden zijn geboren in één en hetzelfde land	11

In onderstaande tabel staan de andere 17 groepen weergegeven waarbij de leden in verschillende landen zijn geboren. De meeste van deze CSV's (11) bestaan uit verdachten van twee verschillende geboortelanden. Een kleiner aantal CSV's (4) bestaat uit leden uit drie verschillende geboortelanden en twee CSV's bestaan uit leden geboren in vier verschillende landen. In zeven CSV's komen personen voor die in Nederland zijn geboren.

Tabel 6-6

CSV samenstelling naar geboorteland	
CSV's waarvan de leden zijn geboren in	Aantal CSV's
Nederland en Marokko	2
Nederland en China	1
Nederland en Turkije	1
Nederland en Oekraïne	1
Nederland en Filippijnen	1
Nederland, Suriname, Pakistan en India	1
Irak en Iran	1
Irak en Polen	1
Somalië, Djibouti, Marokko en Ethiopië	1
Sierra Leone en Burundi	1
Burundi, Nigeria en Rusland	1
Marokko en Turkije	1
Suriname en India	1
Suriname, Colombia en Pakistan	1
India, Hongarije en Polen	1
Vietnam en China	1
CSV's waarvan de verschillende leden zijn geboren in verschillende landen	17

Als naar de geboortelanden wordt gekeken in plaats van naar de nationaliteit, dan lijkt er meer sprake te zijn van etnische homogeniteit binnen de CSV's. Staring (2005) maakt op basis van de herkomstlanden onderscheid tussen CSV's die etnisch volledig homogeen zijn, CSV's die nagenoeg volledig homogeen zijn en CSV's die heterogeen zijn. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de herkomstlanden van de verdachten, maar ook naar die van de gesmokkelde personen. Binnen de kaders van dit onderzoek wordt etniciteit bepaald op basis van het geboorteland.

- *Etnisch volledig homogene netwerken: alle verdachten en gesmokkelde personen hebben dezelfde etnische achtergrond.*

De netwerken die naar voren zijn gekomen in de onderzoeken EVERVIS, HELMOND, BEST, DIEVER, MELKHAAL, LAMPREI, LACEY, LIMERICK, TRITON, AEGIR en WALBROOK kunnen als etnisch volledig homogeen worden beschouwd. Het gaat hierbij om netwerken van Irakese etniciteit (5), Iranese etniciteit (3), Chinese etniciteit (1), Pakistaanse etniciteit (1) en de Turkse etniciteit (1). Een enkele uitzondering buiten beschouwing latend, hielden deze mensensmokkelaars zich bezig met het smokkelen van mensen van hun eigen etniciteit. Zo bleek uit het onderzoek LACEY, uitgevoerd door politieregio Gelderland-Zuid, dat de vijf kernleden van het CSV allemaal de Irakese nationaliteit hebben en dat drie van hen ook nog broers zijn. Ook de andere leden van het CSV die verantwoordelijk waren voor ondersteunende werkzaamheden bij het smokkelen en de personen die werden gesmokkeld hebben de Irakese nationaliteit. Korf en Knotter (2009) stellen dat etnische focus ook etnische tunnelvisie in de hand werkt. Volgens hen wordt etnische homogeniteit benadrukt, terwijl het in de opsporingspraktijk vaker voorkomt dat verschillende bevolkingsgroepen met elkaar samenwerken (Korf & Knotter, 2009). Hieronder worden de nagenoeg volledig etnisch homogene en etnisch heterogene netwerken beschreven.

- *Nagenoeg volledig etnisch homogeen netwerk: de hoofdverdachten hebben dezelfde etniciteit. De verdachte die een andere etniciteit heeft speelt een ondergeschikte rol en is relatief eenvoudig te vervangen. Er is niet per se een eenduidig beeld ten aanzien van de etniciteit van de CSV-leden en de gesmokkelde personen.*

Een typisch voorbeeld van een nagenoeg volledig homogeen netwerk komt naar voren in het onderzoek DIKLIPHARDER. Het etnisch Irakese CSV smokkelde voornamelijk Irakezen en maakte daarbij gebruik van de diensten van een Poolse man, die als chauffeur relatief eenvoudig te vervangen is. De regie lag in handen bij een Irakese verdachte. De herkomst van de mensen die door deze groep werden gesmokkeld was meer divers. Afghaanse, Irakese en Iranese mensen werden gesmokkeld. Andere netwerken die als nagenoeg etnisch homogeen kunnen worden beschouwd, zijn de criminele groeperingen die in de onderzoeken HAPS, BELONE, CABALLA, ANNA, ELATHA, BELGRAVIA, CUMAL, en FUGO. Het gaat hierbij om netwerken van geboren Burundese, Irakese, Iranese, Filipijnse, Oekraïense, Marokkaanse, Somalische, Surinaamse, Nigeriaanse, Russische en Vietnamese personen.

Iets meer heterogeen van aard is de groep smokkelaars uit het onderzoek NACHTRIT. Naast verdachten uit Sierra Leone, speelde een betrokkene van de Burundese nationaliteit ook een rol. Deze groep smokkelde niet alleen mensen uit Sierra Leone, maar ook mensen uit omliggende West-Afrikaanse landen. Het feit dat de kern duidelijk etnisch homogeen is, maakt dat deze groep kan worden beschouwd als nagenoeg volledig etnisch homogeen.

- *Etnisch heterogeen netwerk: de CSV-leden kunnen afkomstig zijn uit meer dan vier verschillende herkomstlanden. Er is ook sprake van heterogeniteit tussen verdachten en gesmokkelde personen.*

Een voorbeeld van een duidelijk etnisch heterogeen netwerk is terug te vinden in het onderzoek PORDOI II. Een combinatie van geboren Irakese, Iranese, Turkse, Surinaamse en Nederlandse verdachten en betrokkenen smokkelde mensen naar Groot-Brittannië. Opvallend hierbij is dat de gesmokkelde personen wel een nagenoeg homogene groep vormden. Vrijwel alle gesmokkelde personen waren (vermoedelijk) van Chinese afkomst. Een ander voorbeeld is de criminele groep die aan het licht kwam in het onderzoek TONG, welke zich richtte op schijnhuwelijken. Naast de Indiase hoofdverdachten, waren er verdachten en andere betrokkenen van Nederlandse, Surinaamse, Pakistaanse, Hongaarse en Poolse nationaliteiten. De vrouwen die de schijnhuwelijken aangingen waren de Oost-Europese verdachten in het onderzoek. Andere netwerken die als etnisch heterogeen kunnen worden gezien zijn de criminele organisaties die naar voren zijn gekomen in de onderzoeken CALIMERO, DOLLIS HILL, HARFORD, TRONADOR II en ZILVERPALING. Het gaat hierbij om gemengde netwerken van geboren Marokkaanse, Turkse, Nederlandse, Surinaamse, Irakese, Iranese, Indiase en Pakistaanse personen.

Samenvattend kan ten aanzien van de samenstelling van CSV's die zich bezig houden met mensensmokkel worden gesteld dat er sprake is van relatief kleine groepen, een relatief hoge mate van verwantschap en veel variatie ten aanzien van nationaliteiten en herkomstlanden. Zowel mannen als vrouwen maken deel uit van CSV's en mensen van verschillende nationaliteiten en etnische achtergronden zijn vertegenwoordigd. Geboren Irakese en Iranese verdachten lijken zich vooral in homogene samenstellingen te groeperen, maar zijn ook in minder homogene CSV's vertegenwoordigd. In vrijwel alle criminele groepen (26 van de 28) is er minimaal één persoon die de Nederlandse nationaliteit heeft. In de meeste gevallen gaat het hierbij om personen die zelf eerder gemigreerd zijn. In 7 van de 28 CSV's zijn verdachten vertegenwoordigd die in Nederland zijn geboren.

6.2.3 Toepassen van geweld

In twee van de 28 geanalyseerde opsporingsonderzoeken komt een vorm van geweld naar voren. Het gaat hierbij om dreigementen die vanuit het CSV werden geuit naar de illegaal tewerkgestelde vreemdelingen. In de zaak ZILVERPALING dreigde de eigenaar van een autosloperij, kernlid van het CSV, geen loon uit te betalen indien de tewerkgestelde illegale mannen brutaal waren. In de zaak AEGIR werd gedreigd met ontslag als de illegale werknemers zouden klagen over loon of arbeidsomstandigheden. Dit soort dreigementen zijn illustratief voor de afhankelijkheidspositie van illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen ten opzichte van hun werkgevers. Anders dan dit dreigement, zijn er in de dossiers waarin een CSV werd vastgesteld geen signalen gevonden die duiden op het gebruik van geweld of intimidatie als vorm van interne of externe sanctionering.

Bovenstaande bevinding van het relatief weinig voorkomen van fysieke geweldpleging ten aanzien van gesmokkelde migranten, wordt bevestigd in een publicatie van Neske en Doomernik (2006). Zij refereren in hun publicatie aan een Nederlands onderzoek waarin 56 gesmokkelde migranten zijn geïnterviewd. Slechts één van hen refereerde daarbij aan fysieke geweldpleging. Dit zou tevens in lijn zijn met de bevindingen van een soortgelijk Duits en Italiaans onderzoek (Neske & Doomernik, 2006). Het UNODC (2010) stelt dat er, in tegenstelling tot mensenhandel, bij mensensmokkel niet per definitie sprake hoeft te zijn van slachtofferschap en geweldpleging. Personen die gesmokkeld willen worden stemmen over het algemeen immers in met de smokkel. Het UNODC (2010) stelt echter ook dat een initiële instemming met de smokkel niet hoeft te betekenen dat die instemming gedurende de smokkel voortduurt. Gesmokkelde personen kunnen tijdens de reis slachtoffer worden van gewelddadigheden of andere vormen van criminaliteit die hun welbevinden in gevaar brengt (UNODC, 2010). Van de Bunt en Kleemans (2007) stellen in de Monitor Georganiseerde Criminaliteit (breder dan alleen mensensmokkel) dat de rol van geweld in (Nederlandse) studies wordt gerelativeerd. *Geweld zou vooral als dreiging op de achtergrond spelen, en slechts incidenteel worden toegepast.* In het merendeel van de 40 door hen onderzochte zaken was er echter sprake van (dreiging met) geweld. Hierbij werden gijzeling en verkrachting ook als geweld beschouwd. Niet alle 40 zaken hadden echter betrekking op mensensmokkel. Bij de mensensmokkelzaken van hun studie hebben zij vastgesteld dat slachtoffers werden vastgehouden, en in twee gevallen met fysiek geweld werden geconfronteerd totdat de familie de reissom had betaald (beide zaken hadden betrekking op gesmokkelde mensen van Chinese afkomst (Van de Bunt & Kleemans, 2007).

Het hebben van een goede reputatie is van belang bij mensensmokkel (Kleemans & Brienen, 2001) (Van Liempt, 2007). Een goede naam binnen de "mensensmokkelbusiness" genereert immers nieuwe "klanten". Vanuit dat oogpunt is het misschien niet zo vreemd dat er relatief weinig signalen van geweld naar voren komen in de onderzoeken. Geweld of dreigen met geweld zal potentiële nieuwe klanten afschrikken. Er moet echter ook worden benadrukt dat illegale vreemdelingen in een kwetsbare positie verkeren. Deze situatie kan van invloed zijn op de aangiftebereidheid van gesmokkelde personen, waardoor geweldsincidenten mogelijk buiten beeld van de opsporing blijven. Ten slotte dient te worden opgemerkt dat er binnen de kaders van dit onderzoek weinig zicht is op het mogelijke bestaan van geweldstoepassingen die in een (eventueel) eerder traject van de smokkel (mogelijk onder leiding van een ander CSV) hebben plaatsgevonden.

6.2.4 Contrastrategieën

Criminele groepen hanteren verschillende contrastrategieën om het functioneren van politie en justitie te bemoeilijken. Fijnaut (1996) maakt onderscheid tussen defensieve strategieën – gericht op de verheimelijking van hun illegale activiteiten - en offensieve strategieën, dit wil zeggen de strategieën waarmee de overheid zelf wordt bestreden. De CSV's die zich met mensensmokkel bezig houden lijken vooral gebruik te maken van defensieve strategieën. De meest voorkomende betreft het versluierd taalgebruik bij telefoongesprekken. Onderstaande passage die afkomstig is uit een tapgesprek van onderzoek HELMOND, is hier een voorbeeld van. In dit gesprek vertelt meneer A aan mevrouw D dat er twee klanten zijn die hij gaat ophalen in Duitsland. Meneer A en mevrouw D spreken op een versluierde wijze over *auto's* wanneer ze het over deze klanten hebben.

A *Nee, nee gisteren werd ik gebeld door kennissen van mijn tante, moederskant...Ze hebben twee auto's, een vrouwelijk cabrio en een mannelijke. vandaag in de avond zal ik ze spreken, ze zochten naar mij en hebben mijn nummer aan mijn tante gevraagd.*

D *Waar zijn ze dan*

A *Ze zijn in Duitsland. Ik ga ze ophalen en kom terug*

D *ik weet het eerlijk gezegd niet, ik heb een gevoel. Wat moet ik zeggen zo is het makkelijker..Ik bedoel over zee per vracht is veiliger. Maar het geeft niet..Dat is maar een gevoel.*

A *Maak je geen zorgen. Ik zal alles goed regelen. Ze bellen mij vanavond en ik zal alles voor 100 % regelen. Deze zijn % procent..*

In het volgende gesprek (HELMOND) wordt meneer A telefonisch benaderd door meneer B. Meneer B vraagt om een dienst. Ook in dit gesprek is er sprake van versluierd taalgebruik. Met het *overspuiten van een auto* wordt vermoedelijk gerefereerd aan het voorzien van een look-a-like document.

B *hallo, u spreekt met B, een kennis van C*

A *hallo.*

B *Ik bel je betreffende een dienst. Ik wil weten wat je daarover wil zeggen.*

B *Ik heb zowaar het verhaal van C gehoord, ik zit nu trouwens bij hem.*

A *ja, ja..*

A *Als je het overspuiten van de auto zelf betaalt dan kost het jou 2,5. Maar als ik die voor jou moet verven/overspuiten dan kost het 3,5 en dan krijg die voor 100% compleet. De man weet daar ook van.*

B *ja, ja 3,5..*

A *als je het verven zelf regelt dan kost het 2,5.*

B *Duidelijk..Goed.*

A *Goed, als je het wil doen en je wil die (laten) overspuiten/verven dan kan het binnen drie dagen klaar zijn. Vandaag is dinsdag, dan woensdag, donderdag, vrijdag... Zaterdag 100%.*

B *Goed, duidelijk.*

In tapgesprekken van het onderzoek HAPS werd door de vrouwelijke hoofdverdachte van het CSV aan een andere verdachte gevraagd hoeveel het kost om "twee kleine lammetjes" en "twee van twintig" voor haar op te halen. Vervolgens vroeg ze of ze de "goederen, de rijst", naar het magazijn brengen. Het versluierd taalgebruik als defensieve contrastrategie lijkt niet heel effectief te zijn; over het algemeen hebben de rechercheurs snel in de gaten met welke termen wat wordt bedoeld.

Andere defensieve contrastrategieën die tijdens het onderzoek naar voren kwamen zijn het gebruik van meerdere communicatiemiddelen, het frequent veranderen van telecommunicatiemiddelen en het gebruik van katvangers. Deze laatste contrastrategie kwam onder andere naar voren in de onderzoeken PORDOI II, TRONADOR II en HAPS. Uit onderzoek PORDOI II bleek bijvoorbeeld dat er op naam van een Nederlandse vrouw een vrachtwagen werd gehuurd. Deze vrachtwagen werd door de hoofdverdachten gebruikt om een groep Chinezen te vervoeren naar Hoek van Holland om van daaruit met de ferry door te reizen naar Engeland.

Ten slotte is uit meerdere onderzoeken gebleken dat de verdachten bij het overmaken van geld naar het buitenland (vaak het land van herkomst), gebruik maakten van *moneytransfer*-kantoren. Op die manier bleven hun rekeningnummers uit het zicht. In de volgende paragraaf wordt hier verder op ingegaan.

6.2.5 Wederrechtelijk verkregen voordeel

In 18 onderzoeken is er een schatting gemaakt van het wederrechtelijk verkregen voordeel van het CSV. Schattingen van het wederrechtelijk verkregen voordeel variëren van bedragen onder de € 10.000,- tot een bedrag van € 1.918.241,-. Het wederrechtelijk verkregen voordeel van 8 CSV's wordt hoger dan € 225.000,- geschat. Vijf van deze CSV's hebben zich bezig gehouden met het te werk stellen van illegale vreemdelingen, twee CSV's hielden zich bezig met het op grote schaal misbruiken van legale procedures (ANNA, HARFORD) en één CSV smokkelde mensen door gebruik te maken van gestolen, valse, vervalste of look-a-like documenten (EVERVIS). Het wederrechtelijk verkregen voordeel bij arbeidsgerelateerde smokkel (faciliteren van het illegale verblijf), wordt in de meeste gevallen (onder andere) verworven door geen loonbelasting en sociale premies af te dragen. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

Tabel 6-7

Verondersteld wederrechtelijk verkregen voordeel	
Verondersteld wederrechtelijk vermogen	Aantal CSV's
€ 225.000,- of meer	8
€ 100.000,- tot € 225.000,-	3
€ 50.000,- tot € 100.000,-	2
€ 25.000,- tot € 50.000,-	0
€ 10.000,- tot € 25.000,-	2
tot € 10.000,-	3
Geen informatie beschikbaar	10
Totaal	28

Zoals eerder aangegeven is het onduidelijk in hoeverre de andere CSV's, die zich voornamelijk met grensgerelateerde mensensmokkel bezighielden, daadwerkelijk minder winst hebben gegenereerd. In subparagraaf 4.1.6 is al beschreven dat het moeilijk is om vast te stellen welk bedrag voor de smokkel wordt betaald. Onder andere om deze reden kan het moeilijk zijn om het wederrechtelijk verkregen voordeel vast te stellen. In een aantal dossiers werden bedragen genoemd die sterk varieerden. Het onderzoek van Petros (2005) naar

538 mensensmokkel- en handelincidenten heeft aangetoond dat er voor een smokkel een bedrag moet worden betaald dat varieert tussen gemiddeld USD 4528,- voor een reis vanuit (Zuid-)Amerika naar Europa en gemiddeld USD 9374,- voor een reis vanuit Azië naar Europa. Uit deze bedragen kan de exacte winst voor een CSV niet worden afgeleid, maar de hoogte van de bedragen doet vermoeden dat er wel degelijk winst wordt gemaakt.

Er is relatief weinig zicht op het proces van witwassen. Uit meerdere onderzoeken is wel gebleken dat er geld wordt overgemaakt naar rekeningen in herkomstlanden. Uit onderzoek ANNA bleek bijvoorbeeld dat het wederrechtelijk verkregen voordeel werd gebruikt om de bouw van een hotel te financieren op de Filipijnen. Bij het overboeken van geld naar rekeningen in het buitenland, wordt vaak gebruik gemaakt van *moneytransfer*-kantoren als Western Union en GWK Travelex. Naast het gebruik van deze kantoren, werd er in de meeste onderzoeken aangegeven dat er gebruik werd gemaakt van *underground banking* en geldkoeriers.

In onderstaande tabel worden op basis van OM-gegevens de bedragen weergegeven die zijn ontnomen. Deze gegevens zijn niet gekoppeld aan de in dit hoofdstuk beschreven CSV's maar aan verdachten van art. 197a Sr. in het algemeen.

Tabel 6-8

Ontnemingen				
Opsporingsinstantie	2008	2009	2010	Totaal
KMar	73734	16456		€ 90190,-
Regiopolitie Noord- en Oost Gelderland		88200		€ 88200,-
Regiopolitie Noord-Holland Noord	22418	5200	10910	€ 38528,-
Regiopolitie Amsterdam- Amstelland		31750		€ 31750,-
Regiopolitie IJsselland			30000	€ 30000,-
Regiopolitie Haaglanden	6334	1345		€ 7679,-
Regiopolitie Kennemerland		1786		€ 1786,-
Totaal	€ 102486,-	€ 144737,-	€ 40910,-	€ 288133,-

In sommige gevallen wordt ontnomen met hulp van Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie (BOOM). Soms kan het echter effectiever zijn criminele winsten via andere wegen af te nemen, bijvoorbeeld via de fiscus.

6.2.6 Corruptieve contacten

In één onderzoek is naar voren gekomen dat het CSV mogelijk gebruikt maakte van corruptieve contacten. Het gaat hierbij om het onderzoek BEST waarin uit tapgesprekken werd opgemaakt dat er in Iran 40 ambtenaren belast zijn met het inklaren van goederen. Verdachte A geeft aan dat drie van hen "dergelijke dingen" doen. "Ze moeten wachten tot die drie goederen hebben om in te klaren." Naar aanleiding van dit gesprek ontstaat de indruk dat verdachte A drie douaniers in Iran kent die mogelijk om te kopen zijn of reeds omgekocht zijn.

6.3 Mate van georganiseerdheid

"In hoeverre is er bewijs voor de betrokkenheid van grote internationaal georganiseerde criminele groeperingen bij mensensmokkel?" "... of is deze vorm van criminaliteit vooral in handen van netwerken die gekenmerkt worden door familiale, vriendschappelijke of etnische motieven?" Dit zijn de vragen die men zich de afgelopen jaren heeft gesteld. Onder de experts die in Europa onderzoek hebben gedaan naar mensensmokkel, bestaat geen consensus over het al dan niet bestaan van internationaal georganiseerde criminele groepen die zich hiermee bezig houden (UNODC, 2010).

Daarbij komt dat opsporingsactiviteiten deels het beeld omtrent criminele samenwerkingsverbanden bepalen. Soms wordt een onderzoek afgebakend waardoor bepaalde betrokkenen of verdachten buiten de beschrijving van een CSV vallen. Met de korte klap onderzoeken die binnen de incidentgerichte opsporing veelal plaatsvinden, wordt een eventuele achterliggende (organisatie) structuur vaak niet zichtbaar. In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de rolverdeling en vervolgens aan de structuur van de organisatie.

6.3.1 Rolverdeling

Onder de experts die onderzoeken hebben uitgevoerd naar mensensmokkel naar en door Europa, is sprake van consensus ten aanzien van de rolverdeling binnen het mensensmokkelproces. Mensensmokkelaars zouden op basis van een duidelijke taakverdeling werkzaam zijn (UNODC, 2010).

Neske (2006) stelt daarbij dat de mensen die op lokaal niveau diensten leveren vaak in het bezit zijn van de nationaliteit van het betreffende land. De coördinatoren van het smokkelproces zijn daarentegen vaak van dezelfde etnische

achtergrond als de gesmokkelde personen. Zij houden zich eerder bezig met de organisatie vooraf en met de onderhandelingen met de lokale smokkelaars.

In alle onderkende CSV's blijkt sprake te zijn van een bepaalde mate van rolverdeling. Bij de meeste groepen hebben sommige leden meer dan één taak. In het merendeel van de CSV's ligt de regie over het totale proces bij één persoon en soms bij twee personen. Dit zijn de zogenaamde bruggenbouwers. Onder bruggenbouwers worden personen verstaan die hun positie ontleen aan hun vermogens om sociale en geografische afstanden te overbruggen. Dikwijls opereren zij internationaal, interetnisch en/of op de scheidslijn tussen onder en bovenwereld. Aangezien er bij mensensmokkel per definitie internationale grenzen worden overschreden en transnationale contacten van belang zijn, is de functie van bruggenbouwer juist bij deze criminaliteitsvorm belangrijk. Deze persoon heeft vaak nog een neventaak zoals begeleiden op de reis of het verschaffen van onderdak.

6.3.2 Netwerkstructuur

Staring (2005) maakt bij het beschrijven van de sociale organisatie van mensensmokkel onderscheid tussen twee ideaaltypische samenwerkingsverbanden, een type A en een type B organisatie die als het ware op de uitersten van een continuüm liggen. Drie fundamentele dimensies zijn hierbij van invloed, te weten coördinatie (horizontale taakdifferentiatie), dominantie (verticale differentiatie) en de aard en samenstelling van onderliggende sociale relaties.

- 1 de mate waarin sommige leden van een onderneming in staat zijn andere leden te domineren en te beïnvloeden (*dominantie*);
- 2 de mate waarin er sprake is van expliciete coördinatie tussen de leden van een onderneming (*coördinatie*);
- 3 de aard en samenstelling van onderliggende sociale relaties.

Deze laatste dimensie heeft onder andere betrekking op de mate waarin relaties kunnen worden vertaald in termen van vriendschap, verwantschap, etniciteit en nationaliteit (zie paragraaf 6.2.2).

Een expliciete taakcoördinatie gaat vaak samen met een sterke mate van dominantie, hetgeen kan duiden op een hiërarchische organisatievorm, een type B organisatie (Staring, 2005). Een dergelijke organisatie kenmerkt zich door relatief veel verdachten en een uitgebreide taakverdeling. Eén enkele verdachte heeft duidelijk de leiding en verdeelt de taken onder de overige leden. Deze leider is dominant en schuwt mogelijk geen geweld naar medeverdachten of gesmokkelde personen. De verdachten oefenen druk uit op de gesmokkelde

personen (en hun familie) en vragen exorbitant hoge bedragen voor het smokkelen. Verder is er sprake van een negatieve reciprociteit tussen verdachten en gesmokkelde vreemdelingen.

Geen van de netwerken zoals die in de geanalyseerde onderzoeken naar voren zijn gekomen lijken te voldoen aan het merendeel van deze kenmerken. De CSV's die in de afgelopen jaren zijn onderkend lijken veel meer weg te hebben van fluïde netwerken zonder een duidelijke hiërarchie, dan van een hiërarchische gestructureerde organisatie. Tijdens de focusgroepsbijeenkomst werd een stelling geponeerd die als volgt luidt: "*Hiërarchische mensensmokkelnetwerken bestaan niet*". Deze stelling werd op één persoon na door iedereen verworpen. In hoeverre deze netwerken daadwerkelijk niet bestaan of buiten het zicht blijven van de opsporing, is onduidelijk.

7

Gevolgen voor de maatschappij

Eerst zal ingegaan worden op de gevolgen van mensensmokkel voor de individuele gesmokkelde personen, waarna aandacht uitgaat naar de gevolgen voor de Nederlandse samenleving in zijn geheel.

7.1 Gevolgen voor de gesmokkelde migrant

In het merendeel van de onderzoeken lijken in eerste instantie geen gevaarlijke en risicovolle situaties voor te komen en reizen de gesmokkelde personen op relatief veilige wijze ons land binnen. Dit geldt echter niet voor alle transporten en recente incidenten tonen aan dat het verstoppen van personen in vervoermiddelen nog steeds plaatsvindt. De arbeidsgerelateerde mensensmokkel-dossiers laten soms slechte werkomstandigheden zien, waarbij de geuite dreigementen de (soms) kwetsbare positie van de illegale arbeiders weergeven.

Mensensmokkel is juridisch gezien een slachtofferloos delict. Niet de gesmokkelde persoon, maar de Staat wordt aangewezen als gedupeerde. Smokkelzaken zijn echter niet altijd zonder gevaar. Binnen de bestudeerde opsporingsonderzoeken vielen geen doden, noch werd er zwaar letsel bij gesmokkelde personen vastgesteld. Toch leken sommige transporten niet geheel zonder risico's. Wanneer personen verstopt zitten in voertuigen, zijn de omstandigheden niet comfortabel te noemen. Ze zitten bijvoorbeeld met meerdere personen in een relatief kleine ruimte, vaak op een plek waar het niet verwacht wordt of verstopt achter materialen zodat ze niet in het oog springen. Afhankelijk van de duur van de reis, moet er in diezelfde ruimte gegeten, gedronken en getoiletteerd worden. Ook werden er in andere Schengenlanden recent gevaarlijke reisomstandigheden aangetroffen. In Oostenrijk werd een bus onderschept welke was voorzien van een hydraulische installatie, waardoor een hele rij stoelen naar het gangpad verschoven kon worden. In de ruimte onder de stoelen, werden de illegale personen verstopt. Ze hadden zeer beperkte bewegingsruimte, en er werden flessen aangetroffen waar ze in konden urineren. In Denemarken werden recentelijk gesmokkelde personen aangetroffen in een koeltransport. De personen bevonden zich in een ruimte met een temperatuur van 7 graden Celsius. Hoewel de laatste voorbeelden niet in Nederland maar elders binnen Schengen werden aangetroffen, werden halverwege 2011 bij de oversteek vanuit Nederland naar Engeland enkele illegale personen gevonden die in de ruimte onder de vrachtwagen verstopt

zaten. Deze voorbeelden geven een beeld van de reisomstandigheden. De personen willen zelf gesmokkeld worden, maar ze kunnen ondanks die “vrije” keuze in benarde situaties terecht komen die mogelijk gepaard gaan met fysieke en psychische gevolgen voor de betreffende personen.

Los van de fysieke reisomstandigheden kan de positie van de gesmokkelde persoon gedurende de reis veranderen. Vooraf worden vaak afspraken gemaakt over de reis en het bedrag dat daarvoor betaald moet worden. In haar artikel schrijft Van Liempt (2007) over een zogenaamde “ketting van vertrouwen”. Uit de gesprekken met gesmokkelde personen bleek dat hoe verder men weg is van huis, hoe zwakker deze ketting wordt en hoe groter de kans dat men reist met een anonieme smokkelaar en wordt uitgebuit. Tijdens de reis zijn ze afhankelijk van de persoon die hen begeleidt. Wanneer meer geld gevraagd wordt, hebben ze niet altijd een keuze. In het onderzoek SUNJATA bijvoorbeeld willen twee gesmokkelde jongens vanuit Nederland nog doorreizen naar Engeland. Ze zijn daarbij afhankelijk van hun smokkelaar omdat hij de reis en de documenten voor hen regelt. Wanneer hij zegt dat het nog langer duurt en de jongens het verblijf in hun woning nog een paar weken moeten verlengen, gaat het hen meer geld kosten. Omdat ze perse naar Engeland wilden, konden ze niet veel anders doen dan afwachten. In het algemeen kunnen niet alle gesmokkelde personen extra geld vrijmaken voor bijkomende kosten en worden zij genoodzaakt na aankomst de lening af te betalen. In het artikel van Van der Leun en Van Schijndel (2011) worden de afhankelijkheid en het controleverlies gedurende de smokkel beschreven. Vooral in de grotere opsporingsonderzoeken was volgens hen sprake van een sterke, en soms groeiende afhankelijkheid. In combinatie met deze afhankelijkheid komt tijdens de reis vaak de toekomstige financiële uitbuiting al aan het licht. Als het bedrag niet kan worden voldaan, dan wordt ervoor gezorgd dat de gesmokkelde persoon de schuld alsnog afbetaald, vaak met een hoge rente. Aan de hand van een voorbeeld uit één van de mensensmokkeldossiers illustreren zij dit fenomeen, waarbij dreigingen aan het adres van de gesmokkelde persoon niet geschuwd worden (Van der Leun & Van Schijndel, 2011).

Naast de vervoersomstandigheden, werden er soms ook risicovolle arbeidsomstandigheden geconstateerd. In het hoofdstuk over de aard van mensensmokkel werden de betreffende SIOD-onderzoeken al aangehaald bij de barrière arbeid. Naast lage lonen en lange werkdagen werd in een aantal onderzoeken duidelijk dat er sprake was van slechte werkomstandigheden. Zo werd door één van de werkgevers cameratoezicht ingesteld om grip te houden op de werkzaamheden in de wasserij, ook werden de ramen in de werkruimte verduisterd, waarschijnlijk met als doel de werkzaamheden die verricht werden door illegalen

te onttrekken aan het zicht vanaf de openbare weg. Ramen en deuren mochten dan ook niet worden geopend waardoor de temperatuur tijdens de werkzaamheden in de wasserij hoog op kon lopen. In twee onderzoeken werd duidelijk dat de werkgever dreigementen uitte naar de illegaal tewerkgestelde vreemdelingen. In het onderzoek AEGIR werd bedreigd met ontslag als de illegale werknemers zouden klagen over loon of arbeidsomstandigheden. In het onderzoek ZILVERPALING dreigde de eigenaar van een autosloperij geen loon uit te betalen indien de tewerkgestelde illegale mannen brutaal waren. Dit soort dreigementen zijn illustratief voor de afhankelijkheidspositie van illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen ten opzichte van hun werkgevers.

In bovenstaande zaken wordt de kwetsbare situatie van de gesmokkelde personen beschreven. Ook Van der Leun en Van Schijndel (2011) beschrijven in een nog te publiceren artikel de dunne scheidslijn tussen mensenhandel en mensensmokkel. In dit onderzoek waarbij mensensmokkeldossiers zijn bestudeerd, lijken er regelmatig signalen van mensenhandel te zijn terwijl de zaak niet als zodanig wordt aangemerkt. De reden om iets aan te merken als smokkel in plaats van handel, lijkt soms afhankelijk van de instantie die de zaak aantreft en/of oppakt (Van der Leun, Interview, 2011). Niet alleen de instantie maar ook de locatie is van invloed op het (h)erkennen van mensenhandel. Indien tijdens een MTV-controle wordt gestuit op mensensmokkel waarbij sprake is van signalen van mensenhandel, is het vaak nog niet mogelijk om een concreet onderzoek naar mensenhandel in te stellen. Dergelijke signalen van mensenhandel worden wel doorgestuurd aan het EMM. Het toekennen van het label mensensmokkel dan wel –handel heeft consequenties voor de persoon die als gesmokkeld of uitgebuit wordt betiteld. Waar het slachtoffer van mensenhandel aanspraak kan maken op de non-punishment clause (B9-procedure), wordt de gesmokkelde persoon vaak zelf aangemerkt als verdachte van valsheid in geschrifte (art 225 Sr) of gekwalificeerde valsheid in geschrifte (art 231 Sr). De gesmokkelde persoon heeft weinig rechten en loopt in de meeste gevallen de kans om in detentie te belanden of het land uitgezet te worden. Ze worden vaker gezien als de overtredende partij, omdat de situatie wordt geframed als situatie van illegale arbeid en mensensmokkel. In het stuk wordt beschreven hoe de grens tussen migratierecht en strafrecht vervaagt binnen een proces dat crimmigratie wordt genoemd (Van der Leun & Van Schijndel, 2011). Er dient te worden opgemerkt dat indien een gesmokkelde persoon asiel aanvraagt, hij of zij niet langer als verdachte van valsheid in geschrifte wordt aangemerkt.

7.2 Gevolgen voor de samenleving als geheel

Naast mogelijke gevolgen voor individuele gesmokkelde personen zijn er ook gevolgen voor de Nederlandse samenleving als geheel. Zoals hierboven beschreven, is de Nederlandse Staat het slachtoffer van het delict mensensmokkel. Met het wederrechtelijk verschaffen van toegang tot Nederland, wordt het (migratie) beleid ondermijnd.

Uit een aantal onderzoeken (o.a. SUNJATA en NACHTRIT) is gebleken dat smokkelaars een adviserende rol hebben bij het afleggen van valse verklaringen tijdens de asielaanvraag. Wanneer het daadwerkelijk om valse verklaringen gaat, kan het zo zijn dat de gesmokkelde persoon ten onrechte een beroep doet op de asielprocedure. Met het onrechtmatig verkeren in een asielprocedure en als gevolg daarvan ook het (onrechtmatig) verblijven, gaan kosten gepaard die voor rekening zijn van de Nederlandse Staat. Het misbruik van de asielprocedure (of andere toelatingsprocedures) kan tevens van invloed zijn op het klimaat in Nederland ten aanzien van migranten en kan leiden tot verscherpt toezicht en extra controle bij de aanspraak op een dergelijke regeling. Dit houdt in dat de personen voor wie de regelingen daadwerkelijk bedoeld zijn, daar negatieve gevolgen van kunnen ondervinden.

Het misbruiken van identiteitsdocumenten is de meest toegepaste MO in de onderzochte opsporingsonderzoeken. De Nederlandse samenleving zou moeten kunnen vertrouwen op de authenticiteit en het rechtmatig gebruik van officiële documenten. Naast documentfraude, benadeelden de verdachten van mensensmokkel de Nederlandse Staat door andere vormen van fraude te plegen. Hierbij ging het onder meer om arbeidsgerelateerde fraude, uitkeringsfraude, identiteitsfraude en de eerder genoemde fraude met asielverhalen.

Naast de gevolgen van grensgerelateerde smokkel, zijn er ook bij arbeidsgerelateerde smokkel gevolgen voor de Nederlandse samenleving te onderkennen. Het tewerkstellen van illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen, gaat gepaard met het niet afdragen van loonbelasting. Een gevolg hiervan is inkomstenderving van de Nederlandse Staat. Tevens worden er geen premies afgedragen aan de sociale fondsen, die op deze wijze inkomsten mislopen. Ook heeft het consequenties voor de werknemers die niet illegaal werken, omdat ze moeten concurreren met een groep die minder kosten met zich meebrengt voor de werkgevers. Ten slotte is er sprake van een "oneerlijke concurrentie" ten aanzien van branchegerelateerde bedrijven, aangezien de productiekosten lager gehouden kunnen worden. De keerzijde is dat sommige bedrijven juist kunnen blijven bestaan door de illegale arbeid. Juist omdat de kosten laag zijn, kunnen

zij in tijden van crisis het hoofd boven water houden (Van der Leun, Interview, 2011).

Voor een deel van de smokkelzaken geldt dat ze nauwelijks of geen directe gevolgen hebben voor de Nederlandse samenleving omdat de illegale personen doorreizen naar andere landen. Ze verblijven enkel een aantal dagen in Nederland om vervolgens door te gaan naar Engeland, Zweden of een ander bestemmingsland. Niet de Nederlandse samenleving, maar de samenlevingen in deze bestemmingslanden zullen dan mogelijke gevolgen ondervinden.

8

Criminaliteitsrelevante factoren

De migratiestromen die wereldwijd plaatsvinden zijn het resultaat van *push*-factoren in de herkomstlanden en *pull*-factoren in de bestemmingslanden. Een deel van de migratie vindt op illegale wijze plaats en een deel van deze personen maakt gebruik van de hulp van mensensmokkelaars. Er is veel gepubliceerd over migratiebewegingen en de daarop van invloed zijnde factoren. In dit hoofdstuk worden alleen die factoren behandeld die tijdens de interviews ter sprake kwamen. Achtereenvolgens komen globaal de economische situatie, de geografische ligging, de wet- en regelgeving en demografische kenmerken van de Nederlandse samenleving aan de orde.

8.1 Economische situatie

Voor veel personen die naar Nederland komen, is Nederland een aantrekkelijke eindbestemming vanwege haar welvaart. Deze (gesmokkelde) personen komen vaak uit bronlanden die minder welvarend zijn dan Nederland, hetgeen als push-factor gezien kan worden. Economische verbetering kan voor hen reden zijn om te migreren naar onder andere Nederland.

In de gesprekken wordt arbeid als (sterke) pull-factor benoemd. De huidige economische crisis is mogelijk van invloed op de illegale arbeidsmarkt. Desalniettemin zorgt de illegale arbeidsmarkt ervoor dat mensen naar Nederland willen komen en daarmee (indirect) voor het voortbestaan van mensensmokkel.

8.2 Geografische ligging en infrastructuur

Door de toegenomen mobiliteit en de globalisering, wordt het steeds makkelijker om de wereld over te reizen. Door de toegenomen mogelijkheden, neemt het aantal passagiers toe en zijn er plaatsen ontstaan waar deze stromen bij elkaar komen. Infrastructureel gezien vormen dit belangrijke knooppunten zoals de Rotterdamse haven (qua omvang nummer één van Europa, maar voornamelijk gericht op vracht) en de luchthaven Schiphol (als vijfde luchthaven van Europa, met naar schatting 45.211.749 passagiers in 2010). Nederland is een transportnatie en een deel van de transportcapaciteit wordt ook voor mensensmokkel ingezet.

De aanwezigheid van diverse transportmogelijkheden en een diversiteit aan landen van waaruit en waar naartoe gereisd kan worden, leiden ertoe dat de passagiersstroom groot is. Logischerwijs zal een mensensmokkelaar daar eveneens gebruik van maken.

8.3 Wet- en regelgeving

In verschillende interviews is naar voren gekomen dat het zogenoemde restrictieve migratiebeleid dat Nederland (in samenwerking met de andere Schengenlanden) voert, van invloed is op mensensmokkel. De restricties zouden niet van invloed zijn op de keuze om al dan niet te migreren naar een land, maar op de manier waarop er wordt gesmokkeld. Dit zou zich met name vertalen in de risico's die gesmokkelde personen lopen. Ook Europol (2011) stelt in haar dreigingsbeeld van 2011 dat vanwege toenemende grenscontroles, verbeterde kwaliteiten van de reis- en identiteitsdocumenten, en andere maatregelen die illegale immigratie bemoeilijken, migranten gedwongen worden om meer gebruik te maken van georganiseerde criminaliteit. Daarmee is wet- en regelgeving bepalend in het bestaan van het delict mensensmokkel door het strafbaar te stellen en zouden de restricties volgens de geïnterviewden van invloed zijn op de manier waarop de smokkel plaatsvindt en de risico's die daarmee gepaard gaan.

8.4 Demografische kenmerken

Een andere pull-factor die genoemd werd tijdens interviews is de aanwezigheid van een etnische gemeenschap in het bestemmingsland. Vanuit het bestemmingsland wordt een positief beeld geschetst over de situatie aan familieleden of vrienden die zijn achtergebleven in het herkomstland. Dit maakt dat het land voor de bevolkingsgroep in het land van herkomst aantrekkelijk wordt. Daarnaast beschikt men over het sociaal kapitaal waar aanspraak op gemaakt kan worden bij onder andere het faciliteren van de reis en mogelijk ook bij arbeid en huisvesting. Ook is de groepering die zich in het bestemmingsland bevindt, eerder geneigd familie, vrienden en bekenden te helpen. Ze zullen zich eerder sociaal verplicht voelen om de groep hulp te bieden omdat ze de personen kennen, maar ook omdat ze bekend zijn met de omstandigheden in het land van herkomst. Wanneer er sterke en nauwe banden bestaan met personen uit het land van herkomst, is de kans groter dat er geholpen wordt om mensen naar Nederland te halen. De aanwezigheid van nieuwe groepen met een vluchtelingenstatus in Nederland, zou daarmee voorspellend kunnen zijn voor eventuele stromen die op gang gaan komen.

9

Ontwikkelingen

In dit hoofdstuk worden op basis van de dossiers uit onderzoeksperiode (2007 t/m 2010) trends en ontwikkelingen vastgesteld en beschreven. Om een zo actueel mogelijk beeld weer te geven is ervoor gekozen om deze aan te vullen met de meest recente signalen uit 2011. Achtereenvolgens komen de volgende onderwerpen aan de orde: het misbruik van legale procedures (§ 9.1), het verstopen in voertuigen als smokkelmethode (§ 9.2), ontwikkeling op het gebied van documenten (§ 9.3) en overige ontwikkelingen (§ 9.4).

9.1 Misbruik legale procedures

Het is zeker niet nieuw dat legale procedures om naar Schengen (en Nederland in bijzonder) te komen worden misbruikt. Desalniettemin zijn er de afgelopen periode signalen gekomen die het bestaan van diverse soorten misbruik benadrukken. Ook de opsporinginstanties lijken meer gefocust te zijn op het onderkennen van deze vorm van mensensmokkel. Bij meerdere gevallen lijkt sprake te zijn van een bepaalde mate van georganiseerdheid. Europol (2011) bevestigt bovenstaande en stelt in haar *Organised Crime Threat Assessment* (OCTA) dat de meest professioneel georganiseerde criminele groeperingen momenteel potentiële illegale immigranten werven door het aanbieden van ogenschijnlijke legale manieren om de EU binnen te gaan. Naast het gebruik van vervalste, valse of frauduleus verkregen documenten, wordt er ook misbruik gemaakt van studie- en werkvisa. Ten slotte worden asielprocedures, visumaanvragen en lacunes in wet- en regelgeving misbruikt (Europol, 2011). In deze paragraaf worden enkele voorbeelden geschetst van misbruik van legale procedures waarbij sprake is van georganiseerdheid en winstbejag (§ 9.1.1 t/m § 9.1.6).

9.1.1 Misbruik aanvraag studievizum

In het kader van de opiumwetgeving heeft de politieregio Haaglanden in januari 2009 een huiszoeking gedaan. Tijdens deze huiszoeking waren er negen mannen van Indiase afkomst in de woning aanwezig. Zij waren weliswaar in het bezit van een MVV, maar zeven van hen hadden zich niet op de juiste manier bij de Nederlandse autoriteiten aangemeld. Allen verklaarden te studeren aan één en dezelfde particuliere onderwijsinstelling en hiervoor door één en hetzelfde bemiddelingsbureau te zijn gerekruteerd. Dit bemiddelingsbureau maakte

gebruik van bemiddelaars in India welke verantwoordelijk waren voor het afnemen van taaltesten en het controleren van de echtheid van diploma's van potentiële studenten. De bemiddelaars werden hiervoor betaald en hadden dus een financieel belang bij de rekrutering. Het bureau regelde voor de negen Indiërs onder andere de MVV en tickets. De Vreemdelingenpolitie Haaglanden (VPH) en de Inspectie voor het Onderwijs (IvO) zijn van mening dat dit bureau in bronlanden selectieve informatie verschaftte aan potentiële studenten waardoor zij geen compleet beeld hadden van de studiemogelijkheden in Nederland. Ondanks dat veel van deze studenten niet of nauwelijks Engels spraken, werden zij toch geselecteerd. Bij aankomst op Schiphol werden de studenten opgehaald en naar hun "woning" gebracht. De huisvesting was slecht en de leefomstandigheden erbarmelijk. De studenten werden financieel uitgekled en hebben veel geld betaald voor weinig en slecht onderwijs en slechte huisvesting. Ten slotte was er sprake van een bepaalde afhankelijkheidsrelatie tussen de studenten en de onderwijsinstelling. De studenten waren bang dat hun verblijfsvergunning zou worden afgenomen wanneer zij zouden klagen of aangifte zouden doen (Vreemdelingenpolitie Haaglanden, Openbaar Ministerie Parket Den Haag, 2010).

Het strafrechtelijk onderzoek richtte zich op deze particuliere onderwijsinstelling die ervan wordt verdacht in samenwerking met een bemiddelingsbureau buitenlandse studenten onder valse voorwendselen naar Nederland te halen en deze te huisvesten. Naar aanleiding van dit onderzoek werd door de medewerkers van de VPH en het OM een bestuurlijke rapportage opgesteld. Hierin wordt niet gerapporteerd over de exacte omvang van het misbruik, maar wordt wel het vermoeden beschreven dat de omvang aanzienlijk is; *"Gedurende het opsporingsonderzoek kregen de Vreemdelingenpolitie en het OM het vermoeden dat veel studenten bij de onderwijsinstelling waren ingeschreven met een ander doel dan het volgen van een opleiding, namelijk het verkrijgen van een verblijfsstatus* (Vreemdelingenpolitie Haaglanden, Openbaar Ministerie Parket Den Haag, 2010)."

Instellingen die hoger onderwijs verzorgen en voldoen aan bepaalde eisen hebben recht op een versnelde procedure om buitenlandse studenten naar Nederland te laten komen. (De betreffende instelling voldeed aan alle formele eisen.) De onderwijsinstelling dient een verzoek om advies in bij de IND over afgifte van een MVV. Bij positief advies kan de student zijn MVV ophalen bij de Nederlandse ambassade in het herkomstland. Om gebruik te kunnen maken van de verkorte MVV-procedure moet er een convenant zijn tussen onderwijsinstelling en de IND. De IND heeft een dergelijk convenant met de betreffende onderwijsinstelling afgesloten in 2008 omdat de instelling voldeed aan de

daaraan gestelde voorwaarden. Ondanks signalen van misstanden, kon de IND het convenant niet weigeren omdat daar geen rechtmatige grond voor was. Ook op de Nederlandse ambassade in New Delhi waren er signalen dat er iets niet in orde was; toekomstige studenten spraken nauwelijks Engels en hadden niet de juiste vooropleiding. De ambassademedewerker gaf deze informatie door aan de IND welke een verzoek aan de onderwijsinstelling deed om het aannemen van de student te heroverwegen. De eisen ten aanzien van het taalniveau zijn vastgesteld op grond van de gedragscode. De verantwoordelijkheid van het toetsen van het niveau ligt dan ook bij de onderwijsinstelling. Als zij ermee akkoord gaat, verleent de IND (indien ook voldaan aan de andere vreemdelingrechtelijke voorwaarden) een MVV. Teneinde een positief oordeel te krijgen van de *Landelijke Commissie internationale student hoger onderwijs* (LC) verstreekte de betreffende instelling vermoedelijk onvolledige informatie over het werkelijke taalniveau van de studenten. De instelling had immers een groot belang bij het eindoordeel van de LC (Vreemdelingenpolitie Haaglanden, Openbaar Ministerie Parket Den Haag, 2010).

De rol van de onderwijsinstelling (en het daaraan verbonden bemiddelingsbureau) in het kader van de MVV-procedure is zodanig dat de instelling als direct commercieel belanghebbende te veel invloed heeft op het verstrekken van een MVV (Vreemdelingenpolitie Haaglanden, Openbaar Ministerie Parket Den Haag, 2010).

Bij verlening van een studievizum wordt slechts gekeken naar het feit of de studenten aan de voorwaarden voldoen die aan het verlenen van studieviza in de wet gesteld zijn. Er wordt daarbij bijvoorbeeld niet gesproken over studieresultaten, -voortgang en -aanwezigheid van de student. Bij de verlenging van de verblijfsvergunning vindt geen controle plaats van de daadwerkelijke vorderingen van de student. Wel moet deze binnen een vastgestelde periode de studie afronden. Bij een verlenging weegt de in- of uitschrijving van een student door de onderwijsinstelling voor het volgend studiejaar het zwaarst. Beoordeeld wordt ook of studenten aan andere eisen voldoen: paspoort, middelen, ziektekostenverzekering etc. De IND is hierin afhankelijk van de informatie die de onderwijsinstelling aanlevert. Er wordt geen check uitgevoerd of de student nog daadwerkelijk studeert. Dit behoort op dit moment niet tot haar taak en bevoegdheden. In het onderzoek naar de particuliere onderwijsinstelling is de indruk ontstaan dat meerdere studenten meer dan de toegestane tien uur per week werkten en hiervoor niet over de noodzakelijke tewerkstellingsvergunning beschikten (Vreemdelingenpolitie Haaglanden, Openbaar Ministerie Parket Den Haag, 2010).

Naar aanleiding van het onderzoek naar de particuliere onderwijsinstelling is de conclusie getrokken dat de bestaande regelgeving uit gaat van de goedwillendheid van onderwijsinstellingen, maar mogelijkheden biedt voor misbruik. Sinds enkele jaren werkt de IND voor het verblijfsdoel studie hoger onderwijs met een convenantensystematiek. Bij gebleken oneigenlijk of onzorgvuldig gebruik of als niet meer aan de voorwaarden voor deelname wordt voldaan – kan de IND het convenant beëindigen. Voordat de diplomatieke post in het land van herkomst tot afgifte van een mvv voor studie overgaat, vindt een identiteitscontrole plaats. Daarbij kan -mede op verzoek van de IND - ook worden beoordeeld of er indicaties zijn van misbruik of oneigenlijk gebruik van de procedure (Immigratie- en Naturalisatiedienst, 2012b).

Meerdere nationale en regionale opsporingsonderzoeken werden geconfronteerd met deze legale route om toegang te verkrijgen tot Nederland. In Den Haag, Rotterdam, Amsterdam en Arnhem zijn er opsporingsonderzoeken op dit thema geweest (Vreemdelingenpolitie Haaglanden, Openbaar Ministerie Parket Den Haag, 2010). Opgemerkt wordt dat de minister van OCW de aanwijzing van deze particuliere onderwijsinstelling heeft ingetrokken en de IND het convenant met deze onderwijsinstelling heeft beëindigd. Op dit moment worden er geen internationale studenten meer toegelaten bij deze onderwijsinstelling (Immigratie- en Naturalisatiedienst, 2012a).

Na inwerkingtreding van de wet Modern Migratiebeleid (MoMi) blijven de toelatingsvoorwaarden voor vreemdeling die in Nederland willen gaan studeren grotendeels gelijk maar verandert de samenwerkingsrelatie tussen IND en onderwijsinstellingen. De convenantensystematiek maakt plaats voor een 'erkend referentschap'. Op grond van de nieuwe wetgeving krijgen de onderwijsinstellingen, naast andere verantwoordelijkheden, ook nieuwe verplichtingen (administratie-, informatie- en zorgplichten). Dit vergroot de mogelijkheden van de IND om effectief toezicht te houden. Ook krijgt de IND nieuwe mogelijkheden om (rechts)personen die de regels niet naleven een sanctie op te leggen, zoals een bestuurlijke boete of het intrekken van de erkenning om aanvragen in te dienen van buitenlandse studenten (Immigratie- en Naturalisatiedienst, 2012b).

9.1.2 Misbruik aanvraag visum kort verblijf

Politieregio Kennemerland heeft naar aanleiding van een MMA-melding van september 2008 t/m april 2009 onderzoek gedaan naar mensensmokkel. Uit dit onderzoek (ANNA) is gebleken dat op grote schaal misbruik werd gemaakt van de procedure voor het aanvragen van een visum voor kort verblijf. De twee hoofdverdachten regelden mensen die Filipijnse personen uitnodigden om naar

Nederland te komen. Deze mensen kregen hiervoor betaald. De garantsteller haalt een garantverklaring bij de gemeente. De verdachten schrijven uit naam van de garantsteller een uitnodigingsbrief, zonder dat deze er van wist. Met de uitnodiging konden de Filippijnse personen een toeristenvisum aanvragen bij de ambassade op de Filippijnen. De Filippijnse personen betaalden hiervoor aan de verdachten zes á zevenduizend euro. Nadat het visum was afgegeven, kwamen de Filippijnse personen met het vliegtuig naar Schiphol waar ze worden opgevangen door de verdachten(n). Deze mensen vlogen dezelfde of de volgende dag door naar Italië, waar ze vervolgens gingen werken in de huishouding. De hoofdverdachten verklaarden dat zij al vijf jaar volgens bovengenoemde methode Filippijnse mensen naar Europa smokkelden. Tevens verklaarden zij daarbij dat zij de methode hadden overgenomen van andere mensen, die in dezelfde gemeente als zij wonen en het al jaren deden. Binnen het onderzoek ANNA is vastgesteld dat er door de betrokken gemeenten geen administratie bijgehouden werd met betrekking tot afgegeven garantverklaringen en garantstellers. Bij het onderzoeken van de diverse stappen in deze methode bleek, dat de bij de procedure tot afgifte van een visum voor kort verblijf betrokken overheidsinstanties hun taak doen, maar niet alle gegevens bewaren. Ook bleek dat de gegevens die wel worden bewaard, niet worden gedeeld met andere overheidsdiensten, met name die diensten die met het toezicht op de naleving van de bepalingen van de Vreemdelingenwet zijn belast. Dit, ondanks het gegeven dat ze wel ketenpartners (zouden moeten) zijn op het gebied van de vreemdelingenwetgeving. Het ontbreekt aan structurele communicatie tussen de diverse instanties en de mogelijkheid elkaars systemen te raadplegen.

De eenheid vreemdelingenpolitie (EVP) van de politieregio Rotterdam-Rijnmond is in 2009 begonnen met het inventariseren van de aantallen garantstellingen binnen de gemeente Rotterdam. Dit vanwege het inzicht dat zij geen enkel zicht hadden op deze procedure. In eerste instantie was het ook voor de gemeente Rotterdam niet mogelijk om een (digitaal)overzicht te genereren van de afgegeven garantstellingen, maar uiteindelijk is dit toch gelukt. In het kalenderjaar 2010 bleken er ruim veertienduizend garantverklaringen te zijn afgegeven. Opvallend daarbij is dat er bijna 450 personen zijn die zich binnen één jaar vijf keer of meer garant hebben gesteld. Absolute topper hierbij was een persoon die 34 keer een garantstellingverklaring ondertekende. In de voetnoot van het formulier "Bewijs van garantstelling en/of particuliere logiesverstrekking" staat vermeld:

"Ik (ondergetekende) verklaar hierbij garant te staan voor de betaling van de kosten van het verblijf, de medische verzorging en de repatriëring die worden veroorzaakt door onder 4. genoemde persoon en dit gedurende een periode

van 5 jaar of zoveel korter als het verblijf van de vreemdeling duurt, te rekenen vanaf de binnenkomst van die persoon op het Schengengrondgebied, tot een maximum van € 10.000 per jaar, voor zover deze kosten anders ten laste zouden komen van de Staat en/of openbare lichamen. De garantstelling eindigt als op afdoende wijze kan worden aangetoond dat de onder 4. genoemde persoon de Schengenruimte heeft verlaten (te denken aan een uitreisstempel aangebracht door een Schengenstaat of inreisstempel aangebracht door een met de grenscontrole belaste overheid in het land van herkomst)” (Brochures en Formulieren IND, 2011).

In theorie zou deze persoon dus aansprakelijk kunnen zijn voor een bedrag van € 340.000,- euro per jaar. In de praktijk krijgt de garantsteller vrijwel nooit een boete opgelegd als de door hem uitgenodigde persoon niet bij het vliegtuig verschijnt op de dag dat hij retour zou moeten gaan; de overheid is immers niet eens op de hoogte dat de visumhouder niet terug is gereisd (van Wijk, 2007).

In de laatste drie kwartaalrapportages (2011) Mensenhandel en Mensensmokkel van het EMM wordt melding gemaakt van diverse preweegdocumenten waarin gesproken wordt over misbruik van visa voor kort verblijf. In één geval wordt gesproken over de werving van natuurlijke personen in Nederland die garant willen staan voor Filippijnen die met gebruikmaking van toeristenvisa naar Nederland willen komen. De garantstellers zouden hiervoor € 1.500,- per persoon ontvangen. In twee andere gevallen wordt melding gemaakt van Nederlandse bedrijven die tegen betaling van bedragen variërend tussen € 25,- en € 3500,- mensen uit Afrika en Oost-Europa uitnodigen om naar Nederland te komen.

Uit een onderzoek dat in 2010/2011 door de KMar op Schiphol werd uitgevoerd, is een manier gebleken waarop voorkomen wordt dat de garantsteller in de problemen raakt. Indien een persoon voor wie garant wordt gestaan de intentie heeft om langer dan toegestaan in Nederland te verblijven, kan hij of zij iemand anders verzoeken om met zijn of haar paspoort uit te reizen (look-a-like). Op die manier wordt het paspoort voorzien van een uitreisstempel en kan de persoon die garant staat geen problemen krijgen. Hieronder een citaat uit een taggesprek van dit onderzoek:

(X) belt naar (Y)

Ze begroeten elkaar en (Y) zegt dat ze (X) vragen wil stellen.

(Y) *Als iemand bijvoorbeeld naar Holland komt op basis van uitnodigen en de persoon is niet terug gegaan, gaan ze de persoon zoeken in Holland?*

(X) *Ze gaan je niet zoeken maar diegene gaat betalen.*

(Y) *Moet je voor betalen.*

- (X) *Diegene moet betalen omdat je niet terug ben gegaan, zoals men doet. Zodra je hier bent aangekomen moet jij je paspoort aan iemand geven die naar huis gaat. De persoon gaat je helpen met uitreis stempel.*
- (Y) *Is dat mogelijk.*
- (X) *Ja, dan lijkt er op dat je terug bent gegaan, zo doet men het.*

Om bovenstaande problematiek tegen te gaan, zou een controle in het Europees Visum Informatie Systeem (EU-VIS) bij uitreis oplossing kunnen bieden. Het EU-VIS is vanaf 11 oktober 2011 op de luchthaven Schiphol in gebruik genomen. Het EU-VIS heeft als hoofddoel het voorkomen van fraude met visa door het opzetten van een centrale Europese databank, waarin alle visumaanvragen worden geregistreerd. Daarnaast draagt de verordening onder meer bij aan de bestrijding van illegale migratie en het vaststellen van de identiteit van vreemdelingen tijdens de uitvoering van toezicht. De procedure voor het verzamelen van vingerafdrukken is simpel, snel en discreet. De aanvrager hoeft alleen de vingers op het oppervlak van een digitale scanner te leggen. Bij het indienen van een volgende aanvraag binnen vijf jaar, zullen de vingerafdrukken worden hergebruikt. Na vijf jaar zullen de gegevens worden gewist. De biometrische gegevens (vingerafdrukken en een digitale gezichtsopname) versnellen en vergemakkelijken de identificatie van de houders van een visum en helpen om identiteitsdiefstal te voorkomen. De overgrote meerderheid van de reizigers bestaat uit bonafide aanvragers welke zullen profiteren van de versnelde controle.

Het EU-VIS wordt geleidelijk uitgerold in de verschillende regio's van de wereld, om te beginnen in Noord-Afrika (Algerije, Egypte, Libië, Mauritanië, Marokko en Tunesië), gevolgd door het nabije Oosten (Israël, Jordanië, Libanon en Syrië), en de Golfregio (Afghanistan, Bahrein, Iran, Irak, Koeweit, Oman, Qatar, Saudi-Arabië, Verenigde Arabische Emiraten en Jemen). Binnen twee jaar dienen alle consulaire posten van de Schengenstaten over de hele wereld aangesloten te worden. Visumautoriteiten in alle Schengenstaten zijn in staat om de EU-VIS-gegevens te raadplegen, bijvoorbeeld wanneer een bekende aanvrager opnieuw een nieuw visum aanvraagt. Het EU-VIS bevat alle aanvragen van een Schengenvisum en de daaropvolgende besluiten van de visumautoriteiten. Het EU-VIS biedt tevens handvatten om het "visumshoppen" tegen te gaan.

9.1.3 Misbruik aanvraag verblijfsvergunning

Uit één van de onderzoeken van de SIOD is gebleken dat een bedrijvengroep een belangrijke rol speelt bij het organiseren van misbruik van de legale procedures. Het gaat hierbij om het aanvragen van een verblijfsvergunning of

de verlenging hiervan in verband met gezinshereniging of -vorming. De hoofdverdachten waren werkzaam als directeuren of voormannen bij een aantal bedrijven in de uitzend- en detacheringbranche. Door middel van het verstrekken van vervalste of valse arbeidscontracten en valse salarisbetalingen maakten zij het mogelijk voor (ex-)werknemers om te voldoen aan de eisen om hun partner naar Nederland te laten komen of in Nederland te laten blijven. Op deze manier werd een verblijfsvergunning (MVV) dan wel een verlenging daarvan (VRR) verkregen. Het loon dat werd gestort op de bankrekeningen van de garantstellers werd direct na storting in zijn geheel opgenomen. Dit zou erop kunnen wijzen dat het loon terugbetaald moest worden aan het bedrijf en dat de persoon in kwestie feitelijk geen (dan wel minder) loon ontving dan stond vermeld op het arbeidscontract of de loonstroken. Indien tijdens de procedure bleek dat niet werd voldaan aan de inkomenseis, dan werd het inkomen middels een nieuw arbeidscontract 'passend' gemaakt. Ook werden de arbeidscontracten afgesloten voor onbepaalde duur, hetgeen ongebruikelijk is in deze branche.

9.1.4 Misbruik verblijf bij partner EU-onderdaan

In onderzoek TONG werden schijnhuwelijken/relaties gearrangeerd tussen illegale Indiase dan wel Pakistaanse mannen en Oost-Europese vrouwen uit Hongarije of Polen. De hoofdverdachte wist precies hoe de legale procedures omzeild konden worden en hoe ze een schijnhuwelijk/-relatie aan konden gaan. Eén van de betrokkenen uit Hongarije wierf allereerst vrouwen in Oost-Europese landen. Ondertussen adviseerde een betrokken advocaat de hoofdverdachte en de betrokken Hongaarse man over de procedure en de benodigde uittreksels om een aanvraag in te dienen bij de IND. In de tussentijd werd de geworven vrouw uit Oost-Europa door de hoofdverdachte ingeschreven als werknemer bij een bedrijf door middel van een arbeidsovereenkomst. Ze zou daar echter nooit gaan werken. Het betrokken loonbedrijf registreerde wel valselijk een hoeveelheid uren die gewerkt zouden zijn. Daarnaast werd er door de hoofdverdachte voor de vrouw een bankrekening geopend, waar haar loon voor de fictieve arbeid op uitbetaald werd. Op basis hiervan kon aangetoond worden dat ze als Europese onderdaan haar partner van buiten de EU zou kunnen onderhouden. Om aan te tonen dat er sprake is van een duurzame en exclusieve relatie, moet er een half jaar een gezamenlijk huishouden gevoerd zijn of moet er uit de relatie een kind geboren zijn. In het onderzoek TONG werd de illegale man bijgeschreven op het valselijk opgemaakte huurcontract.

Zodra de vrouw naar Nederland gehaald was, schreef zij zich in bij het immigratiekantoor en in de GBA op het Nederlandse adres uit het huurcontract.

Ook de illegaal in Nederland verblijvende Indiase man werd op dit adres ingeschreven op basis van het eerdergenoemde huurcontract. Om het verhaal te ondersteunen, maakten de Hongaarse vrouw en de Indiase man samen foto's om te overleggen aan de IND. De vrouw verbleef slechts een aantal dagen op een adres dat door de hoofdverdachte werd geregeld. Na die paar dagen vertrok ze weer naar het Oost-Europese land. Al dit bovenstaande moest de schijn opwekken dat een Europees onderdaan gezinshereniging wilde aanvragen voor een momenteel illegaal in Nederland verblijvende man van buiten de EU.

9.1.5 Misbruik geboorteaangifte

Een andere vorm van misbruik van legale procedures heeft betrekking op het tegen betaling erkennen van een kind¹². De erkenner hoeft immers niet de biologische vader te zijn van het kind. De erkenning kan plaatsvinden tijdens de geboorteaangifte of door een akte van erkenning op te laten maken door de ambtenaar van de burgerlijke stand of de notaris. Indien de Nederlandse erkenner het kind erkent voordat het geboren wordt, dan is het kind bij de geboorte al Nederlander. Een citaat uit een tapesprek van een actueel lopend onderzoek van de Koninklijke Marechaussee:

X: "Ja...Y: Daarom heb ik je die dag ook verteld dat ze iemand zochten om het kind te dingessen. Om het kind te dingessen. Ik had zoiets van: "Waarom moet iemand anders jouw kind dingessen?" Snap je me? X: Okay. Ja. Y: Waarom moet een andere man jouw kind aangeven? Dus ja, ik snap het echt niet. X: Okay, iemand die erg op zwart zaad zit zal dat misschien doen. Y: Men zal het niet doen voor dat weinige geld dat ze aanbieden. Men zal het niet doen. X: Hoeveel vragen ze dan? Y: Sommige mensen vragen 8.000 en zo. Deze mensen kunnen maximaal 4.000 aanbieden. X: Okay....."

X: "Maar hoe, moet je het niet aangeven bij de gemeente? Y: Je moet toch gaan om te zeggen dat die persoon de vader van het kind is. Dat die persoon een Nederlander is en vader van het kind. Dat is wat ze wil. X: Oh."

In het reeds genoemde onderzoek kwam daarnaast nog een werkwijze naar voren die kennelijk ook gebruikt wordt bij het aanvragen van een visum. Er wordt (vermoedelijk) in Nederland door de moeder aangifte gedaan van de geboorte van een kind. Vervolgens wordt de geboorteakte vervalst en wordt

¹² Artikel 1:203-206 Burgerlijk Wetboek

een 'vader' toegevoegd. Op grond van dit 'vaderschap' wordt vervolgens een visum aangevraagd. Een citaat uit een tapgesprek:

X: "...hier gaan we het papier dingessen, jij maakt een copie en hier zetten we erop als papa van xxxxx. Begrijp je? We zetten jou erop als vader, want er staat geen vader op het geboortebewijs van xxxxx. Als gevolg daarvan krijg jij een visum en je zal.. van Holland naar Spanje krijg je een visum, met een visum krijg ik je legaal Engeland binnen, je kunt werken, alles doen in Engeland. Y: Ja, oke..."

9.1.6 Misbruik 'regelingen kennis- en arbeidsmigratie'

Een ander voorbeeld van het misbruiken van legale procedures is naar voren gekomen in een actueel lopend onderzoek van de SIOD. Met name de 'Regeling kennismigratie' en de 'Regeling arbeid in loondienst' worden hierbij misbruikt. Chinese migranten betalen € 38.000,- om opgenomen te worden in een constructie. De criminele organisatie biedt aan de migranten de mogelijkheid om zich een permanente verblijfsstatus in Nederland te verschaffen. Dit doen zij door in Nederland een constructie met bedrijven op te zetten, waarbij het op papier lijkt of de Chinese personen bij deze bedrijven in Nederland werkzaam zijn. In werkelijkheid verblijven deze personen echter in China en komen zij gedurende een periode van vijf jaar slechts één keer naar Nederland om een tijdelijke verblijfsvergunning te regelen. Op deze wijze wordt een arbeidsverleden in Nederland opgebouwd. Na vijf jaar komen de migranten in aanmerking om een permanente verblijfsstatus of, na inburgering, het Nederlanderschap aan te vragen. Gedurende de eerste periode van vijf jaar betalen de Chinese migranten zelf hun premies en belastingen. De totale kosten voor de gehele constructie liggen hierdoor tussen de € 100.000,- en € 120.000,-. Om de kosten een beetje te drukken regelt de organisatie dat voor de Chinese migranten kinderbijslag en andere toeslagen worden aangevraagd en uitgekeerd. Er zijn aanwijzingen dat deze constructie ook in landen als IJsland, Spanje, België, Luxemburg en Duitsland is (wordt) gebruikt.

Misbruik van de regeling wordt tegengegaan door de mogelijkheid om individuele aanvragen of verzoeken om advies af te wijzen om reden dat het niet aannemelijk is dat de werkgever zijn verplichtingen zal nakomen en door handhaving achteraf. Ook kan een aanvraag worden afgewezen als blijkt dat de werkgever een salaris betaalt dat niet marktconform is. Deze beleidswijziging is per 19 juni 2011 in werking getreden. Aan de Arbeidsinspectie worden maandelijks lijsten ter beschikking gesteld van werkgevers die zijn toegelaten tot de kennismigranten-regeling. De Arbeidsinspectie maakt hieruit een selectie van de bedrijven waar nader onderzoek naar wordt gedaan. Ook kan de Arbeidsinspectie door de IND

uitdrukkelijk worden verzocht een onderzoek in. In voorkomende gevallen trekt de IND de verblijfsvergunning van de kennismigrant in. Onlangs heeft voorts een schoning plaatsgevonden van de referenten in de kennismigrantenregeling. Daarbij zijn bedrijven verwijderd die nog nooit een aanvraag hebben gedaan of omdat er nooit een aanvraag is ingewilligd (Immigratie- en Naturalisatiedienst, 2012b).

Europol (2011) verwacht een toename in het misbruik van legale migratie-procedures omdat er geen harmonisatie is van de regels ten aanzien van de visumverstrekking voor verschillende doeleinden. In hoeverre er daadwerkelijk al sprake is van een toename in het misbruik van legale procedures is niet duidelijk. Een verandering van focus en een toename van de ingezette opsporingscapaciteit op dit misbruik door handhaving- en opsporingsinstanties in Nederland kan ook verantwoordelijk zijn voor een ogenschijnlijke toename. Wel kan worden gesteld dat deze "moderne" manier van mensen-smokkel een andere opsporingsstrategie vereist dan de "klassieke" manier.

9.2 Verstopt in voertuigen

Vergeleken bij andere manieren om mensen te smokkelen, is er in de onderzoeksperiode een relatief klein aantal zaken naar voren gekomen waarbij de gesmokkelde personen verstopt zaten in een voertuig. Deze zaken hadden allen betrekking op het traject vanuit het Europees vasteland naar Groot-Brittannië. De smokkelincidenten kwamen aan het licht door CIE-informatie, een anonieme melding of door het bonken van de gesmokkelde personen op de binnenkant van de vrachtwagen (deze laatste groep gesmokkelde personen kwamen erachter dat de vrachtwagen waarin ze zaten niet met de boot naar Engeland ging, maar onderweg was naar Duitsland). Berichten vanuit Groot-Brittannië bevestigen het toepassen van de deze MO op de trajecten Hoek van Holland - Harwich en IJmuiden - Newcastle.

Recentelijk, oktober 2011, is gebleken dat deze manier van smokkelen vanuit Nederland naar Groot-Brittannië nog steeds voorkomt. In de Britse haven Newcastle werden negen Albanese vreemdelingen aangetroffen die zich verstopt hadden onder twee Roemeense gekentekende vrachtwagens. De Albanese hadden zich verstopt in een apart compartiment aan de onderzijde van de trailer. De twee Roemeense vrachtwagenchauffeurs troffen volgens de Britse autoriteiten geen blaam en zijn niet aangehouden ter zake mensen-smokkel. De negen Albanese zijn teruggestuurd naar IJmuiden en aldaar gehoord. Uit de verklaringen bleek dat de Albanese per trein of vliegtuig naar Duitsland, Italië of Frankrijk en op diverse manieren waren doorgereisd naar

Brussel, België. Zeven Albanezen waren in het bezit van een Albanees paspoort. Twee Albanezen hadden geen reisdocument bij zich, een landgenoot heeft deze documenten vanuit Brussel, België naar IJmuiden gebracht. Alle negen Albanezen hebben na verhoor een schikking gekregen van 70 euro, na betaling mochten zij hun weg vervolgen (Koninklijke Marechaussee, Tactisch Informatie Centrum, 2011D).

In Hoek van Holland werd eerder bij de uitreiscontrole een Britse bestelbus gecontroleerd. Nadat de Roemeense bestuurder, zichtbaar nerveus, was gecontroleerd werd hij gevraagd naar de inhoud van zijn laadruim. Met toestemming van de bestuurder werd er in het laadruim gekeken. Drie Albanese mannen bleken verstopt te zijn onder een deken. De bestuurder is aangehouden ter zake mensensmokkel. In overleg met het OM is besloten hem vanwege gebrek aan bewijs heen te zenden. Slechts een van de drie Albanezen is gehoord, deze verklaarde in Newcastle een beter leven te willen opbouwen (Koninklijke Marechaussee, Tactisch Informatie Centrum, 2011B).

In april van 2011 werd er in de Landelijke procesmonitor van het Tactisch Informatie Centrum (TIC) van de KMar, een mogelijke verplaatsing van de illegale migratiestroom naar Groot-Brittannië gerapporteerd. De Britse autoriteiten hebben aangegeven strenger te gaan controleren op de ferryverbinding tussen Calais en Dover. Naast de pre-checks in Calais zouden onder andere honden ingezet gaan worden om de stroom illegale migranten in te dammen. Als mogelijk gevolg daarvan, werd een verplaatsing van het vertrekpunt van het Europese vasteland naar Groot-Brittannië voorspeld. In plaats van Frankrijk zouden de migranten zich kunnen verplaatsen naar België en Nederland om van daaruit de oversteek naar Engeland te maken (Koninklijke Marechaussee, Tactisch Informatie Centrum, 2011A). Een telefonisch contact met de Nederlandse *liaison officer* in Groot-Brittannië heeft bevestigd dat de Britse autoriteiten een intensivering doorvoeren op het gebied van de controles aan alle grensposten (Trommelen, 2011). Zoals eerdere beschreven kan een intensivering van beleid van invloed zijn op de MO waarmee mensen worden gesmokkeld.

Ook werd er halverwege dit jaar een geprepareerde touringcar aangetroffen in Oostenrijk. Deze was voorzien van een hydraulische installatie, waardoor een hele rij stoelen naar het gangpad verschoven kon worden. In de ruimte onder de stoelen werden de illegale migranten verstopt om vermoedelijk van Griekenland via de Balkan-landen naar Oostenrijk te reizen. Er was, zo bleek uit camera-beelden, meerdere malen met de Grieks gekentekende bus op en neer gereden. Hoewel de betreffende touringcar niet in Nederland is aangetroffen, kunnen dergelijke incidenten in de omgeving van Nederland wel gezien worden als

signalen voor de MO waarbij de gesmokkelde personen worden verstopt in voertuigen (Koninklijke Marechaussee, Tactisch Informatie Centrum, 2011C).

De Doverzaak is binnen de Nederlandse samenleving jarenlang beeldbepalend geweest voor het fenomeen mensensmokkel. Inmiddels lijkt dat beeld te zijn bijgesteld en lijkt er meer bewustwording te zijn van de diversiteit aan vormen die dit delict kan aannemen.

Door het vrij verkeer van personen binnen het Schengengebied lijkt de noodzaak om illegale migranten te verstoppen in een voertuig bij het passeren van de Duitse of Belgische landsgrens minder groot. De oversteek vanuit Nederland naar Engeland gaat wel gepaard met grenstoezicht, en is dus een ander verhaal. Zoals uit bovenstaande tekst blijkt, zijn recentelijk enkele incidenten geconstateerd waarbij Albanezen zich in de voertuigen verstopt hadden en vanuit Nederland naar Engeland wilden reizen. Tevens werd al eerder vanuit de Belgische autoriteiten en het TIC van de KMar, een mogelijke verplaatsing van dergelijke incidenten voorspeld. De strengere aanpak van zowel de Franse als Britse autoriteiten zou kunnen gaan leiden tot een verplaatsing van de oversteek in noordelijke richting, waaronder Nederlands grondgebied.

Ondanks het feit dat er, voor zover bekend, in de onderzoeksperiode geen illegale migranten gewond zijn geraakt of zijn overleden bij het passeren van de Nederlandse grens, brengt het verstoppen van personen in een voertuig risico's voor het fysieke welzijn met zich mee. De incidenten die de afgelopen tijd zijn geconstateerd in Nederland en omliggende landen laten zien dat het verstoppen in vrachtauto's een MO is die nog steeds wordt gehanteerd.

9.3 Documenten

Binnen de CBA kwam in hoofdstuk 4 over de aard van mensensmokkel het misbruik van identiteits- en verblijfsdocumenten als meest voorkomende MO naar voren. In meer dan 40% van de KMar-zaken werden door 252 personen valse, vervalste en/of look-a-like documenten gebruikt om de grens te passeren. Het blijkt in meer van de helft van de gevallen te gaan om een paspoort, waarbij het nationale paspoort veruit het meeste voorkomt. Ook de identiteitskaarten en verblijfsvergunningen komen relatief vaak voor. Verder valt op dat in bijna de helft van de gevallen het geen vals of vervalst, maar een authentiek document betreft. Dit lijkt overeen te komen met het algemene Europese beeld dat is

geschetst door Frontex in een risicoanalyse (TRA)¹³ over de aard en omvang van fraude met reisdocumenten in 2009-2010. In dit rapport wordt gesteld dat de paspoorten die tegenwoordig gemaakt worden, moeilijker na te maken zijn. Door geavanceerde technieken zoals het verwerken van biometrische gegevens, wordt het lastiger om de documenten te vervalsen of valselijk op te maken. Dit is volgens Frontex een belangrijke verklaring voor de toename van authentieke documenten die gebruikt worden als look-a-like documenten, of documenten die onder valse voorwendselen verkregen zijn (Frontex, 2011).

De meest recente gegevens van het Expertise Centrum Identiteitsfraude en Documenten (ECID) laten echter een andere ontwikkeling zien. Ook door het ECID werd een toename verwacht van het aantal authentieke documenten, mede vanwege de (door Frontex ook genoemde reden over de) toenemende kwaliteit van de documenten. In tegenstelling tot die verwachting, wordt er momenteel een afname geconstateerd van het aantal authentieke documenten en komen de vervalste en valse documenten het meest naar voren. Wel wordt daarbij gesteld dat paspoorten uit Zweden, Nederland en het Verenigd Koninkrijk veelal gebruikt worden als look-a-like. Deze documenten staan als “sterk” te boek en zijn kennelijk moeilijk te vervalsen (Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten, Koninklijke Marechaussee, 2011).

Vanuit de Falsificaten Schiphol Desk (FSD)¹⁴ wordt momenteel ondermeer de grensbewaking ondersteund bij het vaststellen van eventuele fraude met documenten, waarbij een veelal technisch rapport wordt opgemaakt over het aangeleverde reisdocument. In de nabije toekomst zal de focus daarbij ook komen te liggen op de achterliggende verhalen. FSD zal meer aandacht gaan schenken aan het verhoren van de verdachten die de documenten hebben aangeboden. Mogelijk kan op basis daarvan in de toekomst meer informatie gegeven worden over bijvoorbeeld de hulp die zij ontvangen hebben bij de reis en het verkrijgen van het document. Uiteindelijk kan dat leiden tot een (nog) completer beeld omtrent mensensmokkel.

Niet alleen ECID, maar ook Frontex wil meer aandacht gaan besteden aan het misbruik van documenten. Naar aanleiding van de risicoanalyse over de aard en omvang van documentfraude is door de verschillende lidstaten en door Frontex aangegeven dat zij het belangrijk vinden dat er meer zicht komt op het fenomeen.

¹³ Tailored Risk Analysis; The nature and extent of travel-document fraud to enter the European Union 2009–2010

¹⁴ FSD is momenteel onderdeel van het ECID, maar gaat op korte termijn deel uitmaken van de Brigade Recherche (i.o.).

Er wordt gestreefd naar het maandelijks verzamelen van aanvullende informatie over het soort reisdocument, soort vervalsing, luchthaven vertrek en luchthaven eindbestemming. Ook deze datacollectie zal in de toekomst bij kunnen dragen aan een (nog) completer beeld van het misbruik van documenten en daaraan gerelateerde illegale migratie en mensensmokkel.

9.4 Overige ontwikkelingen

De hierboven beschreven ontwikkelingen op het gebied van het misbruiken van legale procedures, het verstopten in vervoersmiddelen, en documenten zijn vastgesteld op basis van de geanalyseerde onderzoeken.

Naast de ontwikkelingen op deze gebieden refereert Europol (2011) in de recent gepubliceerde dreigingsanalyse ook aan een aantal ontwikkelingen. Zo stelt zij op de eerste plaats in dit rapport dat Brazilianen in toenemende mate worden waargenomen als facilitators bij illegale immigratie in de EU. Van de 1199 verdachten die in de periode 2007 t/m 2010 zijn aangedragen bij het OM voor 197a Sr. zijn negen verdachten geboren in Brazilië. In hoeverre Braziliaanse facilitators zich in de toekomst ook in Nederland zullen bezighouden is onduidelijk.

Europol (2011) stelt verder in de dreigingsanalyse dat er sprake is van een trend op het gebied van particuliere chartervluchten om illegale vreemdelingen te smokkelen. In geen van de strafrechtelijke onderzoeken die onderwerp van analyse waren ten behoeve van deze CBA is naar voren gekomen dat er gebruik werd gemaakt van chartervluchten om mensen te smokkelen.

Een derde ontwikkeling waarover Europol rapporteert heeft betrekking op het grote en toenemende aantal illegale immigranten uit landen waar Islamitische terroristische groeperingen actief zijn (Tsjetsjenië, Afghanistan, Irak, Pakistan en Somalië). Volgens Europol (2011) doet dit vermoeden dat er rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid dat de kanalen voor illegale migratie ook gebruikt kunnen worden voor terroristische doeleinden. De veiligheidsdiensten zien studenten uit risicolanden als mogelijk veiligheidsrisico. Minstens twee- maar wellicht driehonderd studenten uit risicolanden als Nepal en Pakistan zijn afgelopen jaren in Nederland verdwenen. Zij kwamen Nederland in, schreven zich in bij een hogeschool en verdwenen korte tijd daarna (Reijn, 2009). Gedurende de jaren '90 en rondom het millennium begonnen politici, academici en ook de Nederlandse burger steeds vaker vraagtekens te zetten bij het

integratiebeleid en het concept van een multicultureel Nederland. Voornamelijk de “traditionele” moslimgroepen, zoals de Turken en Marokkanen, moesten het ontgelden. In 2000 werd door journalist Scheffer het essay “een multicultureel drama” gepubliceerd, hetwelk een grote impact had op het nationale debat. Kort daarna gebeurde het drama van 9-11 in 2001. Daarop volgde de opkomst van en de moord op Pim Fortuyn in 2003 en de film van Theo van Gogh die in 2004 uitkwam waarna hij werd vermoord door een moslimextremist. De moord op Theo van Gogh zorgde voor berichtgeving over zijn film over conservatieve moslims, de dader werd getypeerd als Moslimextremist en de overheid gaf in een reactie aan meer geld vrij te maken om terrorisme aan te pakken en het integratiebeleid aan te scherpen. Hierdoor werd een link gelegd tussen terrorisme en integratie en ontstond een atmosfeer die werd getypeerd als intolerant en onzeker, met Moslims als interne dreiging. De Nederlandse regering beweerde dat succesvolle integratie enkel plaats kon vinden als de migratiestromen naar Nederland beperkt en onder controle werden gehouden. Dat resulteerde in wetten ontwikkeld om het grensbeheer aan te scherpen en mensensmokkel tegen te gaan (Staring, 2008). In 2005 bracht de Algemene Rekenkamer een rapport uit over het gebruik van grenscontroles in de bestrijding van terrorisme. De aanleiding daarvoor waren de conclusies van een door de Verenigde Staten aangestelde onafhankelijke onderzoekscommissie, die onderzoek deed naar of en hoe de aanslagen van 11 september 2001 voorkomen hadden kunnen worden. Uit het rapport bleek dat een aantal gijzelnemers, die verantwoordelijk waren voor de aanslagen, door de mand zouden zijn gevallen wanneer beter gelet zou zijn op het gebruik van valse paspoorten. Door het gebruik van informatie uit opsporingsregisters had men drie van de gijzelnemers aan de grens kunnen identificeren (Algemene Rekenkamer, 2005). In geen van de strafrechtelijke onderzoeken die onderwerp van analyse waren ten behoeve van deze CBA is een relatie tussen mensensmokkel en terrorisme naar voren gekomen.

Naast de bovengenoemde ontwikkelingen waarover door Europol werd gerapporteerd, worden hieronder nog twee ontwikkelingen beschreven die mogelijk van invloed zijn op (de aanpak van) mensensmokkel.

De eerste mogelijke ontwikkeling is tijdens interviews naar voren gekomen en heeft betrekking op China als land met opkomende economie. Kleemans stelt dat migratiedruk kan leiden tot een mensensmokkelmarkt. China wordt een steeds vrijer land en de Chinese cultuur en migratie zijn met elkaar verbonden. Restricties die er eerder waren zijn er mogelijk straks niet meer. Er zijn meer mogelijkheden voor eigen landgenoten om te reizen (Kleemans, Interview, 2011). Daarnaast komt het massatoerisme uit China op gang. De middenklasse

is veel groter en rijker geworden en de Chinezen die tot deze middenklasse behoren hebben meer vrije tijd dan voorheen. Er wordt meer gebruik gemaakt van toeristenvisa en met die toename kan de smokkel met behulp van een visum ook toenemen (Soudijn, Interview, 2011).

De tweede ontwikkeling heeft betrekking op de statusverandering van de BES-eilanden. Sinds 10-10-2010 functioneren de BES-eilanden (Bonaire, Sint Eustatius en Saba) als 'bijzondere gemeenten' van Nederland. Sindsdien is de KMar ook daar verantwoordelijk voor de taken die zij in Nederland heeft. Dit houdt in dat het grenstoezicht op de luchthavens en met betrekking tot de zeegrenzen van de drie eilanden tot het takenpakket is gaan behoren. Evenals de bestrijding van mensensmokkel in Caribisch Nederland zoals opgenomen in artikel 5 van de Veiligheidswet BES (Staatblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2010). Voor deze CBA zijn er nog geen opsporingsdossiers over mensensmokkel binnen het Caribisch gebied meegenomen, omdat de BES-eilanden voor het overgrote deel van de onderzoeksperiode¹⁵ nog niet tot Nederland behoorden. In de toekomst lijkt het gezien de verandering in status wenselijk dat wanneer een nieuwe CBA mensensmokkel geschreven zal worden, er ook aandacht uitgaat naar het fenomeen in Caribisch Nederland.

¹⁵ In het KMar Bedrijfsprocessen Systeem voor het Caribisch gebied (KMar/BPS CARIB) zijn sinds 10-10-2010 twee mensensmokkelincidenten geregistreerd in het gebied. Eén daarvan was een weigering van een groep van tien personen op Bonaire, Flamingo Airport. De groep werd vermoedelijk begeleid door een smokkelaar en zou na Bonaire, Curaçao en Haïti, door willen reizen naar Amerika. De andere registratie meldde een aantal aanhoudingen op Sint Maarten, waar een smokkeltransport van tien Cubanen zou hebben plaatsgevonden. Het incident wordt nader onderzocht, zo wordt vermeld in de mutatie. Verder blijkt uit het jaarverslag van de Kustwacht voor het Koninkrijk der Nederlanden in het Caribisch gebied, dat zij in 2010 geen illegale migranten hebben onderkend binnen het gebied. In 2009 werden 52 illegale migranten en in 2008 werden tien illegale migranten aangetroffen (Kustwacht voor het Koninkrijk der Nederlanden in het Caribisch gebied)

Bibliografie

Algemene Rekenkamer. (2005). *Gebruik van grenscontroles bij terrorismebestrijding*.

ANP. (2011). *Cameron wil strengere immigratieregels*. Geraadpleegd op oktober 10, 2011, [www.nu.nl: http://www.nu.nl/buitenland/2637016/cameron-wil-strengere-immigratieregels.html](http://www.nu.nl/buitenland/2637016/cameron-wil-strengere-immigratieregels.html)

Bijleveld, C. (2006). *Methoden en technieken van onderzoek in de Criminologie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Bilger, V., Hofmann, M., & Jandl, M. (2006). Human smuggling as a transnational service evidence from Austria. *International Migration*, 59-93.

Carling, J. (2006). *Migration, human smuggling and trafficking from Nigeria to Europe*.

Europol. (2011). *Organised Crime Threat Assessment*.

Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel. (2011). *Kwartaalrapportage 1e kwartaal 2011*.

Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel. (2011). *Kwartaalrapportage 2e kwartaal 2011*.

Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel. (2011). *Kwartaalrapportage 3e kwartaal 2011*.

Fijnaut, C.J.C.F. (1996). Over offensieve strategieën van criminele groepen tegen overheidsoptreden. In F. Bovenkerk (Ed.). *De georganiseerde criminaliteit in Nederland: Het criminologisch onderzoek voor de parlementaire enquête-commissie opsporingsmethoden in discussie*, 173-177. Deventer: Gouda Quint.

Frontex. (2011). *Tailored Risk Analysis; The nature and extent*. Warschau.

Gerechtshof Amsterdam 15 juli 2010. *LJN BN1353*.

Hesseling, R., Nijboer, J., & Smit, M. (2001). *Mensensmokkel en mensenhandelen inventarisatie*. *Tijdschrift voor Criminologie* nr. 43-4.

Immigratie- en Naturalisatiedienst (2011). *Brochures en Formulieren IND*. Geraadpleegd op oktober 10, 2011, http://www.ind.nl/Brochures_en_Formulieren/index.aspx

Immigratie- en Naturalisatiedienst. (2011). *Migratiebeleid gaat veranderen (modern migratiebeleid)*. Geraadpleegd op december 14, 2011, www.ind.nl: <http://www.ind.nl/themas/momi/>.

Immigratie- en Naturalisatiedienst, (2012a). *Contact per e-mail met vertegenwoordiger van de IND, dhr. A.M. Stelk dd 15-02-2012*.

Immigratie- en Naturalisatiedienst, (2012b). *Contact per e-mail met vertegenwoordiger van de IND, mw. M van Ommen, dd 19-03-2012*.

Kleemans, E. R. (2011, oktober 25). Interview.

Kleemans, E. R., & Brienen, M. (2001). Van vriendendienst tot Slangenkop. *Tijdschrift voor Criminologie*, 350-359.

Koninklijke Marechaussee. Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten, (2011). *Statistisch jaaroverzicht documentfraude 2010*.

Koninklijke Marechaussee. Tactisch Informatie Centrum (2011A). *Landelijke procesmonitor april 2011*.

Koninklijke Marechaussee. Tactisch Informatie Centrum (2011B). *Landelijke procesmonitor juli 2011*.

Koninklijke Marechaussee. Tactisch Informatie Centrum (2011C). *Landelijke procesmonitor september 2011*.

Koninklijke Marechaussee. Tactisch Informatie Centrum (2011D). *Landelijke procesmonitor oktober 2011*.

Korf, D. J., & Knotter, J. (2009). Illegaliteit en uitbuiting onder Chinezen in Nederland. *CIROC Nieuwsbrief Februari*, 2-3.

Korps Landelijke Politie Diensten, Dienst IPOL. (2008). *Nationaal Dreigingsbeeld 2008, georganiseerde criminaliteit*. Zoetermeer.

Korps Landelijke Politie Diensten, Dienst Nationale Recherche. (2008). *Mensensmokkel; Deelrapport Criminaliteitsbeeldanalyse 2007*.

Kustwacht voor het Koninkrijk der Nederlanden in het Caribisch gebied. *Jaarverslag 2010*.

Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2011). *Nr. 51*. Geraadpleegd op december 14, 2011, www.officiëlebekeendmakingen.nl: <https://zoek.officiëlebekeendmakingen.nl/kst-29911-51.html>

Nederlandse grondwet. (2011). Geraadpleegd op december 14, 2011, www.denederlandsegrondwet.nl: <http://www.denederlandsegrondwet.nl/9353000/1/j9vvhlf299q0sr/vioeezxnfoye>

Neske, M. (2006). Human smuggling to and through Germany. *International Migration*, 121-163.

Neske, M., & Doornik, J. (2006). Comparing notes: Perspective on Human Smuggling in Austria, Germany, Italy, and the Netherlands. *International Migration*, 39-58.

Petros, M. (2005). *The costs of human smuggling and trafficking*. Geneva: Global Commission on International Migration.

Politie Kennemerland. (2009). *Rapport KV-procedure*.

Reijn, G. (2009). *Buitenlandse studenten zorg veiligheidsdiensten*. Geraadpleegd op december 20, 2011, www.volkskrant.nl: <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2664/Nieuws/article/detail/312604/2009/01/27/Buitenlandse-studenten-zorg-veiligheidsdiensten.html>

Rijksoverheid. (2011). *Kabinet versterkt aanpak identiteitsfraude*. Geraadpleegd op december 14, 2011, www.rijksoverheid.nl: <http://www.rijksoverheid.nl/regering/het-kabinet/ministerraad/persberichten/2011/09/16/kabinet-versterkt-aanpak-identiteitsfraude.html>

Snaterse, D. (2011, september 14). Interview.

Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst. (2005). http://docs.szw.nl/pdf/35/2006/35_2006_3_9404.pdf. Geraadpleegd op 2011, www.szw.nl.

Soudijn, M. (2011, oktober 4). Interview.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden. (2010). *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden*.

Staring, R. (2008). Controlling Human Smuggling in the Netherlands: How the Smuggling of Human Beings Was Transformed into a Serious Criminal Offence. In D. Siegel, & H. Nelen, *Organized Crime: Culture, Markets and Policies*.

Staring, R. (2004). Facilitating the arrival of illegal immigrants in the Netherlands: Irregular chain migration versus smuggling chains. *Journal of international migration and integration*, 273-294.

Staring, R. (2011, september 29). Interview.

Staring, R., & Aarts, J. (2010). *Jong en illegaal in Nederland*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Staring, R., Engbersen, G., Moerland, H., de Lange, N., Verburg, D., Vermeulen, E., et al. (2005). *De sociale organisatie van mensensmokkel*. Zeist.

Telegraaf. (2011). 'Golf vluchtelingen Arabische Lente blijft uit'. Geraadpleegd op december 13, 2011, [www.telegraaf.nl: http://www.telegraaf.nl/binnenland/10708114/_Golf_vluchtelingen_blijft_uit_.html](http://www.telegraaf.nl/binnenland/10708114/_Golf_vluchtelingen_blijft_uit_.html)

Ten Kate, W.J.B. (2011, september 26). Interview.

Trommelen, E. (2011, december 21). Telefonisch contact.

UNODC. (2010). *Smuggling of migrants; A Global Review and Annotated Bibliography*.

Van de Bunt, H. G., & Kleemans, E. R. (2007). *Georganiseerde criminaliteit in Nederland*. WODC. Meppel: Boom Juridische Uitgevers.

Van der Leun, J. (2011, september 27). Interview.

Van der Leun, J.P., & Van Schijndel, A. (2011). Uitbuiting uit zicht? Een vergelijking van gesmokkelde migranten met slachtoffers. *Artikel under review, ook gepresenteerd op het congres van de Nederlandse Vereniging voor Criminologie, 17 juni 2011.*

Van der Leun, J.P. (2011). (EU) Migration Policy and Labour Exploitation. In: Rijken, C. (Ed.), *Combating Trafficking in Human Beings for Labour Exploitation*, 425-440. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.

Van Liempt, I. (2004). De sociale organisatie van mensensmokkel; Het beeld van mensensmokkel als grootschalige georganiseerde misdaad genuanceerd. *Amsterdams sociologisch tijdschrift*.

Van Liempt, I. (2011, oktober 3). Interview.

Van Liempt, I. (2007). *Navigating Borders. Inside perspectives into the process of human smuggling into the Netherlands*. Amsterdam: Amsterdam University Press (AUP). IMISCOE dissertation series.

Van Wijk, J. (2007). *Luanda-Holanda; Irreguliere (asiel)migratie van Angola naar Nederland*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.

Vreemdelingenpolitie Haaglanden, Openbaar Ministerie Parket Den Haag. (2010). *Bestuurlijke rapportage INDUS*. Den Haag.

VVD-PVV-CDA. (2010). *Gedoogakkoord VVD-PVV-CDA*.

Bijlage 1

Overzicht geïnterviewde personen

dr. J. Doomernik, Universiteit van Amsterdam, 5-10-2011
dhr. T. den Haan, EUROPOL, 16-8-2011
mr. W.J.B. ten Kate, Landelijk Parket, 26-9-2011
prof. dr. E. Kleemans, WODC, Vrije Universiteit, 25-10-2011
prof. dr. J.P. van der Leun, Universiteit Leiden, 27-9-2011
dr. I.C. van Liempt, Universiteit Utrecht, 3-10-2011
drs. L. van der Made, Europol, 16-8-2011
maj. A.M. Peters, Europol, 16-8-2011
dhr. D. Snaterse, Politie Rotterdam Rijnmond, 14-9-2011
dr. M. Soudijn, Korps Landelijke Politie Diensten, 4-10-2011
prof. dr. R. Staring, Erasmus Universiteit Rotterdam, 29-9-2011

Bijlage 2

Aanwezigen focusgroepsbijeenkomst

dhr. F.A.M. Bolder, coördinator R&I, Brigade Oostgrens Midden (Noord-Oost), KMar
dhr. G. Buist, coördinator, Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel, KLPD
mevr. C.J.G. de Bruijn, analist, regionale recherche, Politieregiokorps Kennemerland
dhr. G. van Dalen, teamleider, vreemdelingenpolitie, Politieregiokorps Haaglanden
dhr. M. Florie, teamleider, Brigade Centrale Recherche & Informatie (DLBE), KMar
dhr. A.A. Hartman, teamleider, Brigade Vreemdelingenzaken (Schiphol), KMar
dhr. mr. W.J.B. ten Kate, landelijk coördinerend OvJ van mensenhandel en -smokkel,
Landelijk Parket
dhr. drs. J.B. van der Kieft, commandant, Brigade Centrale Recherche & Informatie, KMar
dhr. M.C. Koeman, teamleider, Brigade Recherche en Informatie (West), KMar
dhr. D. Koorn, rechercheur, vreemdelingenpolitie, Politieregiokorps Noord-Holland Noord
dhr. P.J. Korver, teamleider, regionale recherche, Politieregiokorps Kennemerland
mevr. drs. L.L. van der Made, medewerker *Operations Department*, EUROPOL
dhr. M. Noordeloos, rechercheur, vreemdelingenpolitie, Politieregiokorps Noord-Holland Noord
dhr. L.H.M. Reneerkens, teamleider, Brigade Recherche & Informatie (Schiphol), KMar
dhr. D. Snaterse, infomakelaar mensenhandel en -smokkel, Politieregiokorps Rotterdam-
Rijnmond
dhr. G. Vreeswijk, MCI, financieel recherchekundige, Brigade Recherche & Informatie (Schiphol),
KMar
dhr. R.R.J. van de Weijer, coördinator recherche, Brigade Limburg Zuid, KMar

Bijlage 3

Artikel 197a Wetboek van Strafrecht

Tweede Boek. Misdrijven

Titel VIII. Misdrijven tegen het openbaar gezag

Artikel 197a

1. Hij die een ander behulpzaam is bij het zich verschaffen van toegang tot of doorreis door Nederland, een andere lidstaat van de Europese Unie, IJsland, Noorwegen of een staat die is toegetreden tot het op 15 november 2000 te New York tot stand gekomen Protocol tegen de smokkel van migranten over land, over de zee en in de lucht, tot aanvulling van het op 15 november 2000 te New York tot stand gekomen Verdrag tegen transnationale georganiseerde misdaad, of hem daartoe gelegenheid, middelen of inlichtingen verschaft, terwijl hij weet of ernstige redenen heeft te vermoeden dat die toegang of doorreis wederrechtelijk is, wordt als schuldig aan mensensmokkel gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vijfde categorie.
2. Hij die een ander uit winstbejag behulpzaam is bij het zich verschaffen van verblijf in Nederland, een andere lidstaat van de Europese Unie, IJsland, Noorwegen of een staat die is toegetreden tot het in het eerste lid genoemde protocol, of hem daartoe gelegenheid, middelen of inlichtingen verschaft, terwijl hij weet of ernstige redenen heeft te vermoeden dat dat verblijf wederrechtelijk is, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vijfde categorie.
3. Indien een van de feiten, omschreven in het eerste en tweede lid, wordt begaan in de uitoefening van enig ambt of beroep, wordt gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd en kan ontzetting worden uitgesproken van de uitoefening van het recht het ambt te bekleden of het beroep uit te oefenen en kan de rechter openbaarmaking van zijn uitspraak gelasten.
4. Indien een van de feiten, omschreven in het eerste en tweede lid, wordt begaan door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of in vereniging wordt begaan door meerdere personen, wordt gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.

5. Indien een van de feiten, omschreven in het eerste en tweede lid, zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft of daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is, wordt gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
6. Indien een van de feiten, omschreven in het eerste en tweede lid, de dood ten gevolge heeft, wordt een gevangenisstraf van het hoogste vijftien jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
7. Voor de toepassing van dit artikel wordt onder Nederland mede verstaan de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Bijlage 4

Verdachten artikel 231 Wetboek van Strafrecht

Tabel bijlage

Verdachten art 231 Sr, instroomgegevens OM					
	Instroomjaar				
Wetsartikel	2007	2008	2009	2010	Eindtotaal
SR 231/1	29	34	28	14	105
SR 231/2	1307	1169	969	760	4205
Eindtotaal	1336	1203	997	774	4310

